DE CHORICII STUDIIS LIBANIANIS

DISSERTATIO INAUGURALIS PHILOLOGICA

QUAM CONSENSU ET AUCTORITATE AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS IN UNIVERSITATE FRIDERICA GUILELMA SILESIACA AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE IMPETRANDOS UNA CUM THESIBUS DIE XXIII MENSIS IULII ANNI MCMXII HORA XII ET DIMIDIA IN AULA LEOPOLDINA PUBLICE DEFENDET AUCTOR

CAROLUS HENRICUS ROTHER
VRATISLAVIENSIS

ADVERSARII ERUNT
A. LAUBE CAND. PHIL.
I. BIELSKI CAND. PHIL.

VRATISLAVIAE
MCMXII

De dissertatione probanda ad ordinem philosophorum rettulit
Richardus Foerster.

Examen rigorosum habitum est die VI mensis Martii
anni MCMXII.

PARENTIBUS CARISSIMIS

ET

RICHARDO FOERSTER

PRAECEPTORI

PIO GRATOQUE ANIMO.

Index libelli.

Conspectus siglorum.

B	= Choricii Gazaei orationes declamationes fragmenta curavit Io. Fr. Boissonade, Parisiis 1846.
Gr	= Chor. ed. Graux in Oeuvres de Charles Graux, tome II, textes grecs, Paris 1886, 1—98.
Rh_1	= Chor. ed. Foerster in Rhen. Mus. XXXVII, pag. 483—484.
Rh_2	= Chor. ed. Foerster in Rhen. Mus. XLIX, pag. 481—525.
Ph	= Chor. ed. Foerster in Phil. LIV, pag. 95—114.
J I	= Chor. ed. Foerster in indice lectionum in universitate litterarum Vratislaviensi per aestatum anni 1891 habendarum.
J II	= Chor. ed. Foerster in ind. lect. in univ. litt. Vrat. per hiemem anni 1891/2 hab.
J III	= Chor. ed. Foerster in ind. lect. in univ. litt. Vrat. per hiemem anni 1892/3 hab.
H	= Chor. ed. Foerster in Herm. XVII, pag. 193—238.
AJ	= Chor. ed. Foerster in Arch. Jhrb. IX, pag. 167—190.
R	= Libanii sophistae orationes et declamationes ed. Io. Ia. Reiske, t. IV, Altenburgi.
F I—VII	= Libanii opera (vol. I—VII) rec. Foerster, Lipsiae[1]).

[1]) vol. VII typis e parte impressum auctoris gratia in usum meum convertere potui.

In earum Asiae urbium numero, in quibus saeculis p. Chr. n. IV et V maxime ars rhetorica colebatur, imprimis habenda est Antiochia, quae olim caput regni Seleucidarum fuerat[1]; sed etiam Berytus, Nicomedia, Caesarea Cappadociae, Ancyra Galatiae, Gaza dignae sunt, quae commemorentur[2]. De Gaza urbe diserte egit Kilianus Seitz in dissertatione: „Die Schule von Gaza, Heidelberg 1892“[3]. Qua in urbe quantopere floruerit rhetorum ars[4], optime intellegere possumus ex Aeneae Gazaei loco: ep. 18 (epist. gr. ed. Hercher, Par. 1873, pag. 29) τῶν Ἀθηναίων οἱ παῖδες οὐ παρὰ τῶν πατέρων, παρὰ δὲ Σύρων ἀττικίζειν ἀξιοῦσι μανθάνειν. οὐκέτι γοῦν εἰς τὸν Πειραιᾶ καταίρουσιν οἱ τῆς Ἀκαδημίας ἐρῶντες οὐδὲ φοιτῶσι παρὰ τὸ Λύκειον παρ' ἡμῖν τὴν Ἀκαδήμειαν καὶ τὸ Λύκειον νομίζοντες.

Rationis, quae intercedit inter viros celeberrimos Gazae urbis et Antiochiae, a Kiliano Seitz nonnullis locis mentio facta est; quo excepto nemo hucusque dedita opera inquisivit, quid Gazaei rhetores Antiochenis debeant. Quae cum ita sint, de Choricii studiis Libanianis quaerere mihi proposui non solum, ut quantum Choricii studium imitandi Libanium fuerit perquiram, sed etiam ut ad necessitudinem, quae inter Antiochiam eiusque sectatricem (Gazam dico) intercesserit, investigandam aliquid conferam.

---

[1] Cf. R. Foerster, Antiochia am Orontes: Jhbb. d. archäol. Inst. 1897, XII pag. 1 sq. — Antiochia, Kaisergeburtstagsrede, Breslau 1896. = Erbe der Antike, Breslau 1911, p. 44 sq.

[2] Cf. F. Schemmel, Die Hochschule von Alexandria im IV. u. V. Jhdt.: N. Jhb. f. Phil. XXIV (1909), 444 sqq., ubi de Gaza urbe et de Aenea, Procopio, Choricio fuse agitur.

[3] Nihil novi praebet Dem. Russos, *τρεῖς Γαζαῖοι, συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας τῶν Γαζαίων*, Diss. Lips., 1893.

[4] Bentzinger, P.-W., Real-Enc., 13. Hlb. (1910), pag. 885. — Norden, Ant. Kstpr., pag. 406.

Choricius Gazaeus[1]) uno loco Libanii, celeberrimi Antiochiae oratoris, mentionem facit, quo in quanta existimatione ille apud ipsum fuerit, prodit: B 6, 14 Ἐπόθησε τοῦτον (magistrum Choricii, Procopium) ἡ περὶ τὸν Ὀρόντην κειμένη πόλις, ἡ Λιβανίου μήτηρ. ὅμοια πέπονθεν ἡ Φοινίκων μητρόπολις. παρῆλθεν ἑκατέρας τὸ φίλτρον ἡ Καίσαρος, τὰ μὲν βιαζομένη, τὰ δὲ κολακεύουσα . . . Scripsit iam Georgius Pietsch[2]): „quis neget ex hoc loco Libanium apud Choricium in magno honore fuisse elucere? Nam, ut ceterarum urbium nullum quem protulerunt rhetorem nominat, ita urbem Antiochiam, quam priore loco commemorat, patriam Libanii esse praedicat. Quodsi Choricium tali modo Libanium efferentem invenimus, non miramur illum, quo est studio imitandi[3]), Libanii quoque scriptis usum esse.“

Sed antequam quaestionem ipsam aggrediamur, nobiscum quas haec praebet difficultates reputandae sunt. Primum enim multae res congruere possunt, quae e communi fonte haustae sunt, praesertim cum iam Ioannes Malchin (l. l. pag. 62) dicere potuerit: „videmus fere eadem lumina utrumque secutum esse atque ex eisdem fere scriptoribus scientiam suam litterarum hausisse[4]).“ Magno scriptorum numero ab Ioanne Malchin allato ego imprimis Aelium Aristidem addo, qui bis a Choricio[5]), a Libanio[6]) saepius commemoratur, quem uterque non minus respexit quam veterum scriptorum opera. Deinde fortasse dixerit quispiam Libanium et Choricium e lexico quodam communi hausisse; huc imprimis eas res pertinere, quae e mythologicis narrationibus desumptae essent. Quae opinio primo obtutu magnam prae se fert verisimilitudinem. Sed si in una eademque declamatione aut oratione Choricii non solum res mythologicae sed etiam multae, ut exemplo utar, ethicae aut

---

1) De Choricii vita cf. Willem van Dis, De Choricii Gazaei genere dicendi, 1897, Traiecti ad Rhenum, pag. III.

2) De Choricio Patrocli declamationis auctore (Bresl. Phil. Abhdl., 42. Heft), pag. 81.

3) Cf. I. Malchin, De Choricii Gazaei veterum Graecorum scriptorum studiis, Kiliae 1894. — Conferas etiam multas adnotationes, quas R. Foerster textui supposuit.

4) Cf. R. Foerster, Herm. vol. XII, 207 sq.; Rh. Mus. XXXII, 86; Francesco Zambeccari u. d. Briefe des Libanius, Stuttg. 1878, pag. 212.

5) J II 5, 16; Gr 50, 8. (B 23, 1.)

6) F IV 423, 1; epp. 1551, 1335, 1348, 546, 884.

externae res, ut saepe fit, proxime illis positae cum Libanio consentiunt, si idem ordo rerum et verborum quaedam similitudo invenitur, Choricium non e lexico illo, sed e Libanio pendere statuemus. Denique similes loci exstare possunt, qui aut ex eadem argumenti natura fluxerunt, aut e communi omnium rhetorum scholarum usu originem traxerunt, aut in illo genere sunt habendi, qui „loci communes“ vocantur. Sed singula singulis locis sunt diligentissime examinanda.

Choricius si Libanii scripta in suum usum convertere voluit, argumenta, sententias, locutiones, singula vocabula textui suo inserere potuit. Argumenta, sententias, locutiones, quae utriusque scriptoris communia sunt, satis multa inveni. Sed accuratius perquirens Choricium Libanio singula vocabula debere contendere non possum. Nam non multa vocabula apud utrumque scriptorem consentientia inveniuntur, quae aut usque ad illorum tempora inusitata aut vi et significatione a ceterorum usu fuerint aliena [1]). Uterque enim dictionem et elegantias „Atticorum“ summa studebat imitari opera et ut gloriam illorum mereretur, maximum impendebat laborem.

Quibus praemissis ad rem ipsam accedamus. Omnem materiam tribuemus in partes tres: primo capite disputabimus de eis Choricii scriptis, in quibus Libanium imprimis imitatus est: hae sunt declamationes; altero capite agemus de oratione pro mimis, quae apte transitum facit ad orationes; tertio denique disseremus de orationibus. Singularum autem partium exempla ita ordinamus, ut primum proferamus similia argumenta, deinde sententias, denique locutiones aut formulas, quae a Libanio pendent. Commentationis igitur argumentum hoc est:

Caput I. de declamationibus
- A. de declamationibus mythologicis
  - 1) de Patroclo B 239—279
  - 2) de Polydamante H 208—222
  - 3) de Priamo H 222—238
- B. de declamationibus ex historia sumptis
  - 1) de Lydis J II 10—17
  - 2) de Miltiade J III 1—16
  - 3) de Praxitele AJ 174—190

[1]) De Choricii copia verborum diserte egit v. Dis l. l.

Caput I.

A. De declamationibus mythologicis.

De declamatione Patrocli.

Facile intellegitur Choricium, si Libanii declamationes imitari volebat, ad eas maxime se vertere debuisse, quibus similis materia tractaretur. Quare incipiam ab illis Libanii declamationibus, quae de rebus Troianis agunt. Hae sunt: legatio Menelai (F V 149—221), legatio Ulixis (F V 222—286), Achillis ad Ulixem antilogia (F V 287—360).

Quamquam iam Georgius Pietsch (l. l. pag. 68—81) Choricium has Libanianas declamationes in suum usum convertisse ostendit, tamen mihi nonnulla addenda nova exempla

vel singula, quae Georgius Pietsch attulit, comparatione cum ethopoeiis vel descriptionibus Libanii aut cum Aristidis declamatione: πρεσβευτικὸς πρὸς Ἀχιλλέα (ed. Dindorf, vol. II 584 sqq.) instituta amplificanda esse videntur. Sed unicuique Libanium et Choricium perlegenti perspicuum est Homerum ipsum permultis locis utrique fontem fuisse, et Choricium nonnullis locis non ad Libanium, sed ad fontem eius, Homerum ipsum, rediisse.

Incipiamus a

legatione Menelai,

in qua non multi exstant loci Choricii e Libanio sumpti. Conferamus quaeso Lib. F V 201, 7 ἥκομεν, ὦ Τρῶες, ἀδικήσοντες μὲν οὐδένα, τὰ δὲ ἡμέτερα αὐτῶν κομιούμενοι[1]) ... (11) ἡμεῖς δὲ τοσαύτῃ προνοίᾳ κεχρήμεθα τοῦ μηδὲν ἀνεπιεικὲς ποιεῖν, ὥστε τὰ ὅπλα παραστήσαντες προτέροις χρώμεθα τοῖς λόγοις, ἵν' εἰ μὲν ἐκ πρεσβείας τῶν δικαίων τύχοιμεν, εὐθὺς ἀπίωμεν . . . et similia verba de Menelao apud Chor. B 262, 1 . . . Μενέλεως ἀφορῶν ἐπαύσατο ἂν Ἀλεξάνδρῳ μνησικακῶν, εἰ τὴν Ἑλένην ἔτυχε κομισάμενος[1]) . . . κοινὸν ἐνίκησε δόγμα, πρεσβείᾳ πρότερον χρήσασθαι καὶ ταύτῃ διάπειραν Ἀλεξάνδρου λαβεῖν . . . (7) ἧκεν οὖν ὁ τῆς Ἑλένης ἀνὴρ εἰς τοὺς Τρῶας οὐδὲν ὧν ἀφῄρητο πλέον αἰτήσων. Res ipsa derivata est, ut iam Libanius ipse (F V 200) dicit, ex Herodoto [II 118], sed verba quoque ultima Choricii: ἧκεν οὐδὲν ὧν ἀφῄρητο πλέον αἰτήσων consentiunt cum Lib. F V 252, 8 νῦν οὐ κακὸν ποιήσοντες ἑτέρους ἥκομεν, ἀλλ' ἅ τε ἀφῃρέθημεν κομιούμενοι Lib. F 258, 5 αὐτοὶ δὲ ὑπὲρ ὧν ἀφῃρέθημεν ἥκομεν . . .

Exemplum, quo Choricius miro fere ardore Libanium secutus est, afferam[2]). En verba de Menelao facta: Lib. F V 205, 12 ἀκούων δ' ἐγὼ ταῦτα καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἐμαυτῷ προσήκειν ἡγούμενος τῷ ξένῳ πάντα ὑπηρετεῖν ἀνέῳξά τε τὴν οἰκίαν καὶ εἰσήγαγον ἀσμένως ἐπὶ παῖδα καὶ γυναῖκα et Chor. B 262, 7 . . . ὁ τῆς Ἑλένης ἀνὴρ . . ., ἄνθρωπος πλεῖστα μὲν ἀγαθὰ τὸν Ἀλέξανδρον εἰργασμένος, ἀναπετάσας τε τὴν οἰκίαν αὐτῷ καὶ μεταδοὺς εὐνοίας τοσαύτης ὥστε σύνοικον εὐπρεπῆ καὶ θυγάτριον εἰς ὄψιν ἀγαγεῖν τοῦ ξένου.

---

[1]) De Agamemnone cf. Lib. F IV 119, 17 *ὅπως εἰς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα κομίσαιτο.*

[2]) Cf. Pietsch, l. l. pag. 75.

Quoniam tam similia apud utrumque inveniuntur, haud scio an Choricius B 245, 12 ὡς δὲ καλὴν εὗρεν ὑποδοχὴν καὶ πλείστης ἀπέλαυσε δεξιότητος, καὶ συνήθης λοιπὸν ὑπῆρχεν ὁ ξένος, Libanii verba F V 207, 1 οὕτω τοίνυν καλὴν καὶ γενναίαν ἐμοῦ δεξιότητα περὶ τὸν ξένον ἐνδεικνυμένου respexerit.

His quoque verbis similitudo quaedam inest: Lib. F V 216, 1 . . . καὶ τὰ δεινότατα πεπονθότες[1]) ἐστρατεύσαμεν εἰς γῆν τὴν ὑμετέραν καὶ οὐκ ἄρχοντες, ἀλλ' ἀμυνόμενοι et Chor. B 262, 11 πλεῖστα δὲ δεινὰ πεπονθώς, . . . (15) τοσούτοις ὠθούμενος λογισμοῖς ἀμύνασθαι τὸν Ἀλέξανδρον, οὐ περαιτέρω προήει τοῦ τὴν Ἑλένην ἀπολαβεῖν.

Choricii verba[2]) B 276, 10 Ἐπεὶ δὲ διακρίνειν οὐκ οἶδεν ὁ πόλεμος τοὺς ἀναιτίους καὶ μηδὲν ἁμαρτάνοντας, ἀλλὰ τοὺς παραπεπτωκότας εἰκῇ διαφθείρει, δέδοικα . . . spectare videntur ad Lib. F V 216, 8 δεύτερον δὲ οὐκ ἄξιον κρίνομεν ὧν εἷς ἠδίκησε παρὰ πάντων τὴν δίκην λαμβάνειν, ὅπερ εἰς πολέμων κατάστασιν ἀναγκαῖον ἤδη γίγνεται. οὐ γὰρ ἔνεστι τηνικαῦτα τοὺς ἀναιτίους φυλοκρινεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη τοὺς παραπεπτωκότας ἀπολωλέναι. Imitatio etiam verisimilior fit locum Lib. F V 309, 8 τὸν παραπεπτωκότα βλάπτειν ἀντὶ τῶν αἰτίων comparanti.

Locutiones, quae ex hac Libanii declamatione in Choricii sermonem invaserunt, non inveni.

De legatione Ulixis.

Prima iam verba ex hac declamatione sumpta esse mihi videntur. Nam Choricius nusquam nisi hoc loco incipit a verbis B 243, 1 ᾤμην μέν, ὦ Ἀχιλλεῦ, et iisdem fere primis verbis Ulixem alloquentem facit Troianos Libanius F V 228, 9 ᾤμην μέν, ὦ Τρῶες, qui aliarum quoque declamationum ab his verbis sumit initium, ut F V 373, 13 ᾤμην μέν, ὦ ἄνδρες, F V 484, 2 ᾤμην μέν, ὦ ἄνδρες δικασταί, F VI 374, 4 ᾤμην μὲν ἔγωγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

Sed ad graviora accedamus. Iniuriam, qua Menelaus affectus est, non solum ad hunc ipsum, sed etiam ad omnes Graecos pertinere affirmat Choricius B 264, 4 Ἡ γὰρ εἰς τὸν Μενέλεων,

---

[1]) Cf. Lib. F VI 106, 10 *τοῖς μὲν τὰ δεινότατα πεπονθόσι*; ibid. 88, 18 *οἱ τα δεινοτατα πεπονθοτες.*

[2]) Locum hunc iam R. Foerster adnotavit; cf. Pietsch, l. l. pag. 79.

ἡνίκα πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπρέσβευσεν, ὕβρις, διὰ σοῦ τε καὶ τῶν Ἑλλήνων ἁπάντων διέρχεται et Libanius similiter F V 238, 10 Ὅλως δέ, εἴ τις ἀκριβῶς λογίζεσθαι βούλοιτο, οὐ Μενέλεως ἠδίκηται μόνος ἐν τοῖς τετολμημένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ κράτιστα τῶν ἀνθρωπίνων συγκέχυται καὶ κεκίνηται.

Non sine magna verisimilitudine contendere mihi videor a Libanio F V 260, 3 τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δύο ταῦτα μάλιστα τοῖς ἀγωνιζομένοις τὴν νίκην φέρει, ἓν μὲν τὸ τῆς στρατιᾶς ὑπερβάλλον, ἕτερον δὲ τῶν κρειττόνων ἡ συμμαχία; . . . (12) οὐκοῦν ἐκ τούτου δῆλον ὅτι κἂν εἰ κομιδῇ τινας εὐαριθμήτους Μενέλεως ἀγείρας ἐπεστράτευσεν, ἔδει τὰ τῆς νίκης εἶναι τοῦ τὸ δίκαιον ἔχοντος σύμμαχον Choricium B 262, 13 πανταχόθεν δὲ πρὸς τὴν τοῦ πολέμου νίκην εὔελπις ὤν, οἷα πολλὴν ἀγείρας παρασκευὴν καὶ σφριγῶσαν εὐεξίαν σωμάτων καὶ μεγίστην ἔχων ἐπικουρίαν τὸ δικαίως ἐπιστρατεῦσαι pendere: eadem argumenta et communis nonnullorum vocabulorum usus conspiciuntur.

Omnes Graecos belli cum Troianis gerendi participes fuisse legimus apud Lib. V 261, 9 οὐδεὶς οὔθ' ἑώρακεν οὔτ' ἀκήκοεν οὕτω πολλὴν κίνησιν τοῖς Ἕλλησιν γεγενημένην. οὔτε γὰρ ναῦς οὔτε ἵππος οὔτε ἀνὴρ ὅπλα φέρειν δυνάμενος, οὐκ ἄρχων, οὐκ ἰδιώτης, οὐ τοξότης, οὐ ψιλὸς ἀπολείπεται τοῦ στόλου, ἀλλὰ πάντες πανταχόθεν ἀνήχθησαν, id quod Choricius vocabulis mutatis ita exprimit B 277, 4 . . . εἰσέρχεται δέ με κἀκεῖνο καὶ δεινῶς ἀνιᾷ, ὅτι ὁ στόλος τὸ μάχιμόν ἐστι τῶν Ἀχαιῶν, ἡ νεότης ὅλη τοῦ γένους, αἱ τῆς Εὐρώπης ἐλπίδες. Οὐκοῦν εἷς ὑπὲρ ἁπάντων συνέστηκεν οὗτος ἀγών, καὶ τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἡμῖν ἐκβαινόντων πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν κοινωνεῖ. Uterque illud Graecorum agmen στόλον nominat.

Fortitudini virorum consilii vim opponit Libanius F V 262, 5 καὶ τοὺς αὐτοὺς εὕροι τις ἂν καὶ συμβουλεῦσαι δεινοὺς καὶ πολεμῆσαι κρατίστους, quo cum loco comparemus Choricii verba B 272, 10 καὶ θρυλλήσουσιν ἅπαντες μιᾶς εἶναι ξυνωρίδος φιλτάτης τὴν ἅλωσιν, τοῦ μὲν πολεμεῖν συμβουλεύσαντος, τοῦ δὲ γενναίως ἠγωνισμένου.

Sed similitudo quaedam non erit neganda inter Lib. F V 278, 14 εἰ μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄξιον Ἑλένη, τὸ κινδυνεύειν ὑπὲρ ταύτης εὔηθες· (17) ὥστε ἢ μικρὸν πρᾶγμα νομίζοντες οὐ καθέξετε ἢ μέγιστον κρίναντες ἀποδώσετε et Chor. B 267, 14 Εἰ μὴ σμικρὸν αὐτοῖς ἔδοξε μία γυνὴ (i. e. Ἑλένη), οὐ πολιορκία καὶ κίνδυνος περιειστήκει τὴν Τροίαν, aeque atque inter Lib. V

281, 13 κατέχουσιν ἑαυτοὺς καὶ νικῶσι τῇ πραότητι τὸν θυμὸν... et Chor. B 273, 16 ἀπόθου τὸ μῖσος καὶ τῇ πραότητι κόσμησον τὴν ὀργήν.

Choricius (B 271, 4 sqq.) Menelaum cum Iasone comparat et Patroclum loquentem facit cum alia verba tum B 271, 6 Ἰάσονος δὲ (τοῦ στόλου γὰρ οὗτος ἡγεῖτο) τὴν δόξαν (scil. φέροντος)· αὐτῶν δὲ μάτην τὰς Συμπληγάδας περαιουμένων. Libanius (F V 243, 3 sq.) rem accuratius describit[1]), sed pariter commemorat Συμπληγάδας: (F V 244, 4) Ἰάσων ... καὶ τὰς Συμπληγάδας ὑπὲρ ἐκείνης διέπλευσεν.

Etiam locutiones nonnullae Choricianae congruunt cum Libanianis: F V 237, 16 μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου παροινίαν Chor. B 267, 15 μηδεὶς τὴν Ἀλεξάνδρου παροινίαν ζηλώσῃ. — F V 258, 7 οὐδὲ γάρ, εἰ σφόδρα πρόδηλον ἦν Chor. B 275, 7 οὐ σφόδρα πρόδηλος ἦν. — F V 248, 6 Μενέλεως δὲ μηδὲν ἐγκαλούμενος Chor. B 263, 12 ὁ δὲ τὴν Ἑλένην ⟨ἀφείλετο⟩ Μενέλεῳ μηδὲν ἐγκαλῶν. — Lib. F V 236, 2 ἐκείνης εἶναι μερίδος Chor. B 250, 11 γέγονα τῆς ἐκείνου μερίδος. — Lib. F V 234, 8 = Chor. 276, 12 εἰκῇ διαφθείρειν. — Choricii verba B 270, 9 ὑπὸ σοὶ φανήσεται μόνῳ τοῦ πολέμου τὸ κράτος non tam ad Dem. de fals. leg. 381, 12 κράτος πολέμου καὶ νίκην διδόναι[2]) quam ad Lib. F V 252, 1 μένει τὸ τοῦ πολέμου κράτος[3]) referenda esse puto. Nam et verborum collocatio et articuli usus apud Lib. et Chor. communis huic opinioni favet.

De Achillis ad Ulixem antilogia.

Plane Georgio Pietsch (l. l. pag. 71) assentior, qui Choricium in enumerandis donis Achilli ab Agamemnone promissis non Homerum sed Libanium secutum esse affirmat. Homerus dona enumerat haec:

Il. ι 122 ∾ 264 ἑπτὰ ... τρίποδας
„ „ 122 ∾ 264 δέκα ... τάλαντα
„ „ 123 ∾ 265 δώδεκα ἵππους
„ „ 124 ∾ 266 πηγοὺς ἀθλοφόρους
„ „ 128 ∾ 270 ἑπτὰ γυναῖκας ... Λεσβίδας

---

1) Cf. G. Werner, De Libanii studiis Herodoteis, diss. Vrat. 1910, pag. 9.
2) Cf. B 270 an. 7; Plat. leg. 12, pag. 932 A.
3) Cf. Lib. F III 220, 6 τὸ δὲ τοῦ πολέμου κράτος.

Il. ι 137 ∾ 279 νῆα ἅλις χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ
„ „ 139 ∾ 281 Τρωϊάδας δὲ γυναῖκας ἐείκοσιν
„ „ 142 ∾ 284 γαμβρός κέν μοι ἔοι
„ „ 149 ∾ 291 ἑπτὰ . . . εὖ ναιόμενα πτολίεθρα.

Conferamus quaeso: Lib. F V 329, 15 ἡμᾶς (i. e. Achillem) δὲ ἀξιοῖ πρὸς τοὺς τρίποδας ἐκπλαγῆναι. Lib. F V 331, 2 ἄνελε οὖν ἐκ τοῦ λόγου τὴν ναῦν τοῦ χρυσοῦ καὶ τὰς εἴκοσι Τρωάδας καὶ τὰς ἑπτὰ πόλεις καὶ τὴν κηδείαν et Choricii locos: B 252, 1 βασιλεὺς . . . πόλεις ἑπτά σοι διδοὺς ἄλλην ἄλλης ἔχουσαν γῆς ἀρετήν . . . (5) καὶ προσέθηκε γάμον τε θυγατρὸς καὶ προῖκα τῆς κόρης ὁλκάδα χρυσοῦ, B 260, 7 Εἶδεν εὐμενῶς ἀμέλει τὰ δῶρα, οὐ κατάλογον πόλεων καὶ ναῦν χρυσίου γέμουσαν ὅλην, H 214, 7 Ἀγαμέμνων ἐστὶν ἑπτὰ δωρούμενος πόλεις καὶ Τρωάδας εἴκοσι τρίποδάς τε καὶ λέβητας καὶ χρημάτων ὁλκάδα, H 220, 17 δοῦναι πρὸς γάμον αὐτῷ τὸ θυγάτριον ἕτοιμος ἦν καὶ προῖκα πόλεις εὐνομουμένας ἑπτὰ καὶ χρυσοῦ ναῦν ἐπιδοῦναι. Uterque rhetor non omnia Homeri dona sed singula eademque elegit. Id quoque mirum videtur, quod uterque non ut poeta verba: „νῆα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ“ sed modo „τὴν ναῦν χρυσοῦ“ affert. Libanii verba a Gazaeo e parte mutata sunt [cf. ὁλκάς : ναῦς, γάμος : κηδεία]; sed etiam illum Iliadis locum (ι 120—157) Choricius novit, quia λέβητας, vocabulum quod Libanius non habet, addit et urbes εὐνομουμένας appellat, id quod ad illum Homeri versum Il. 149 ∾ 291 ἑπτὰ δέ τοι δώσει εὖ ναιόμενα πτολίεθρα spectare videtur.

Verba Choricii B 266, 6 οὐ ζητήσει τὸ δένδρον ἐκεῖνο, τὴν δρῦν, τὸ σύνηθες αὐτῷ τῆς φυγῆς ἐνδιαίτημα non ad Homerum refero Il. ι 352, sed ad Lib. F V 321, 11 εἰ δὲ τότε μὲν ὑπὸ τῷ τείχει παρετάττετο καὶ τὰς ἐξόδους ὡρίζετο τῇ δρυί et F V 359, 10 πάλιν δ' ἐκεῖνος ἐπανήξει πρὸς τὴν δρῦν et R 1037, 5 Ἕκτωρ ἐπίδειξιν δὲ νομίζων ἀνδρείας τὸ μέχρι τῆς δρυὸς προσελθεῖν. Apud Homerum enim arbor illa ad portam Scaeam sita non δρῦς — quam vocem rhetor uterque adhibet — sed φηγός nominatur[1]).

Alterum habeo exemplum[2]), in quo Choricius Libanii vocabulum adhibens vestigia eius pressit. Lib. V 328, 1 τὸ δευτέρους ἥκειν ἐπὶ τὸ λυπεῖν κοσμεῖ τὸν θυμόν Chor. B 273, 16 καὶ

[1]) Cf. Pietsch, l. l. pag. 76. R. Foerster adnot. ad hos locos Liban.
[2]) Cf. Pietsch, l. l. pag. 79.

τῇ πρᾳότητι κόσμησον τὴν ὀργήν. Permirum est quod Choricium verba Libanii legentem non offendit usus verbi κοσμεῖν, sed aeque atque ille κοσμεῖν cum accusativo coniunxit.

De urbibus Troianis ab Achille deletis apud Choricium legimus B 267, 1 sq. σὺ δὲ πλείους ἢ εἴκοσι πόλεις ζημιώσας τὸ Τρωικόν. δώδεκα μὲν ναυμαχῶν, πεζεύων δὲ ἕνδεκα, τοσαύτης δὲ ζημίας οὔσης τοῖς ὅπλοις, ἂν ἀπέλθῃς, τὴν Τροίαν αὐτὴν ὡς ἔχει καταλιπών, δι' ἣν ἐχειρώσω τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι πόλεις; H 230, 1 καὶ μᾶλλον ἂν ἐκεῖνον ἡδέως ἑλὼν ἢ τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι πόλεις. Res sumpta est ex Homero, a quo numerus urbium captarum enumeratur versibus:

Il. ι 328 δώδεκα δὴ σὺν νηυσὶ πόλεις ἀλάπαξ' ἀνθρώπων
πεζὸς δ' ἕνδεκά φημι κατὰ Τροίην ἐρίβωλον.

Libanius nomina illorum δώδεκα καὶ ἕνδεκα oppidorum magna ex parte enumerat F V 311, 3 νῦν μὲν πεζαῖς στρατιαῖς, νῦν δὲ ταῖς ναυσὶ χρώμενος περικόπτω τὴν τῶν ἐχθρῶν συμμαχίαν. καί μοι τὰς πόλεις ἐξαρίθμει τὰς ᾑρημένας. εἷλον Φώκαιαν, Κολωνάς.... id quod neque apud poetam in illis versibus neque apud Aristidem legimus t. II 599, 5 ed. Dind. εἰ πρότερον μὲν τῶν 'Αχαιῶν τούτων ἡγούμενος δώδεκα μὲν πόλεις κατὰ θάλατταν, ἕνδεκα εἷλες κατ' ἤπειρον, οὐδὲν τῶν ἰδίων ὑπολογιζόμενος, οὐ πόνον.... — Choricii illa verba δώδεκα μὲν ναυμαχῶν, πεζεύων δὲ ἕνδεκα (B 267, 2) ad Homerum ipsum spectare Georgio Pietsch (l. l. pag. 76) concedo. Sed verba illa τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι πόλεις (B 267, 4 = H 230, 2) apud Libanium (R 1036, 10) inveni, apud quem dicit Achilles: οὐκ ᾐσχύνθη τὰς τρεῖς καὶ εἴκοσι πόλεις τὰς ὑπ' ἐμοῦ πεσούσας 'Αγαμέμνων. Neque aliter Choricii verba σὺ δὲ πλείους ἢ εἴκοσι πόλεις ζημιώσας (B 267, 1) spectant ad Libaniana R 882, 27 οὐχ ἑώρα τὰς ὑπ' 'Αχιλλέως πόλεις πλείους ἢ εἴκοσι.

Similitudine et ordine — etsi non plane servato — verborum moniti censemus e Lib. F V 304, 11 ἐγὼ δέ σε ἠξίουν φάσκοντα συνέσει νικᾶν μὴ τὸ πᾶσι πρόδηλον ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ τῇ δεινότητι καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐμπειρίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις δυνάμεσιν οὐκ ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρῆσθαι νόμος fluxisse verba Choricii B 254, 14 ὁρᾷ δήπου τοὺς Τρῶας ἀνδρίᾳ μὲν καὶ συνέσει καὶ ῥώμῃ καὶ πολεμικῶν ἐμπειρίᾳ καὶ πλήθει στρατεύματος ἐλαττουμένους...

Achilles pugnae non interest, in tentorio solus manet, ad lyram canit. Quod legimus apud Homerum Il. ι 186 τὸν δ' εὗρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ, apud Libanium F V 307, 13

πρὸς ἄνδρα κιθαρίζειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν ἠναγκασμένον, apud Aristidem II 601, 11 D σὺ δὲ ἐν τῇ σκηνῇ μενεῖς ᾄδων πρὸς λύραν. apud Choricium B 246, 5 ἐν τῇ σκηνῇ καθήμενοι, σὺ μὲν ᾄδων πρὸς λύραν, ἐγὼ δὲ ἀκούων. Putarem Choricium hic neque Homeri neque Libanii sed Aristidis unius verbis usum esse propter magnam utriusque rhetoris verborum similitudinem, nisi altero loco Libaniano exstarent verba (R 996, 4) ὁ μὲν (i. e. Achilles) ᾖδε πρὸς λύραν et Choricii verba ἐν τῇ σκηνῇ καθήμενοι responderent Libanianis F V 321, 13 τὸν ἐν τῇ σκηνῇ καθήμενον. Quare etiam hoc loco Choricium Libanium potius quam Aristidem respexisse putaverim.

Libanius Achillem longe fuseque de suis erga Graecos beneficiis loquentem facit, imprimis de ea re, quod per Achillem Graeci, postquam Mysiam Alexandri regnum esse putassent, Troiam veram cognovissent. Dicit Achilles cum multa alia tum haec: Lib. F V 308, 7 . . . ἀγνοίᾳ τῶν τόπων προσπεσόντες τῇ Μυσῶν τὴν ἀρχὴν κατεθέομεν Τηλέφου τὴν Ἀλεξάνδρου νομίζοντες, . . . καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο φεύγοντες, ἡμεῖς δὲ γνόντες τὴν πλάνην ἀποπλεύσαντες αὖθις ἦμεν . . . Choricii Patroclus huius rei paucis verbis mentionem facit, sed duobus diversis locis. Achillem alloquitur B 268, 6 Γελοῖον δ' ἂν εἴη καὶ μεστὸν ἀνοίας, εἰ τὴν Μυσίαν μὲν ἐληίσω Τροίαν εἶναι δοκοῦσαν, τὴν ἀληθῆ δὲ Τροίαν ἱσταμένην περιορᾷς. Quem locum ex utriusque fonte communi — fortasse, quod haec res non exstat apud Homerum, e compendio rerum mythologicarum — haustum esse putarem, nisi Choricius altero loco B 262 11 πλεῖστα δὲ δεινὰ πεπονθώς, . . . τὸ μῆκος τοῦ πλοῦ, τὴν πλάνην . . . vocabulum πλάνην, quo etiam Libanius itineris errorem significat, in textum suum recepisset; denique Choricii verbis aliquid simile inest cum his Libanianis: R 932, 29 ᾔδει γὰρ τὴν χώραν τῶν ἠδικηκότων οὐδείς, . . . τὴν δέ γε Μυσίαν Τρῳάδα νομίζοντες . . . ἐδέοντο.

Conferenda sunt Libanii de Nestore verba F V 314, 16 σιωπῶντος δὲ Νέστορος, ὃν ἤγαγεν εἰς Τροίαν τὸ δοκεῖν δύνασθαι τὰ δέοντα παραινεῖν et Chor. B 251, 12 ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς τῷ Νέστορι προειπὼν εἰσηγήσασθαι τὴν βουλήν, ἵνα πιθανωτέρα φανῇ σοφοῦ παραινοῦντος πρεσβύτου et similitudinem quandam sensus, non imitationem statuo.

Sed coniunctio verborum apud Lib. F V 320, 8 ταῦτα . . . ηὐξάμεθα, τὸν μὲν κρατῆσαι τοῦ πεδίου, τοὺς δὲ ἀεὶ πρὸς

θάλατταν βιασθῆναι, τὸν δὲ κίνδυνον ταῖς ναυσὶ προσελθεῖν et apud Chor. B 269, 1 ἡ τῶν πραγμάτων μεταβολή, τῶν μὲν Ἑλλήνων δραπετεύειν ἀντὶ τοῦ διώκειν ἠναγκασμένων, τῶν εἰωθότων δὲ φεύγειν τοῦ πεδίου κρατούντων καὶ μετενεγκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς ἀπὸ τῆς Τροίας τὸν κίνδυνον talis est, ut Choricium hunc locum Libanio debere arbitrer.

Similis sententia eademque fere verba inveniuntur:

Lib. F V 320, 5 ἀλλ' Ἕκτωρ, φησί, μέγας γέγονε καὶ φοβερὸς καὶ ταῖς ἀπειλαῖς πάντας ἐλαύνει τὸ θαρρεῖν ἔχων παρὰ Διός. Lib. F V 320, 17 οὐκ ἄτοπον βούλεσθαι μὲν Ἕκτορα γενέσθαι μέγαν, γενομένῳ δὲ φθονεῖν καὶ συνεύχεσθαι αὐτῷ πολέμου κράτος, ἐπεὶ δὲ κρατεῖ κωλύειν . . . Lib. F V 323, 12 καὶ νῦν Ἕκτωρ, εἴπερ ὄντως τῇ τύχῃ μέγας ἐστίν, πόρρω τοῦ θαυμάζεσθαι γίγνεται.

Chor. B 272, 17 Ναί, φησίν, παρὰ τὴν ἐμὴν ἡσυχίαν ἐπαίρεται (i. e. Hector) καὶ γέγονε μέγας, ὥστε κρατεῖ μὲν ἐκεῖνος, ἐγὼ δὲ θαυμάζομαι.

Recte monuit Georgius Pietsch (l. l. pag. 78) apud utrumque scriptorem (Chor. B 272, 13; H 230, 2 sqq. ∾ Lib. F V 322, 14) nos legere Achillem gloriae Hectoris invidere. Locis ab eo allatis hos addo: Lib. F V 322, 20 οὐ μὴν οὕτω μικροψύχως ἔχω καὶ μειρακιωδῶς ὥστ', εἴ τις εὐδοκιμεῖ (i. e. Hector) δικαίως, ἀποπνίγεσθαι B 278, 4 Ἕκτωρ εὐδοκιμῶν οὐ δάκνει τὸν Ἀχιλλέα.

Aeacum precibus suis Graecos magna liberavisse calamitate legimus apud Aristidem (II 607, 12 sq. D.), Libanium (F V 334, 6 sqq., R 956, 14 sqq.), Choricium (B 265, 7)[1]. Optime de imitatione iudicabimus omnibus locis collatis: Arist. ἐνθυμοῦ δὲ ὅτι Πηλεὺς μέσος Αἰακοῦ καὶ σοῦ, Αἰακοῦ ἐκείνου, εἰς ὃν ποτ' ἦλθε τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα . . . ὁ μὲν γὰρ εὐξάμενος ὤνησε, σὺ δὲ . . . — Lib. l. l. καὶ πότερον Αἰακὸς Ταντάλου χείρων ἢ Πηλεὺς Ἀτρέως; ὧν ὁ μὲν εὐχῇ τὸν λιμὸν ἔλυσεν, ὁ δὲ ὕβριν κατέλυσεν. Lib. R 956, 14 Αἰακὸς . . . πλέον ἴσχυσε τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἀτυχίας καὶ τὸν ἐκ τῆς αὐχμῆς λιμὸν ἔλυσεν Ἀχαιοῖς. — Chor. B 265, 7 Λέγεται γὰρ ἀφορήτῳ ποτὲ τῆς Ἑλλάδος λιμῷ τρυχομένης τὸν Αἰακὸν προσευξάμενον τῷ Διὶ τὸ κακὸν ἀπελάσαι. Choricium hoc loco non Aristidem sed Libanium secutum esse iam communi voce causa calamitatis „λιμός" et maiore similitudine inter verba τὸν λιμὸν λῦσαι

[1]) Cf. Pietsch, pag. 75.

et τὸ κακὸν ἀπελάσαι comprobari videtur. Libanius Aristidis locum novit.

Rationem quandam inter verba Libanii F V 344, 12 νῦν Ἕκτωρ ἐπὶ ταῖς ναυσὶ στρατοπεδεύεται καὶ μόνον οὐ προσάγει τὸ πῦρ, καὶ τοῖς δεινοῖς ἡ νὺξ ἀναβολὴ μόνη et Choricii B 244, 16 καὶ τὴν ἐπὶ τὰς ὁλκάδας ὁδὸν ἀνέῳξε τοῖς ἐναντίοις ὁ πόλεμος καὶ πυρὸς ἀπειλὴ δηλοῖ τὰ δεινὰ intercedere ea de causa verisimile mihi videtur, quod quae apud Choricium antecedunt B 244, 14 Ἐπεὶ δὲ τὸ δύνασθαι πράττειν κακῶς αὐτοὺς ἀπολέλοιπε καὶ τοὺς Τρῶας οὐ χωρεῖ τὸ πεδίον καὶ μάταιον μὲν ἡ τάφρος ἀνάλωμα. περιττὴ δὲ τὸ τεῖχος δαπάνη cum verbis his, quae apud Libanium sequuntur, et sententia et verborum coniunctione congruere videntur: Lib. F V 346, 9 τὸ γὰρ ἐπικεῖσθαι μὲν τοὺς Τρῶας. τετάχθαι δὲ μετ' ἐκείνων τὴν Τύχην . . . μικρὰν δὲ τὴν τάφρον, οὐδὲν δὲ ὄφελος τὸ τεῖχος. Velim respicias etiam Homeri versum Il. ι 349 καὶ δὴ τεῖχος ἔδειμε καὶ ἤλασε τάφρον ἐπ' αὐτῷ.

Fides Agamemnoni non habetur, et eandem huius rei causam — quod necessitate modo coactus iuravit, cum Achilles Graecis irasci non desinat — legimus apud utrumque rhetorem. Dicit Achilles Lib. F V 346, 8 πρῶτον μὲν γὰρ ὁ καιρὸς τὴν ἐπιορκίαν ἐλέγχει. . . . (12) μίαν δὲ σωτηρίας ὁδὸν ὑποφαίνεσθαι μόνην, εἰ διαλλαγείην. οὐκ ἐᾷ προσέχειν οἷς ὀμεῖται et Patroclus Achillem alloquitur verbis hisce: B 253, 18 Εἰ μὲν γὰρ σὺ τοῦτον ὀμνύναι προκαλεσάμενος δῆλον ἐντεῦθεν ἐποίεις ὡς οὐ διαλλαγήσῃ μὴ τελοῦντι τὸν ὅρκον, εἰς ἐπιορκίας ἀνάγκην περιειστήκει. Qua de re conferas quaeso Lib. F V 343, 11 νῦν ὁ καιρός μοι τὴν Βρισέως ἀποδίδωσιν, ὁ κίνδυνος, ὁ φόβος, ἡ ταραχή, τὰ τῶν βαρβάρων εὐτυχήματα. μὴ οὖν ὡς Ἀγαμέμνονος ἐπιεικοῦς γεγενημένου χρῶ τοῖς λόγοις. . . . εἰ μὲν οὖν οὔπω τῶν πραγμάτων εἰς δυσκολίαν ἡκόντων μετεβάλλετο . . . et Chor. B 259, 11 μείζονά σοι δίδωμι πρόφασιν εἰς τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν τὰς Ἀγαμέμνονος δωρεὰς ἀναφέρειν, ἵνα θηρεύσῃς ἐντεῦθεν τὸ μὴ δεῖν αὐτῷ βοηθεῖν, ὡς οὐ γνώμης ἐπιεικείᾳ, τῇ δὲ βίᾳ τῆς τύχης φιλοδώρῳ φανέντι.

Sed ut in sententiis, ita etiam in locutionibus Choricius hanc Libanii declamationem in suum usum convertit. Incipiamus ab illis locutionibus in quibus nomina substantiva aut cum altero nomine aut cum praepositione coniuncta sunt. Exempla sunt haec: Lib. F V 314, 5 πρὸς τὰς σκηνὰς ἰόντα τῶν ἐν τέλει Chor. B 276, 4 καὶ τοῖς ἐν τέλει τῆς στρατιᾶς. — Lib. F V 345, 12 μία

ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς ἀφαιρέσεως Chor. B 252, 14 τίθει . . . τῆς ἀφαιρέσεως, ἣν ἐθέλεις αἰτίαν. — Lib. F V 347, 2 εὐχαὶ καὶ ἱερεῖα Chor. B 260, 9 εὐχὰς καὶ ἱερεῖα. — Lib. F V 359, 16 δόξαν θηρεύοντα ῥώμης Chor. B 273, 9 φιλανθρωπίας δόξαν ἀποίσῃ καὶ ῥώμης. — Personae tantum mutavit nomen Choricius B 252, 9 κατὰ τὸν σόν, Ἀχιλλεῦ, λόγον in flosculo, qui exstat apud Libanium F V 307, 6 κατὰ τὸν σόν, Ὀδυσσεῦ, λόγον (cf. Ch. J III 10, 2 κατὰ τὸν σόν, ὦ Ξάνθιππε, λόγον). — Etiam Lib. F V 344, 9 παρὰ τὴν ἐμὴν ἡσυχίαν τοὺς Τρῶας . . . κρατεῖν et Chor. B 273, 1 παρὰ τὴν ἐμὴν ἡσυχίαν ἐπαίρεται . . . (Ἕκτωρ) accurate respondent.

Nomen substantivum coniunctum est cum adiectivo: Lib. F V 358, 1 κοινῇ νόσῳ μετῄει τὸν ἄρχοντα Chor. B 254, 12 νόσῳ κοινῇ τῶν ἀρχομένων. — Lib. F V 236, 13 κοινῷ δόγματι τῆς πόλεως Chor. B 262, 3 κοινὸν ἐνίκησε δόγμα. Quod invenitur haec locutio etiam apud Platonem legg. pag. 644 D δόγμα πόλεως κοινόν, Choricium ad illum Libanii locum spectare non audeo contendere, — respondere autem mihi videntur: Lib. F V 352, 12 βασιλεὺς ἐν τοῖς ὑπηκόοις Chor. B 251, 3 βασιλεὺς ἐν ὑπηκόοις.

Nomen substantivum coniunctum est cum verbo. Conferamus Lib. F V 319, 4 ἔπαυσα τὸν λοιμὸν Chor. B 265, 14 ἔπαυσε τὸν λοιμόν. — Lib. V 330, 8 λύειν τὴν ὀργὴν Chor. B 260, 6 ἔλυσε τὴν ὀργήν. — Lib. V 338, 1 τὴν κόρην ἀπέσπα Chor. B 253, 4 ἀπέσπα τὴν κόρην. — Lib. V 341, 12 στέργει Μενέλεως Ἑλένην ἀπολαμβάνων Chor. B 262, 16 Μενέλεως . . . τὴν Ἑλένην ἀπολαβεῖν. — Lib. F V 315, 14 καλούμενος ὁ Κάλχας ὑπὸ τοῦ καιροῦ Chor. B 259, 4 ὁ μὲν οὖν καιρὸς . . . ἐκάλει[1]). Facile intellegimus Choricium — etsi una locutio parvi momenti est — his omnibus locis verborum Libanii memorem fuisse, praesertim cum apud Homerum, communem utriusque scriptoris fontem, hae locutiones non inveniantur.

Accedunt complurium verborum coniunctiones, quas Choricius e Libanio deprompsit. En: Chor. B 266, 10 μάλιστα μὲν γὰρ οὐδένα τῶν δεῦρο συμπεπλευκότων et Lib. F V 306, 11 . . . μάλιστα μὲν ⟨ἂν⟩ ᾤμην δεῖν μηδένα τῶν συμπεπλευκότων.

---

1) Cf. Chor. Gr 40, 11 *ὁ καιρὸς ἐκάλει*; — B 16, 10; 80, 15; Gr 61, 22; 22, 7 *καιροῦ καλοῦντος*.

— Chor. B 258, 11 κλέπτειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν ἠναγκάζετο et Lib. F V 307, 14 κιθαρίζειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν ἠναγκασμένον. — Chor. B 247, 2 δότε τοίνυν γενναίας ὑμῶν ἀκοῦσαι πράξεις et Lib. F V 322, 17 ἂν ἀκούσῃ τοῦ πολεμίου γενναῖον ἔργον. — Chor. B 265, 16 τὸ θαρρεῖν λαβεῖν παρὰ σοῦ et Lib. F V 320, 6 τὸ θαρρεῖν ἔχων παρὰ τοῦ Διὸς. — Chor. B 256, 3 καίτοι μέγα καὶ σαφὲς ἔχω σημεῖον et Lib. F V 354, 7 μέγα δέ σοι καὶ σαφὲς ἐρῶ τεκμήριον[1]) (cf. Chor. AJ 178, 26 πολλὰ δέ σοι καὶ σαφῆ τεκμήρια). — Chor. B 267, 8 φόβῳ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν et Lib. F V 312, 9 τῷ φόβῳ τὴν ἡσυχίαν ἀγόντων. — Chor. B 260, 13 ὁ μὲν ᾔτησε τὸν Λητοῦς ἡμῖν συναλγῆσαι. Lib. F V 313, 14 εἰκὸς ἦν οὔτε μὴν τὸν Ἀπόλλω μὴ συναλγήσειν.

Memorabile quoque est, quod Choricius B 245, 10 ἐκτίσωμεν ὑποσχέσεις, ἅς, ἐπειδὴ λήθην αὐτῶν εἰληφέναι δοκεῖς . . . B 247, 6 τί οὖν ἐροῦμεν ἐκείνῳ, σὲ μὲν εἰσπράττοντι τὴν ὑπόσχεσιν, . . . ἐμὲ δὲ τὴν συμβουλὴν . . .; Πηλεὺς δὲ ποίων ἀκούσεται λόγων τὴν παραίνεσιν ἀπαιτῶν; iisdem verbis: λήθη, συμβουλή, παραίνεσις in eadem re tractanda usus est ac Libanius F V 326, 7 λήθη δέ μοι τοῦ πατρὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐγγέγονεν. Ἀλλ' ἐπάνειμι πρὸς τὰς παραινέσεις . . . ποῦ Πηλέως αἱ συμβουλαὶ παρορῶνται; Propterea locum Libanii Choricium imitatum esse puto.

Restat ut quaeramus, quo modo Choricius etiam reliquas Libanii declamationes vel descriptiones vel ethopoeias in suum usum converterit.

De ceteris locis Libanianis.

Nonnullae similitudines mihi occurrerunt inter Patrocli declamationem et Libanii ἐκφράσεις vel ἠθοποιίας, imprimis inter eas, quibus de bello Troiano agitur. Age locos inspiciamus.

Achilles ut ira desistat neque necessitudine, qua cum Aiace iunctus erat, neque senectute Phoenicis commovetur. Legitur in Libanii ψόγῳ Ἀχιλλέως R 964, 23 Achilles οὐ τὴν Αἴαντος συγγένειαν αἰδεσθείς, οὐ τὴν Φοίνικος πολιάν, οὐ τοῦ τροφέως τὰ δάκρυα qui locus Choriciano B 243, 12 οὐ μὴν ἀλλὰ . . . ἀποτυχούσης καὶ τῆς Αἴαντος συγγενείας καὶ τῆς Φοίνικος πολιᾶς adeo est conveniens, ut nemini quin hic imitatione contineatur dubium esse possit.

[1]) Cf. H. Markowski, De Libanio Socratis defensore (Bresl. phil. Abhandl., 40. Heft, 1910), pag. 143.

Etiam verba quae apud Choricium antecedunt (Chor. B 243, 3 sqq.) ad Libanii ψόγον Ἀχιλλέως redire videntur. Patrocli lacrimas eiusque ceterorum Graecorum misericordiam eludit Achilles Lib. R 965, 11 καὶ τοῦ Πατρόκλου κλαίοντος πρὸς τὰς ἐκείνων τύχας καὶ θρηνοῦντος τοὺς τετρωμένους καὶ διδάσκοντος ὡς οἴχεται τὰ Ἑλλήνων, ἐπετίμα τοῖς δάκρυσι καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐκάκιζε καὶ τὸ τοὺς ὁμοφύλους ἐλεεῖν ἐν ὀνείδει προὔφερεν, similibusque verbis est usus Patroclus in Achillem dicens B 243, 3 Σὺ δέ μου τῆς γνώμης οὕτω διέστηκας, ὥστε καὶ ἀπέσκωψάς μοι τὸν ὀδυρμόν, καὶ παραβάλλεις ἐμοὶ παιδίον κλαυθμυριζόμενον . . . Τοιαύτης εἰκόνος ἔτυχον παρὰ σοὶ δακρύσας ὁμόφυλον στράτευμα συμφοραῖς κεχρημένον.

Apud utrumque legimus, quo maior sit belli tumultus, eo magis Achillem lyra cantuque oblectari: Lib. R 1035, 7 ὅταν μετὰ τοῦ ξίφους ὁ κτύπος προτρέψηται, μέλος με (i. e. Achillem) κατάσχῃ τῆς φόρμιγγος, ἀσπὶς ὅταν ἐρεθίσῃ τῷ δόρατι, πλέον με καταθέλξει, καὶ χορδὴ κρουομένη τοῖς ᾄσμασι. Chor. B 279, 8 Τοιγαροῦν ὅτε τῶν πολεμούντων ἡ ταραχὴ προσέρχεται ταῖς ναυσί, σφοδρότερόν πως ὑποκινεῖ τὰς χορδὰς καὶ μέλος τὸ προστυχὸν ᾄδων βοᾷ· μεγέθει φωνῆς ἐκκλίνων τὸν θόρυβον.

Troiani vel Hector Paridis voluptates ferre quam patriam servare malunt: Lib. R 969, 10 (Ἕκτωρ) μᾶλλον Ἀλεξάνδρου τὰς ἡδονὰς ἐθεράπευεν ἢ δι' ὧν ἔσται σώζεσθαι προὐνοεῖτο. Chor. B 275, 1 Ἐκεῖνοι τὸν Ἀλέξανδρον ἴσασι φέρειν καὶ καρτεροῦσι κινδυνευούσης τῆς πατρίδος ὑπὲρ ἑνὸς ἀνδρὸς ἡδονῆς.

Patrum ad filios, priusquam in bellum proficiscantur, admonitiones non solum in illa Achillis antilogia apud Libanium leguntur[1]), sed etiam aliis locis, et Patrocli interrogatio: B 247, 7 τί οὖν ἐροῦμεν ἐκείνῳ σὲ μὲν εἰσπράττοντι τὴν ὑπόσχεσιν . . ., ἐμὲ δὲ τὴν συμβουλὴν ἣν εἰσηγήσατο; Πηλεὺς δὲ ποίων ἀκούσεται λόγων τὴν παραίνεσιν ἀπαιτῶν[2]); simillima est Aiacis R 1042, 16 καὶ τί πρὸς τὸν πατέρα λέξω; et R 1042, 19 καὶ τί διηγήσομαι πυνθανομένῳ; et de Achille dicit Libanius R 888, 5 καὶ τί καλὸν ἂν εἶπε πρὸς τὸν πατέρα περὶ τῶν ἐπὶ Τροίας πραγμάτων ἐρωτῶντα;

Affinitas quaedam interest inter Libanii locum, quo de Hectore dicitur R 967, 1 Ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἕκτορα φήσαιμ' ἂν εἶναι

[1]) Cf. Pietsch, l. l. pag. 71. [2]) Cf. supra pag. 15.

γενναῖον et illa Choriciana verba, quibus honestas Hectoris laudatur: B 273, 7 κἂν εὔκλειαν κτήσῃ γενναίου ταῖς Ἕκτορος ἀριστείαις.

His absolutis ad reliquas declamationes Libanii transeo. Nemini erit dubium quin et Chor. B 243, 11 (Ὀδυσσεὺς) καὶ πολὺς ὑπὲρ Ἀγαμέμνονος ῥέων ᾤχετο[1]) et Lib. F VI 334, 11 Δημοσθένης ὁ πολὺς κατὰ τοῦ Φιλίππου ῥέων ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας redeant ad Demosthenis locum: de cor. 272, 20 τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐχ ὑπεχώρησα. Nihilominus singularem quandam inter Gazaeam et Antiochenum rationem eadem verborum collocatio ostendit.

Locutiones similes vel aequas inveni has: Chor. B 259, 4 ὁ καιρὸς τὸν ἰατρὸν ἐκάλει Lib. R 891, 18 ὁ καιρὸς τὸν ἰατρὸν . . . ἐκάλει. — Chor. B 272, 15 τὴν τοῦ πολέμου καρπούμενος εὔκλειαν Lib. F VI 447, 8 εἴς τε πολέμους φοιτᾶν καὶ καρποῦσθαι τὴν εὔκλειαν Lib. F VI 487, 16 καρποῦμαι τὴν εὔκλειαν. — Chor. B 259, 12 εἰς τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν Lib. R 999, 6 ἡ τοῦ καιροῦ δυσκολία.

De declamatione Polydamantis.

Venimus nunc ad quaestionem, num Choricius in Polydamantis declamatione Libanii vestigia presserit. Agitur Polydamantis et Priami declamationibus, quae artissime inter se cohaerent, de Achille Polyxenam amante. Cuius fabulae fontes copiose explicavit R. Foerster Herm. XVII pag. 193 sqq.[2]).

Apud Libanium Achillis erga Polyxenam amor commemoratur duobus locis: R 967, 12 οὗτός (scil. Achilles) ἐστι, ὃν ἐποίει προδότην τῶν ὁμοφύλων τῆς Πολυξένης τὸ κάλλος. ὡς γὰρ εἶδεν αὐτὸς καὶ ἐθαύμασε καὶ τῶν πολεμίων ἦν, καὶ ὡς μὲν δοῦλος ἀφροδισίων ἐμνήστευεν, ὡς δὲ ἠλίθιος τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστευε et R 997, 4 Achilles Πολυξένης ἐρῶν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς σπενδόμενος, τοὺς οἰκείους προδιδούς . . . (998, 29) προδιδοὺς τοὺς ὁμοφύλους. Quibus cum locis si conferimus Choricii de Polyxena verba H 214, 28 Πριάμου θυγάτηρ, δι' ἣν ὑπερεῖδες τῶν ὁμοφύλων, δι' ἣν ἐσπείσω τοῖς πολεμίοις, δι' ἣν ἐδεήθης τῶν

---

1) Sic Foerster locum restituit.

2) Cf. Polak, Hermes XVIII pag. 271 sq.

Τρώων κατενεγκὼν τὸν Πρίαμον eo adducimur, ut Choricium praeter alios fontes etiam Libanium respexisse putemus.

Bis apud Libanium Polydamas commemoratur: R 970, 25 et F II 36, 3, sed hanc rem nihil ad opinionem nostram comprobandam conferre puto. Nam Polydamantis facundia persaepe apud Homerum laudatur, qui in hac declamatione saepius respicitur et nonnunquam exprimitur.

Sed ut supra in Patroclo, sic hic incipiam a legatione Menelai[1]).

De legatione Menelai.

Conferentibus nobis verba de raptu Helenae et Briseidis Lib. F V 215, 2 εἰ . . . ἐν λαφύρων δὲ μοίρᾳ τὴν Ἑλένην ἐκτήσατο, ἐχέτω ib. lin. 11 τὸ μὲν οὖν εἰς τοὺς κρείττους τὰ τῶν ἡττόνων ἰέναι κτήματα λόγον ἴσως ἂν ἔχοι καὶ δίδωσιν ὁ τοῦ πολέμου νόμος et Chor. H 214, 1 καὶ μὴν ὁ μὲν οὐ νόμῳ πολέμου τὴν Ἑλένην ἔχει λαβών, ὁ δὲ τὴν Βρισέως ἐξ ἀριστείας καὶ πόνων ἐκτήσατο· . . . (4) μνήμη γὰρ γίγνεται νίκης καὶ τὴν αὐτὴν δύναται μαρτυρίαν τῆς ἀρετῆς μικρά τε μεγάλη μοῖρα λαφύρων arbitrari licet Choricium illa Libanii verba ita tenuisse memoria, ut nonnulla in sermonem suum reciperet.

Similitudinem quandam locis Lib. F V 212, 3 Ἀλέξανδρος καὶ τὸ σκῆπτρον ἁρπάσας αὐτὸς ἀντ' ἐκείνου τοῖς ὑμετέροις ἐφεστηκέναι πράγμασιν ἠξίου et Chor. H 216, 32 δέος εἶναι μὴ τῶν σκήπτρων ὑμᾶς Ἀχιλλεὺς ἐκβαλὼν αὐτὸς ἐθελήσῃ διέπειν τὰ πράγματα inesse vix neges.

Rhetores ea re consentiunt, quod virtuti in bello comparatae doli vim opponunt: Lib. F V 215, 7 ἴστω ὅτι πολὺ διενήνοχε νίκη κλοπῆς καὶ πολέμου κράτος μεμηχανημένης ἀπάτης. τὸ μὲν γὰρ τοῦ κρείττονος ἀπόδειξιν ἔχει, τὸ δὲ τοῦ χείρονας εἶναι τοὺς ἀπάτῃ πειρωμένους ἑλεῖν ἃ δι' ἀνδρείας οὐ δεδύνηνται. Chor. H 216, 4 . . . εἶτα τὸν ἐξ ἀνδρείας στέφανον ῥίψας νικᾶν ἐξ ἀπάτης ἐπιθυμεῖ; ἀνάνδρων ἔργα μοι λέγεις καὶ φρονήματος ἐστερημένων καὶ μέγα μηδὲν αὑτοῖς συνειδότων, ὁ δὲ ἀνὴρ φιλότιμος ἀεὶ καὶ τροπαίων αὑτῷ κατάλογον συνειδώς. καίτοι τὴν μὲν ἐξ ἀριστείας νίκην ἀκίνδυνον οὖσαν ἑώρα . . ., δόλον δὲ μηχανήσασθαι λίαν ἐπισφαλὲς ἐδόκει λογιζομένῳ . . .

---

[1]) Nonnulla exempla iam supra a me (pag. 10. 12) commemorata sunt: alia attulit G. Pietsch, l. l. pag. 73, 74, 75, 77.

Verba, quibus uterque scriptor novi aliquid introducit, saepe eadem fere sunt. Conferas: Chor. H 209, 23 πάλαι μὲν οὖν = F V 231, 10 πάλαι μὲν οὖν. — Chor. H 212, 28 βούλομαι τοίνυν ἐπανελθὼν ὅσα φρονῶ περὶ . . ., εἰπεῖν = Lib. F V 333, 7 βούλομαι τοίνυν ἐπανελθὼν ὅσα φρονῶ περὶ . . . εἰπεῖν[1]). Hic imitatio patet. — Chor. H 213, 3 = H 227, 1 ὡς μὲν οὖν = Lib. F V 204, 5 ὡς μὲν οὖν. — Chor. H 214, 19 οἶδα τοίνυν, ὡς = Lib. F V 240, 16 οἶδα τοίνυν, ὡς. — Chor. H 215, 31 ὁ αὐτὸς δή μοι λόγος ἁρμόσει ∾ Lib. F V 58, 10 ὁ αὐτὸς τοίνυν ἔστι μοι λόγος. cf. Lib. F V 384, 20 οὐκοῦν κἀμοὶ δήπου τοιαῦτα λέγειν ἁρμόσει[2]). — Chor. H 218, 6 ἐξετάσωμεν τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοί τε καὶ τῷ Μυκηναίῳ . . . ὑπάρχοντα δίκαια, ∾ Lib. F V 254, 13 ἐξετάσωμεν, ὦ Τρῶες, τὰ παρόντα ὑμῖν ἀγαθά[3]). — Chor. H 218, 25 παρὰ δὲ τάδε σοι ταῦτα κἀκεῖνό φημι[4]), H 220, 10 πρὸς ἅπασι δὲ τούτοις ἐκεῖνο λέγω ∾ Lib. F V 343, 11 παρὰ πάντα δὲ ταῦτα ἐκεῖνο λέγω. F V 247, 13 παρὰ πάντα δὲ ταῦτα ἐκεῖνο εἰπεῖν ἄξιον[5]). — Chor. H 218, 29 πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἄν, ∾ Lib. F V 324, 9 πάνυ τοίνυν ἠχθόμην, ὅτε = Lib. F VI 488, 11[6]). — Chor. H 219, 6 ἤδη τοίνυν ἤκουσα = Lib. F V 278, 5 ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα.

De legatione Ulixis.

Nonnullae locutiones similes in Polydamante et in legatione Ulixis mihi occurrerunt: Lib. F V 240, 5 ἐπιθυμίαν ἀκόλαστον ἐκίνησε Chor. H 209, 14 τὴν Ἀχιλλέως ἐπιθυμίαν κινῶν (cf. Ch. J II 16, 25 ἐκινοῦμεν ἐπιθυμίαν). — Lib. F V 231, 19 ἐν ταῖς εὐνομουμέναις τῶν πόλεων Chor. H 220, 18 πόλεις εὐ-

---

1) Choricius magis Libanium respexit quam Dem. de cor. 260, 7, id quod putat Malchin, l. l. pag. 14.

2) Platonis verba Gorg. 457, A *ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ* . . . utrique fons fuit. Cf. Markowski, l. l. pag. 144. Sed vocabulum ab utroque additum *μοι* indicat Choricium Libanii verba novisse.

3) Magis Choricius Libanium secutus est quam Dem. de cor. 315, 5. Cf. Malchin, l. l. pag. 14.

4) R. Foerster coniecit: *πάντα ταῦτά σοι.*

5) Cf. Malchin, pag. 19. Libanius Demosth. Lept. 506, 4 expressit. Choricium hic Demosthenem secutum esse nego.

6) Cf. Malchin, pag. 19. — Hic Choricium magis Dem. Lept. 477, 4 sequi concedo.

νομουμένας. — Lib. F V 253, 4 κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν = Chor. H 221, 16 κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν; sed eadem verba leguntur apud Demosthenem Tim. 709, 13[1]). — Lib. F V 274, 12 καὶ δευτέραν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτοῦ ῥαστώνην τῆς τῶν ὅλων σωτηρίας, similis est verborum collocatio apud Chor. H 219, 3 δευτέραν ποιεῖσθαι τὴν γυναῖκα τῆς θυγατρός.

In Polydamante igitur non multa legationi Ulixis Choricius debet.

De Achillis ad Ulixem antilogia.

Primum animum attendas ad verba Libanii, quibus Achilles rebus a se contra Troianos gestis gloriatur: Lib. F V 310, 10 . . . ἀλλ' ὁρῶν τοῖς μὲν Τρωσὶν ἐν τοῖς περιοίκοις τὴν ἰσχὺν οὖσαν τοῦ πολέμου (311, 3) νῦν μὲν πεζαῖς στρατιαῖς, νῦν δὲ ταῖς ναυσὶ χρώμενος περικόπτω τὴν συμμαχίαν . . . (9) καὶ σιωπῶ Τρωίλον καὶ Λυκάονα καὶ βοῦς ἐξ Ἴδης ἐληλαμένας. (312, 1) αἱ μὲν οὖν πόλεις εἰς ἔδαφος, ὁ δὲ πόνος ἐμός. (319, 3) ἐψίλωσα τοὺς Τρῶας τῶν περιοίκων. Choricius de Achille dicens H 217, 4 ψιλώσας ἡμᾶς (i. e. Τρῶας) τῆς περιοικίδος κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων συμμάχων ἀνδράποδα· καὶ βοσκήματα τοῖς αὐτοῦ κτησάμενος πόνοις, τί πεποίηκεν Libanii locum respexit, etsi nonnulla mutata vel mutilata sunt.

Etiam verba Libanii quae exstant inter modo allata: Lib. F V 310, 12 μεγάλην ὑπάρχουσαν αὐτοῖς (i. e. Τρωσί) ἀποστροφὴν τάς τε νήσους τὰς ἐπικειμένας καὶ τῆς ἠπείρου πόλεις οὐκ ὀλίγας Choricii loco H 220, 24 Τροία δὲ τὰς ἐπικειμένας νήσους καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλεις καὶ σωμάτων πολὺν ἀπέβαλεν ἀριθμόν . . . certe imitationi fuerunt.

Singularem de Agamemnonis patre sententiam: Lib. F V 353, 7 . . . οὐκ ἂν ἦν εὐθὺς ἰδιώτης Ἀγαμέμνων; ἢ τὸν μὲν Ἀτρέα μετὰ τὴν Εὐρυσθέως τελευτὴν τύραννον ἐξ ἰδιώτου κατέστησαν Choricius H 218, 14 καὶ μὴν Ἀγαμέμνονι μὲν τῶν Μυκηνῶν βασιλείαν ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς σύνοιδε καταβᾶσαν καὶ τούτου τὰ πρῶτα τοῦ βίου τελοῦντος εἰς ἰδιώτας certe suum in usum convertit.

Iisdem fere verbis utuntur Choricius H 218, 20 ἡνίκα τὸν μάντιν λύσιν εἰπόντα τοῦ νοσήματος εἶναι τὴν Χρυσηίδος ἀπόδοσιν atque

---

[1]) Cf. Malchin, l. l. pag. 20.

Libanius: F V 337, 8 ὅτι τοίνυν οὐχ οἷόν τε λύσιν τῶν ἀδικημάτων διὰ τῆς ἀποδόσεως γενέσθαι, γνοίης ἂν ὡδί. νῦν ἐπάνεισί μοι Βρισηίς . . . F V 340, 8 καὶ μὴν εἰ λύσιν τῆς ὕβρεως οἰησόμεθα τὴν ἀπόδοσιν . . .

Ab Achille Calchantem vatem interrogatum esse, cur Apollo Graecis irascatur, legimus apud Homerum:

Il. α 62 sqq. ἀλλ' ἄγε δή τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα
ἢ καὶ ὀνειροπόλον, . . .
ὅς κ' εἴποι, ὅτι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος 'Απόλλων,
εἴτ' ἄρ' ὅ γ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται εἴθ' ἑκατόμβης,
αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων
βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.

Qua de re verba facit Choricius H 220, 1 οὐ τοίνυν μόνον ὑπὲρ Βρισηίδος εἰς καιρὸν ἐχαλέπαινεν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρῶτα τῶν ὑβρισμάτων τῆς αὐτῆς ἄξια λύπης. φθειρομένου γὰρ τοῦ στρατοπέδου καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος προκαλέσας τὸν μάντιν ἐπύθετο, τί δὴ μαθὼν ἐν τοῖς δεινοῖς σιωπᾷ· μή ποτε, ἔφη, τινὰς ὀφείλομεν αἶγας ἢ βοῶν ἡμῖν ἔνδειαν ὁ θεὸς ἐγκαλεῖ. Inspicientes Libanii locum F V 315, 10 ἐπὶ τοὺς μάντεις ἠξίουν καταφεύγειν καὶ παρ' ἐκείνων μανθάνειν, πῶς ἂν πριαίμεθα τοῦ λοιμοῦ τὴν λύσιν, καί τινων αἰγῶν καὶ θυσιῶν ἐμνημόνευον . . . καλούμενος δὲ ὁ Κάλχας λέγει . . . ὡς ὁ θεὸς παρώξυνται καὶ τιμωρεῖ τῷ πρεσβύτῃ καὶ ζητεῖ τὴν κόρην (316, 8), πῶς οὖν ὑβριζόμην ὡς ἀδικῶν; Choricium propter verborum similitudinem (τινὰς αἶγας : τινῶν αἰγῶν; προκαλέσας : καλούμενος; ὁ θεὸς : ὁ θεός, Homerus dicit Φοῖβος 'Απόλλων) magis Libanium respexisse quam poetam putamus.

Similitudo quaedam sensus et vocabulorum exstat inter locos: Lib. F V 345, 7 τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δεινόν, ὅτι μηδὲν χρῄζων τῆς γυναικὸς ὑβρίζων ἀπέσπα. εἰ μὲν γὰρ εὐθὺς ἔχων ἐπλησίαζεν, ἦν εἰπεῖν ὡς ἔρωτι δουλεύων πολλὰ ὧν οὐκ ἐβούλετο ποιεῖν ἠνάγκαστο καὶ τὸ πάθος ἐνίκησε τὴν γνώμην· ἐπεὶ δὲ ἔνδον οὔσης οὐχ ἥπτετο, μία ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς ἀφαιρέσεως ἡ περὶ ἡμᾶς ἀτιμία. οὐ γὰρ αὐτῷ χαριζόμενος, ἀλλ' εἰς ἐμὲ παροινῶν ἐλάμβανεν et Chor. H 214, 10 εἰ μὲν οὐχ ὑπῆρχεν αὐτὸς ἔρωτι δουλωθεὶς τῆς Χρυσηίδος, ἧττον ἂν 'Αχιλλέα παρώξυνεν ἄνθρωπος ὢν ἀγνοῶν, ἡλίκον ἐστὶν ἐραστῇ παιδικά· ὁμοίῳ δὲ πάθει περιπεσὼν καὶ πείρᾳ μαθών, ὡς τῷ ποθοῦντι πάντα δεύτερα τῆς ἐρωμένης, δῆλον ἐποίησε ταύτῃ σπουδάσας λυπῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ᾗ μάλιστα

δάκνειν ψήθη, ὥστε, εἰ καὶ μὴ λίαν ἐλύπει τὸ γόνατον ἀποσπῶν, τῷ νομίζειν λυπεῖν εἰκότως ἠνία.

Etiam locutiones Choricius imitando expressit: Lib. F V 314, 15 et R 933, 28 τῶν δὲ καταλόγων κενουμένων Chor. H 210, 9 κενουμένων ἡμῖν τῶν καταλόγων (cf. Ch. J III 13, 11 κενῶσαι τοὺς καταλόγους). — Lib. F V 307, 2 καὶ φρονήματος ἐστερημένους Chor. H 216, 6 καὶ φρονήματος ἐστερημένων. — Lib. F V 323, 11 οὐ φαύλους παρὰ τὰ πταίσματα Chor. H 212, 14 παρὰ τὰ πταίσματα ταπεινούς. — Lib. F V 312, 13 ὅθεν προσκεκρούκαμεν Ἀγαμέμνονι Chor. H 217, 15 προσέκρουσεν ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνονι. — Lib. F V 350, 13 τὴν ἄνθρωπον ἀποσπῶν ἐλύπει Chor. H 214, 15 ἐλύπει τὸ γόνατον ἀποσπῶν. — Lib. F V 346, 12 μίαν δὲ σωτηρίας ὁδὸν ὑποφαίνεσθαι μόνην, Lib. F VII 246, 6 μίαν εἶδον σωτηρίας ὁδόν Chor. H 210, 29 μία σωτηρίας ὑπῆρχεν ὁδός. — Dicit uterque de Agamemnone Lib. F V 333, 12 καὶ τῆς αἰχμαλώτου φθονῶν Chor. H 218, 12 ὁ μὲν ἐφθόνησε τῆς αἰχμαλώτου.

De ceteris locis Libanianis.

Similitudo quaedam verborum et cognatio rerum illis locis exstat, quibus uterque de Achille verba facit. Achilles momentum facit pugnae Lib. R 1041, 18 καὶ τὴν ἴσην εἰσφέρων Ἀχιλλεῖ ῥοπήν Lib. R 1036, 1 νῦν Ἀγαμέμνων γινώσκει τὴν ἡμετέραν ῥοπὴν (i. e. Achillem) Chor. H 216, 20 ὡς Ἀχιλλεύς ἐστιν ὁ τὴν ῥοπήν . . . ποιῶν. Rationem inter haec verba ob eam causam intercedere puto, quod uterque de eadem persona Achillis similibus verbis utitur. Accedit quod virtutes eius eaedem sunt apud Libanium et Choricium: Lib. R 969, 23 μέγας γάρ, νὴ Δία, καὶ φοβερὸς Ἀχιλλεύς Chor. H 208, 24 μέγαν ἀποδείξει καὶ φοβερόν (scil. Achillem).

Achilles Agamemnonem regno pellere in animo habebat: Lib. R 964, 1 (Ἀχιλλεὺς) . . . ἐπειρᾶτο τὸν Ἀγαμέμνονα τῆς ἀρχῆς ἐκβαλεῖν Chor. H 217, 8 ἆρα . . . ἠξίωσε τοὺς Ἀτρείδας τῆς ἀρχῆς ἐκβαλεῖν;

Matris iussu Achilles apud Lycomedis filias moratur: Lib. R 963, 16 Ἀχιλλεὺς οὐκ ἐν ὅπλοις ἦν, ἀλλ' ἐν Σκύρῳ μετὰ τῶν παρθένων, . . . ἐοικέναι γυναιξὶν ἐσχηματίζετο. τοῦτο δὲ εἴτε ἄκων εἴτε ἑκὼν εἴτε αὐτοῦ τῇ μητρὶ χαριζόμενος ἔπραττεν Chor. H 226, 25 λέγεται τὸν Ἀχιλλέα σχήματι περιστεῖλαι κόρης

ἡ μήτηρ καὶ παρασκευάσαι τὰ παρθένων ποιεῖν. Verba Choricii σχήματι κόρης desumpta esse videntur e Libanii loco R 944, 5 τὸν Πηλέως τὸν καλὸν . . . καὶ τὸν μὲν σχῆμα κόρης, τὸν δὲ δόξαν . . . ὑπιόντας.

Consentiunt ratione quadam duo loci Polydamantis et antilogiae de Laide non revocanda (F VI 462—492). Conferas velim: Lib. F VI 469, 14 ἐγὼ μὲν οὖν τὰς παρανόμους ἀποστρέφομαι μίξεις[1] . . . (19) ἐξὸν γάρ, εἰ μὴ κρατεῖν ἐβούλοντο τῶν ἡδονῶν, προσελθόντας περὶ γάμου κόρης διαλεχθῆναι πατρί Chor. H 215, 11 χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ καλῶ γάμον ἐγὼ τὴν παράνομον μίξιν, ὅταν λάθρα κόρῃ τις ὁμιλήσῃ μήτε εἰς λόγους ἐλθὼν αὐτῆς τῷ πατρί et hunc locum a Gazaeo e Libanio sumptum esse concedes.

Idem statuo de Chor. H 215, 4 οὔτε πρὸς ἑτέραν ἔχων φροντίδα τὸν νοῦν ἐξ ἀργίας τε καὶ τρυφῆς ἦλθεν εἰς ἔρωτα et Lib. F VI 479, 17 καὶ γὰρ ἐξ ἡδυπαθείας ἔρως πέφυκε καὶ τρυφῆς. ταύτης τοίνυν ἀναιρουμένης, . . . ἠρεμοῦσιν αἱ . . . φροντίδες propter sensum et verborum similitudinem.

Choricii verba H 222, 8 ἀλλ' ἐπεὶ κύριος Ἀχιλλεὺς ῥύσασθαί τε καὶ διαφθεῖραι τὴν πόλιν, βέλτιον τῷ σῶσαι μᾶλλον ἢ τῷ πορθῆσαι τὴν Τροίαν αὐτὸν εὐδοξῆσαι originem ducunt e Libanio F VII 417, 14 ἄνθρωπε, σὺ κύριος εἶ τὴν πόλιν εἶναι ἢ μή, κάλλιον δὲ σῶσαι ταύτην ἢ διαφθεῖραι. — Quod profert Choricius H 219, 14 εἴ τις οὖν ὑπὸ τοῦ πλησίον διαρραγέντος αὐτῷ τοῦ χιτωνίσκου καὶ πληγὰς εἰληφὼς προσδράμοι τοῖς βασιλείοις τὴν ἀτιμίαν βοῶν καὶ τὴν ἐσθῆτα δεικνύς, ἆρα πράως οἴσεις καὶ μέμψῃ τὸν ἐφ' οἷς πέπονθεν ὀργιζόμενον; ἄξεις μὲν οὖν τὸν πατάξαντα παραχρῆμα καὶ τοῦ πεπονθότος οὐδὲν ἧττον ἀγανακτήσεις fortasse e Libanio sumptum est, qui narrat saltatores eos, qui sibi vestem discidissent vel verbera attulissent, in ius vocare posse: Lib. F IV 444, 8 ἆρ' οὖν καὶ τὸν ὀρχηστὴν θαρρῶν πατάξεις καὶ τὴν ἐσθῆτα περιρρήξας ἢ τρώσας τὴν κεφαλὴν κελεύσεις σιγᾶν; εἴσῃ μὲν οὖν καλῶς ἃ παρὰ τῶν νόμων ἔχουσιν, ὅταν ἐκεῖνος μὲν τρέχῃ παρὰ τὸν δικαστὴν καὶ λέγειν ἔχῃ, συνοργίζωνται δὲ τόσοι καὶ τόσοι, κολάζῃ δὲ τὸν ὑβριστὴν ὁ τῆς ψήφου κύριος.

Similia verba, quibus Libanius in hac sententia proferenda

---

[1]) Lib. F IV 359, 5 *ἐπὶ μίξεις παρανόμους.*

utitur R 996, 8 δεῖ δὲ τὴν ἀνδρίαν δοκιμάζειν οὐκ ἐν ταῖς εὐπραξίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκαιρίαις. ἐν μὲν γὰρ ἐκείναις καὶ τοὺς φαυλοτέρους ὁρῶμεν εὐδοκιμοῦντας, ἐν δὲ ταύταις τοὺς τῶν ἄλλων διαφερόντως ἀντέχοντας adhibet Choricius simile argumentum proferens: H 212, 12 ἐγὼ μὲν καὶ τοὺς ἀνάνδρους θαρραλέως ἐν ταῖς εὐπραγίαις διακειμένους ὁρῶ καὶ τοὺς εὐψυχίᾳ συζῶντας παρὰ τὰ πταίσματα ταπεινούς.

Locutiones, quae probent Gazaeum in Polydamantis declamatione vestigia Libanii secutum esse, non inveni.

De declamatione Priami.

Sane mirum esset, si Choricius in Priami declamatione Libanium plane neglexisset; neque tamen in Priamo tot verba exstant prorsus congruentia quot in Patrocli et Polydamantis declamationibus.

Inter verba Libanii, quae legimus in antilogia Achillis F V 317, 5 οὐ γὰρ δὴ τὸ σιδήρῳ μὲν πληγέντα πεσεῖν ἀφόρητον, λοιμῷ δὲ ἀπενεχθῆναι κοῦφον, ἀλλὰ τοσούτῳ τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερον, ὅσῳ τὸ μὲν ἐπαινεῖται, τὸ δὲ οἰκτείρεται, καὶ τῷ μὲν ὑπάρχει τι δόξης, τὸ δὲ σημεῖόν ἐστι τῆς τῶν θεῶν δυσμενείας, et Choriciana H 234, 10 οὐ γὰρ δὴ λοιμῷ μὲν ἀναλίσκεσθαι δυσχερές, πολέμου δὲ φορητὸν ἀπιέναι, ἀλλὰ τοσούτῳ δεινότερον, ὅσῳ τὸ μὲν ἐκ τῆς τύχης συμβαίνει, τὸ δὲ σημεῖόν ἐστιν ἀνανδρίας tanta sensus, verborum, structurae similitudo est, ut hunc illius vestigia pressisse negari non possit.

Etiamsi Ioanni Malchin (l. l. pag. 24) libenter concedo Choricii verba H 228, 31 sqq. imitatione Platonis Rep. III 394 A orta esse, tamen Choricium iterum de Chryseidis patre verba facientem H 225, 7 τί γάρ, εἰπέ μοι, πρώην ὁ Χρύσης, οἶσθά που τὸν Ἀπόλλωνος ἱερέα τὸν πρεσβύτην ἐκεῖνον, οὗ τὸ θυγάτριον Ἀγαμέμνων εἰλήφει, τί οὖν οὗτος μαθὼν ὀλίγου φιλώσας χρημάτων τὸν οἶκον ἧκε λύτρα φέρων τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ πάντας μέν, διαφερόντως δὲ τοὺς Ἀτρείδας ἱκέτευεν εὐχόμενος, εἰ δοῖεν τὴν Χρυσηίδα, τὴν Τροίαν ἑλόντας ἐπ' οἴκου σωθῆναι; iuxta Platonis locum Rep. III 393 D εἰ γὰρ Ὅμηρος εἰπὼν ὅτι ἦλθεν ὁ Χρύσης τῆς τε θυγατρὸς λύτρα φέρων καὶ ἱκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων[1]), μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσης κτλ. ἐλθὼν ὁ ἱερεὺς ηὔχετο ἐκείνοις μὲν τοὺς

---

[1]) Cf. Il. α 16. Plato Homeri versus accuratius citat quam Choricius.

θεοὺς δοῦναι ἑλόντας τὴν Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι. τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι δεξαμένους ἄποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας nonnulla immiscuisse contendo e Libanio F V 313, 4 εἶχεν Ἀγαμέμνων τὴν Χρύσου παῖδα λαβών, ὁ δὲ Χρύσης οὗτος ἦν ἱερεὺς Ἀπόλλωνος. βουλόμενος οὖν ἀνασῶσαι τὴν θυγατέρα πρὸς τὸ στρατόπεδον ἧκεν οὔτε λύτρων φειδόμενος τῷ τε θεῷ δοθῆναι τὴν χάριν ἱκετεύων. Etenim Choricii verba: ἧκεν λύτρα φέρων (= Plat. λύτρα φέρων . . . ἦλθεν) etiam apud Libanium legimus F V 329, 13 τὸν μὲν Χρύσην . . . λύτρα φέροντα[1]). Homerus voce λύτρα non utitur, sed ἄποινα (cf. Il. α 13, 20, 95, 111, multos alios locos), qua Plato semel, nusquam Libanius vero et Choricius utuntur. Sed communes utriusque rhetoris voces, — ut exemplo utar, Libanius et Choricius habent ἥκειν, Plato ἐλθεῖν bis, sophistae praebent ἱκετεύειν, quod apud Platonem non legimus — et ea res, quod apud Libanium et Choricium Chryses ut ἱερεὺς Ἀπόλλωνος commemoratur, cui Agamemnon filiam rapuerat (Chor. H 225, 8 = Lib. F V 313, 5), mihi quidem demonstrare videtur inter locum Choricii et Platonis verba non multo maiorem similitudinem intercedere quam inter Libanium et Gazaeum. Certo hic nonnulla illius verba sua fecit.

Iam in Patrocli declamatione (B 274, 14 sqq.) legimus Achillem ceterorum Graecorum rationem habere opus esse et Georgius Pietsch (l. l. pag. 79) hunc locum cum Libanii verbis (F V 350, 17 sqq.) recte contulit; sed maior verborum similitudo exstare mihi videtur inter Priami declamationis verba Chor. H 230, 5 οὐ τῶν οἰκείων ἐλεήσας τὴν συμφοράν H 230, 8 δέον, εἰ μὴ τὸν Ἀτρέως, τούς γε λοιποὺς Ἕλληνας ἀναιτίους ὄντας οἰκτεῖραι et Libanii F V 351, 1 ὅτι, φησίν, τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας ἄξιον ἐλεεῖν.

Choricius dicens H 230, 2 γνοὺς (Ἕκτορα) εὐδοκιμοῦντα λαμπρῶς καὶ πηδῶντα τὴν τάφρον καὶ τὸ τεῖχος ἐν φαύλῳ πεποιημένον καὶ τοῖς νεωρίοις ἤδη προσάγοντα πῦρ profert eandem de Hectore sententiam quam Libanius F V 344, 12 νῦν Ἕκτωρ ἐπὶ ταῖς ναυσὶ στρατοπεδεύεται καὶ μόνον οὐ προσάγει τὸ πῦρ ib. 346, 11 μικρὰν δὲ τὴν τάφρον, οὐδὲν δὲ

[1]) Cf. Lib. F VII 559, 15 *παρέστω . . . λύτρα φέρων* R 889, 9 *πλῆθος λύτρων*. Cf. F IV 118, 15. — Chor. B 200, 1 *Χρύσην ὁ Μυκηναῖος ἠμέλει, αὐτόν τε καὶ τὰ λύτρα αὐτοῦ παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο.*

ὄφελος τὸ τεῖχος et iisdem verbis προσάγειν τὸ πῦρ (cf. H 212, 25 φλόγα προσάγειν) quibus Libanius utitur.

Homeri versus de Chryseide:

Il. α 113/4 καὶ γάρ ῥα Κλυταιμνήστρας προβέβουλα
κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὔ ἑθέν ἐστι χερείων

mutatis verbis apud utrumque rhetorem redditos invenimus: Lib. F V 390, 16 (Ἀγαμέμνων) . . . καὶ περὶ τὴν Τροίαν βοῶν ὡς τὴν Χρύσου παῖδα προτέραν ἄγει τῆς Κλυταιμνήστρας Chor. H 225, 14 οὐ γὰρ φαῦλος κηδεστὴς Ἀγαμέμνων οὐδὲ πρὸς αἰσχρὰν ἐπιθυμίαν ἕξειν ἔφη τὴν παῖδα . . . καὶ περὶ πλείονος Κλυταιμνήστρας ποιεῖσθαι Chor. 213, 27 οὗτος αὐτὸς Ἀγαμέμνων τὴν Χρύσου περὶ πλείονος ἔφη Κλυταιμνήστρας ποιεῖσθαι. Communibus vocibus: παῖδα, τὴν Χρύσου eo adducimur ut Choricium Libanii locum memoria tenuisse putemus.

Homeri verba Agamemnonis Il. α 173 φεῦγε μάλ', . . . ad verbum apud utrumque invenimus: Lib. F V 319, 18 φεῦγε μάλ' ἤκουον ἐπὶ τοῦ συλλόγου Chor. H 233, 31 φεῦγε μάλ' εἶπεν Ἀγαμέμνων. Choricius autem haec verba ex Homero ipso hausisse videtur, quod affert verba sequentia poetae α 173 εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται = Chor. H 234, 3.

Restat ut illos locos Priami conferamus qui vel sensu vel verbis cum ceteris Libanii locis congruunt. Hi sunt imprimis loci Libanii, quibus similis materia tractatur.

Achilles omnis Priami progeniei est inimicus. Dicit Polyxena, Priami filia, de Achille: Lib. R 1038, 2 ἤκουον αὐτὸν παντὸς τοῦ γένους ἀντίπαλον et Priamus ipse narrat apud Chor. H 224, 20 ἐπιβουλεύων γάρ, ὡς ἔοικεν, Ἀχιλλεὺς εἰς ὅλην μου τὴν γονήν.

Hectoris filius pro patre poenas solvere debet. Exclamat mater Andromache: Lib. R 1012, 24 ὦ παιδίον, ἴσως σε λαβών τις τῶν πολεμίων προσαράξει τῷ πύργῳ. γενναῖος ὁ πατήρ. ὀφείλεις δίκας τοῖς Ἀχαιοῖς, quae imitatur Choricius dicens: H 237, 19 Ἀνδρομάχη βοῶσά τε καὶ κοπτομένη πρὸς τὸ παιδίον· μάτην, ὦ τέκνον, φησί, . . . ib. 26 καὶ πράξεταί σε δίκην, ὡς εἰκός, Ἀχιλλεὺς πατρικῆς ἀριστείας, ἵνα μηδὲν σπέρμα ἡμῖν Ἕκτορος καταλείψῃ.

Choricio Libanii ethopoeiam Medeae (R 1009—1011), imprimis verba: R 1009, 17 Αἰήτης ἐμοὶ πατὴρ καὶ Σκυθῶν ἦν βασιλεύς . . . ib. 20 κατέπλευσεν ὁ μικρὸς οὗτος . . .

(1010, 1) καὶ τῶν ἀδυνάτων ἔδει γενέσθαι κρείττω . . . δράκοντος οὐκ εἰδότος καθεύδειν. (ib. 6) ἐγὼ . . . τοὺς μὲν οἰκείους ἐχθρούς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς οἰκείους ἡγησάμην. καὶ κατὰ τῆς πατρίδος ἔστην μετὰ τῶν ἀλλοφύλων . . . (14) ἐν χερσὶν ἦν τὸ δέρας τοῦ τρέμοντος. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τούτοις ἀνέβαινον εἰς τὴν ναῦν πολλαῖς πιστεύσασα καὶ μεγάλαις ἐπαγγελίαις, ὅρκοις, αὐταῖς ταῖς εὐεργεσίαις . . . (21) αἱ δὲ ἀμοιβαὶ τίνες; Κόρινθον εἶδε, . . . καὶ λόγος οὐδεὶς τῶν ἐμῶν, ἀλλ' ἐγάμει παῖδας ἔχων imitationi fuisse dicenti H 231, 10 . . . καταλῦσαι μὲν γὰρ αὐτὸν (i. e. Iason) παρὰ τῷ τότε Σκυθίας ἄρχοντι ἄθλου φοβεροῦ προτεθέντος, περὶ οὗ πολλά τε δὴ μυθολογοῦσι θαυμαστὰ καὶ δὴ δράκοντα καθάπερ ἄγρυπνον φύλακα[1]) τὸ κῶας φρουρεῖν, διὰ Μηδείας αὐτῶν τῶν ἀτόπων φασμάτων κρατῆσαι καὶ λαβόντα τὸ δέρας ἐπὶ τὴν Κορινθίων σὺν αὐτῇ καταπλεῦσαι πίστεις ἐν Κόλχοις παρασχόμενον ἰσχυρὰς ἦ μὴν ἔχοντα στέρξειν. ταύτην τὴν ἄνθρωπον τὴν τῆς σωτηρίας αἰτίαν παῖδας ἤδη δύο τεκοῦσαν αὐτῷ παρ' οὐδὲν ποιησάμενος ἑτέραν ἐμνήστευεν mea quidem sententia demonstrari puto. Nam tanta similitudo argumentationum — e magno numero velim conferas illa verba, quibus ab utroque Iasonis liberi commemorantur — et nonnullorum verborum — ab utroque vellus illud aureum δέρας vocatur — et idem cogitationum ordo veri simillimum reddunt Choricium hunc Libanii locum imitatum esse, nonnullas autem res — sunt modo perpaucae — addidisse aliasque, quae minus ei aptae viderentur, praetermisisse.

Maxime diversam esse virorum et mulierum educationem scribit Libanius, qui Achillis educatione exemplo utitur: Lib. R 1014, 3 ὦ μόνος τῶν ἀνομοίων κοινωνίαν εἰργασμένος Λυκομήδους καὶ Χείρωνος, καὶ μετὰ Πήλιον ὁ θάλαμος καὶ μετὰ ἱππικὴν ἱστουργία παρθένων. καὶ μετὰ κυνηγέσια, πῶς ταλασία, τὰ διδάγματα, τὸν Χείρωνα; πῶς ἐδίδαξε δεξιὰν τόξον φέρειν διδαχθεῖσαν τὰ τῶν παρθένων ἐργάζεσθαι; οἴμοι τῆς ἀκοῆς. ἆρα καὶ χλαῖνα γυναικεία κατεκόσμησεν . . . Similiter narrat Choricius: H 226, 21 καὶ τί θαυμαστόν, εἰ γυναῖκας ἐδίδαξε πολεμεῖν ἡ μελέτη; κἂν ἄνδρες ἀφέντες τὰ ὅπλα τὴν ταλασίαν μετέλθωσι, ταχέως ὄψει τὰ γυναικῶν ἐργαζομένους; πόσους οἴει τὴν ὑφαντικὴν τέχνην εἰδέναι, πόσους εἶναι ποικιλτὰς ἐσθημάτων; Idem Achillis mentionem facit verbis succedentibus: λέγεται τὸν Ἀχιλλέα

---

[1]) Cf. Chor. Gr. 48, 2 *ἄγρυπνον ὑποφαίνουσι φύλακα.*

σχήματι κόρης περιστεῖλαι ἡ μήτηρ καὶ παρασκευάσαι τὰ παρθένων ποιεῖν[1]).

Denique e Libanio R 897, 29 καὶ μὴν ὁ μὲν τῆς γυναικὸς ἀποστερῶν τὸν συνοικοῦντα τὸ γύναιον αὐτοῦ τοῦ ζῆν οὐ προσαποστερεῖται. ὁ δὲ τὴν γυναῖκα τοῦ συνοικοῦντος ἀποστερήσας κἀκείνην αὐτὴν ἀφείλατο τοῦ περιεῖναι hausit Choricius scribens H 236, 16 οὐ γὰρ ἧττον ἀδίκημά μοι δοκεῖ γυναῖκα διαζεῦξαι τοῦ συνοικοῦντος ἤπερ ἄνδρα γυναικὸς ἀποστερῆσαι.

Locutiones perpaucae occurrerunt, quas Choricius a Libanio accepisse videtur. Libanii verba F V 228, 4 Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ μάλιστα παρατηρεῖν ἄξιον certe Gazaeus imitatione expressit scribens H 223, 19 μάλιστα δὲ τοῦ λόγου παρατηρεῖν ἄξιον.

Neque aliter iudico de verbis de Hectore factis: Lib. R 1012, 23 οὐκ ἔτι σοῦ (i. e. Ἕκτορος) προβεβλημένου τῶν πυλῶν Chor. H 237, 33 ἐπὶ τοὺς Ἕκτορος πόνους, ὃς διετέλεσε προβεβλημένος τῆς Τροίας. Sed, si qua dubitatio de ratione inter hos locos intercedente in animo tuo resideat, illa, quaeso, verba, quae apud utrumque proxima[1]) et communis sensus vinculo arte inter se sunt conexa, conferas.

Quoniam hucusque rem ita tractavimus, ut Choricium multa ex illis Libanii declamationibus quae similes res mythologicas tractant mutuatum esse doceremus, transeamus nunc ad declamationes ex historia sumptas. Hae sunt: Lydi, Miltiades, Praxiteles.

B. De declamationibus historicis.

De Lydorum declamatione.

Ut iam supra (pag. 24) vidimus, imitatio Libanii in Choricii declamationibus non par est. Quae opinio Lydorum quoque declamatione augetur. Nam quamquam hanc declamationem cum omnibus Libanianis contuli, tamen perpauca inveni quae ad disputationem nostram referri possint. Cuius rei ea causa videtur esse, quod non exstat Libanii declamatio, quae similem tractet rem.

Choricius scribens: J II 11, 11 λαβομένη γὰρ ἅπαξ ἡδυπαθείας ἡ φύσις μόλις ἐθέλει πρὸς τοὺς πόνους ἀναχωρῆσαι certo respexit Libanium: F VI 474, 2 οὐκουν ἀμεῖψαι τὴν φύσιν

---

[1]) Cf. pag. 22.

[2]) Chor. H 237, 19 ∾ Lib. 1012, 24, cf. supra pag. 26.

ἴσχυσαν ἔτι τὰ γόνατα λαβομένην ἅπαξ ἡδυπαθείας, eumque verbotenus fere secutus est.

Velim conferas Chor. J II 11, 13 συνευχόμεθα πολέμου σοι κράτος Lib. F V 321, 1 συνεύχεσθαι αὐτῷ πολέμου κράτος et similitudo huius locutionis tanta est, ut de imitatione cogitandum sit.

Ratio quaedam intercedit inter Chor. J II 12, 9 οὐ πολλῶν καὶ ποικίλων δεῖ [σοι] σοφισμάτων et Lib. F VI 214, 19 σοὶ δὲ οὐδὲν ἔδει σοφισμάτων οὐδὲ ποικίλων λόγων.

Choricius dicens J II 12, 16 εἰ γὰρ λογισμὸς ὄκνον εἴωθε φέρειν in mente habuit Lib. R 1031, 13 ὁ γάρ σοι ... λογισμὸς ὄκνον οὐκ ἔχει.

Similitudo parva inter locos exstat: Chor. J II 14, 21 αἱ γὰρ τοὺς πολεμίους βραβεύουσαι τύχαι et Lib. F VI 312, 8 τὴν πορείαν, ἣν ἐβράβευσεν ἡ τύχη.

De declamatione Miltiadis.

Similes loci, si quos inveniemus, non sine cautione quadam hac in disquisitione adhibendi sunt, cum argumentum declamationis Miltiadis sumptum sit imprimis ex Herodoto (VI 132—136), a quo etiam Libanius saepius pendet, ut manifestissime nuper Guilelmus Werner, l. l. pag. 18 sqq., ostendit. Choricium, cum componeret Miltiadis declamationem, ex ea maxime oratione Libanii argumenta vel locutiones sumpsisse verisimile est, quae rem Miltiadis similiter tractat. Haec est declamatio inscripta: Ὁ Κίμων αἰτῶν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς δεθῆναι (F V 508 sqq.). R. Foerster pag. 508 adnot. 1 dicit: „In rebus vero singulis Libanius Herodotum magis quam Ephorum secutus est, etsi non illius vestigia tantopere pressit, quantopere Choricius in tractanda simili causa, Miltiadis defensione ...“ Nobis igitur est diiudicandum, utrum illi loci, in quibus Libanius et Choricius inter se congruunt[1]), e communi fonte, i. e. ex Herodoti narratione manaverint, an Gazaeus e Libanio ipso pendeat.

Quibus praemissis ad rem ipsam accedamus.

Post Marathoniam victoriam Miltiades non quievit sed novum cepit consilium: Lib. F V 512, 2 ἐπεὶ δὲ καὶ νενικηκὼς καὶ

---

[1]) Nonnullos locos iam R. Foerster adnotavit: V 516, 523, 524, 526, 551; VI 133.

στήσας τὸ τρόπαιον οὐκ ἐδυνήθη τῆς ὑπὲρ ὑμῶν οὐδαμοῦ στῆναι προθυμίας, ἀλλ' ἕτερ' εὐθὺς ἐπενόει . . . Hunc locum Choricius imitatus est narrans: J III 5, 1 Τοῦ γὰρ Περσικοῦ λυθέντος πολέμου . . . ὑμεῖς μὲν ἐν εὐπαθείαις ἦτε . . . ἐγὼ δὲ (i. e. Μιλτιάδης) τῇ μὲν ἡδονῇ τῶν τελουμένων ὅσον τῇ προθυμίᾳ τῶν ἔργων τοὺς ἄλλους ἐνίκων. οὐ μὴν εἴα μοι τὸν λογισμὸν ἡσυχάζειν ἡ Πάρος, ἀλλὰ συνέστρεφέ τε καὶ πάσας ἐμοὶ τὰς φροντίδας εἰς τὸν περὶ αὐτῆς ἐδαπάνα σωφρονισμόν. Multa Choricius addidit; sed communi usu vocis προθυμία verisimilius est eum Libanii locum memoria tenuisse.

Non apud Halicarnasseum sed apud Libanium et Choricium legimus haud iniucundum fore regi Persarum, quod Miltiades a viro Atheniensi in ius vocatus sit: Chor. J III 4, 17 Ξάνθιππος μὲν οὖν ὑπόθεσιν εὗρε κεκομψευμένην, ᾗ παραμυθήσεται τὸν Δαρεῖον τῆς ἐφ' οἷς πέπονθε λύπης, . . . τὴν κατὰ τοῦ στρατηγήσαντος ὕβριν καλῶς ᾠήθη τῷ Δαρείῳ θεραπεύειν τὸ πένθος Lib. F V 527, 10 Ὦ μακάριε Δαρεῖε, δέδωκέ σοι δίκην ὁ τρώσας τὴν Ἀσίαν ἐν Σούσοις καθημένῳ καὶ οὐ πληρώσαντι ναῦς . . . ἀλλὰ σὺ μὲν κἂν αὐτὸς ἡδέως ἐστρατήγεις ὑπὲρ τῆς τιμωρίας, ὁ δὲ οὐδὲ κινηθέντος ἀπόλωλε κατεγνωσμένος ὑπ' αὐτῶν ὧν ἡγεῖτο . . .

Incolas Pari insulae partes Persarum secutos esse narrat Herodotus VI 133 παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἔπλεε ἐπὶ Πάρον πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. Sed respiciens locos Choricii et Libanii: Lib. F V 523, 1 Πάρον εἶδεν ἐκεῖνος συνευξαμένην τοῖς βαρβάροις καὶ τῆς ἐκείνων μερίδος αὑτὴν πεποιηκυῖαν καὶ νῆσον ἐπὶ τῷ γένει πλουτοῦσαν, πρᾶγμα δὴ ποιῶν δίκαιον ἐπὶ τιμωρίαν τῶν ἠδικηκότων ἔπλει νομίζων . . . Chor. J III 5, 14 ἔπλευσα τριακοστήν, οἶμαι, ταύτην ἡμέραν εἰς Πάρον οὐ καλῶς ἔχειν νομίσας τὴν μὲν βαρβαρικὴν ἀναστεῖλαι πλεονεξίαν, τοὺς δὲ τὰ πολεμίων ὁμοφύλων ὀνόματι πλημμελοῦντας μὴ σωφρονίσαι. Chor. J III 9, 29 ἀνήχθην Παρίους τιμωρησόμενος τὰ βαρβάρων φρονήσαντας (cf. Chor. tit. 3, 4 ἐπὶ Πάρον ἦλθε τὴν νῆσον τὰ βαρβάρων φρονήσασαν) Choricium hunc Libanii locum novisse et usurpasse magis quam Herodotum contendo causis hisce commotus. Rhetores et ultionem exigendam (id quod narrat Herodotus) et Pariorum divitias simul afferunt; deinde consentiunt fere verba Libanii ἐπὶ τιμωρίαν . . . ἔπλει et Choricii ἀνήχθην . . . τιμωρησόμενος. Halicarnasseus hostem appellat Πέρσην, Antiochenus et Gazaeus consentientes vocabulo βαρβάρων utuntur. Denique

exstat similitudo quaedam inter verba ἀδικεῖν (Lib. F V 523, 5) et πλημμελεῖν (Chor. III 5, 16).

Miltiades non argenti cupiditate adductus est, ut contra Parios proficisceretur, cum ille, si voluisset, alio modo divitias sibi parare potuisset. His verbis Marathonius ille victor a filio defenditur: Lib. F V 519, 19 καίτοι παρῆν γε βουλομένῳ τῷ πατρὶ μηδενὸς ἐλάττω τῶν πάνυ πλουτούντων ἔχειν, εἰ τὰ αὑτοῦ μᾶλλον ἢ τὸ κοινὸν αὔξειν ἤθελεν. ἀλλ' οὐκ ἦν, οἶμαι, τῆς Μιλτιάδου ψυχῆς ἐκκαρποῦσθαι τὰ ὑμέτερα, ἀλλ' ἕνα ἡγεῖτο πλοῦτον αὑτοῦ τὸ τὴν πόλιν μείζω τοῖς ὅπλοις ποιεῖν. Simile argumentum profert reus ipse: Chor. J III 7, 17 Ἔρωτι, φησί (scil. ὁ κατήγορος), δώρων ἀνήχθης. Ἀθήνηθεν ἔπλεον ἐμαυτὸν πωλήσων Παρίοις καὶ τὸν Δαρείου χρυσὸν ἀτιμάσας, ἐξῆν γάρ, ἐξῆν αὐτομολοῦντι πλουτεῖν, τὸ Παρίων ἐζήλουν ἀργύριον καὶ τὸν ἐκ τῶν ἀριστειῶν ἀπωσάμενος πλοῦτον τὸν ἐκ τῆς προδοσίας ἐθαύμαζον.

Quod Choricius, si Miltiadem dicentem facit: J III 7, 29 ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτό με Ξάνθιππος ἀδικεῖ τοσαύτην ἐμοὶ βίαν προσάγων οἰκείων ἐπαίνων, ὑπολάβετέ μοι δικάζειν ἐν Μαραθῶνι καὶ τοὺς αὐτόθι κειμένους τῶν ἐναντίων ὁρᾶν, ὡς ἂν ἧττον ἐμὲ νομίσητε φορτικὸν τὸ χωρίον τῶν ἐμῶν φανταζόμενοι πόνων, omnino in eodem argumento versatur ac Libanius F V 525, 15 ἐβουλόμην μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ Μαραθῶνος παρ' αὐτὸ γεγενῆσθαι τὸ τρόπαιον, ἦν γὰρ ἄν μοι ταῦτα ἀντὶ συνηγόρων, καὶ νῦν δὲ τῇ διανοίᾳ πρὸς ἐκεῖνα βλέποντες οὕτω χειροτονεῖτε. πάντως δὲ δι' ὑμῶν ὁ στρατηγὸς ἐνίκα καὶ δικαίως ἂν αἰσχύνοισθε καὶ τὸν χῶρον καὶ τὸ τρόπαιον, certo est imitator Libanii.

Neque in sequentibus locis inter Choricium et Libanium communia desiderantur. Age locos inspiciamus. Chor. J III 4, 15 τοσαῦτα πρὸς Παρίους ἔπλευσα φέρων ἄνευ τῆς Τύχης, ἧς οὐ παρεπομένης ἀσθενεῖ τὰ λοιπά. Chor. J III 9, 19 εἰ μὲν οὖν ὅλον ἐσφετεριζόμην τὸ τρόπαιον μηδὲν τῇ Τύχῃ παρέχων, εἰκότως ἂν τοῦ μὴ τὴν Πάρον ἑλεῖν εὐθυνόμην. οὐ γὰρ δίκαιον τὴν πάλαι μὲν νίκην κερδαίνειν ἐμέ, εἰ δέ τι συμβέβηκε δυσχερές, ἀνατιθέναι τῇ δαίμονι et Lib. F V 524, 10 οὐκ Ἀθηναίους Μιλτιάδης, ἀλλ' ἀμφοτέρους ἠδίκησεν ἡ Τύχη. Lib. F V 526, 6 ἐγκαλεῖσθαι μὲν ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπων δικαίως δυνάμενος (scil. ὁ Μιλτιάδης), ἐγκαλεῖν δὲ αὐτὸς ἔχων τῇ Τύχῃ, οἵων ἡμᾶς ἐλπίδων ἐκβέβληκεν ἡ δαίμων. Propter et sensus et verborum concentum mihi quidem Choricius Libanii locos imitari videtur.

Et causam, propter quam Τύχη Miltiadi non favet, apud utrumque scriptorem, non apud Herodotum — quamquam sententia plane Herodotea esse videtur — legere potes: invidet enim Τύχη viro, qui suis modo viribus fretus tantas et tam claras res gessit, et suam illi vim potestatemque ostendere vult, ideo ei perniciem parat. Conferas quaeso: Chor. III 12, 10 πῶς ἔτι μένειν ἐχρῆν τῆς Τύχης οὕτως ἐπιρρεπῶς κινουμένης; ὑφορωμένη γὰρ ἴσως μὴ τῶν Μαραθῶνι τροπαίων τὴν τῆς πόλεως ἀρετὴν ὑπολάβοι τις μόνην αἰτίαν ὑπάρχειν. αὐτὴ δὲ τοιούτων ἔργων δόξαι μὴ κοινωνεῖν, ἐβουλεύσατο συνεργὸς ἡμῖν ὀφθῆναι τῆς νίκης καὶ τῆς ἐντεῦθεν εὐκλείας τὸ ἐπιβάλλον αὐτῇ μέρος ἀπολαβεῖν. πῶς οὖν τοῦτο δράσω; φησί· λύω τὴν Παρίων πολιορκίαν καὶ τὸν Ἀθηναῖον στρατηγὸν αὐτὴ ποιήσασα τραυματίαν ἄπρακτον εἰς Ἀθήνας ἐκπέμπω. καὶ γὰρ οὕτως ἂν δόξειεν ἐμῷ νεύματι τὰ φθάσαντα κατορθῶσαι. μὴ γὰρ ἂν ἀντιπραττούσης ἐμοῦ δυνηθῆναί τι δρᾶσαι τῶν εἰργασμένων. Lib. F V 523, 7 οὐκ ἦν δὲ ἄρα δοκοῦν τοῖς θεοῖς ἁλῶναι Παρίους τὴν αὑτῶν, οἶμαι, δύναμιν ἐνδεικνυμένοις καὶ ὅτι μὴ βουλομένων αὐτῶν ὁ πλείστων κεκρατηκὼς ὀλίγων ἡττήσεται. ἡττᾶται δὲ ὁ ἡττώμενος οὐ τοσοῦτον ὀλίγων, ὡς ἄν τῳ δόξειεν, ἀλλὰ τῶν θεῶν. τούτοις πολεμίοις Μιλτιάδης ἐχρήσατο καὶ γέγονεν αὐτοῦ κρείττων οὐχ ὁ Πάριος, ἀλλ' ἡ ταπεινοῦν ἀξιοῦσα τοὺς μεγάλα δεδυνημένους θεός (i. e. ἡ Τύχη; cf. Lib. F V 524, 11 et 526, 7)[1]. καὶ τὸ κακὸν τοῦτο τὸ ἐν τῷ μηρῷ τὸ ἀνίατον οὐ τοξότου τινός ἐστιν ἔργον οὐδ' ὁπλίτου οὐδ' ἀκοντιστοῦ, ἀλλ' ἡ κρίνασα θεὸς μὴ εὖ τελευτῆσαι τὸν μέγαν Μιλτιάδην αὕτη τοῦτο τὸ κακὸν ἔπεμψε.

Richardus Foerster Libanii locum, verba sunt Miltiadis exclamantis F V 516, 14 οὐ . . . μὰ τοὺς θεούς, οὐ μὰ τὴν Δήμητρα τὴν ἡμῖν δυσμενῆ, comparavit cum Choricio J III 12, 9 εἰ δὲ Πάριοι μὲν ἔνδον ἡσύχαζον. θεῶν δέ τις αὐτοῖς τὴν ἡμετέραν ἀναχώρησιν ἐδωρεῖτο. Ceres inimica Miltiadis commemoratur schol. Aristid. de quattuor viris t. III 691, 21 sq. ed. Dind. Μιλτιάδης δὲ Νάξον ἢ Πάρον δυνάμενος ἑλεῖν, ἐπεὶ πρὸς τὸν μηρὸν ἐξ ἀφανοῦς ἐτρώθη ἐν τῇ πολιορκίᾳ, δείσας μὴ ἄρα ὑπὸ τῆς Δήμητρος τοῦτ' ἐπέμφθη, (ἦν γὰρ πλησίον νεὼς τῆς θεοῦ) ἐκεῖθεν ἀνεχώρησε. κατεψηφίσαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀναχώρησιν (cf. Chor. τὴν ἡμετέραν ἀναχώρησιν!) εἰς δεσμωτήριον εἰσελθεῖν. Quod Ceres a rhetoribus causa calamitatis et inimica Miltiadis vocatur, ex ea

[1]) Cf. supra pag. 31.

fortasse intellegitur re[1]), „quod Miltiades in insula Paro in templum Cereris invasit et murum transiliens femur fregit, quo vulnere mortuus est, ut narrat Herodotus VI 134—136“. Sed malo putare Libanium hoc loco alio fonte usum esse atque Herodoto — fortasse eodem, ad quem scholia Aristidis redeunt — et Gazaeum hic vestigia Antiocheni rhetoris leniter pressisse.

Narrat Herodotus VI 132 Miltiadem promisisse se divitias Atheniensibus esse paraturum: ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν, ἤν οἱ ἕπωνται, sed domum revertisse: VI 135 οὔτε χρήματα Ἀθηναίοις ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος. De hac re plura verba faciunt Antiochenus et Gazaeus, Choricius duobus locis: J III 3, 3 ὁ Μιλτιάδης ὑποσχόμενος, εἰ λάβοι μέγαν τῇ πόλει πλοῦτον πορίζειν ἔκ τινος χώρας et J III 10, 16 Ἀλλ' ἐπηγγείλω, φησί, πλῆθος ἄγειν χρημάτων [cf. Her. VI 135 χρήματα Ἀθηναίοις ἄγων], ἥκεις δὲ τῷ δήμῳ κομίζων προφάσεις. οὕτω τὴν πόλιν ἠπάτησας ἔργῳ τὰς ὑποσχέσεις οὐ παραδούς. ὄνομα διαβεβλημένον τὴν ἀπάτην εὑρὼν δαιμόνιον ἐναντίωμα μεταπλάττεις εἰς ἔγκλημα γνώμης . . . ὅρα μὴ σὺ μᾶλλον ἐξαπατᾷς κλέπτων τῶν δικαστῶν τὴν ἀκρόασιν. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τῆς ἐπὶ Πάρον ἐξόδου τὸ σκέλος οὕτω διατεθεὶς πλοῦτον ἐπηγγειλάμην ἄφθονον ἄγειν, ὡς οὐδὲν ἐμποδὼν μοι γενησομένου τοῦ πάθους, παρέβην τὰς ὑποσχέσεις, παρεκρουσάμην τὸν δῆμον, Libanius: F V 524, 1 πλουσίους ἡμᾶς ἔφη ποιήσειν. ᾤετο γάρ. ἀλλ' οὐκ ἐποίησε. . . . (5) ὑμεῖς μὲν οὖν ἐξηπάτησθε, ἐκεῖνος δὲ οὐκ ἐξηπάτηκεν. ὁ γὰρ οὐ τοῦτο βουληθεὶς οὐδ' ἐξηπάτηκεν. εἰ μὲν γὰρ ἐπῆρεν ὑμᾶς ὑποσχέσει πεπεικὼς αὑτὸν ὡς ἐπ' ἀδύνατα πλεύσεται, παρεκρούετο καὶ ἠδίκει. εἰ δ' ἃ καταπράξειν ἐπίστευεν ἐπηγγείλατο, οὐκ Ἀθηναίους Μιλτιάδης, ἀλλ' ἀμφοτέρους ἠδίκησεν ἡ Τύχη . . . (ib. 13) ἢ οὖν ἐξεπίτηδες ὑμᾶς ἠπατηκὼς φανήτω ἢ . . . Vides Choricii verba cum Libanianis nimis concinere, quam ut id fortuito factum esse tibi persuadere possis.

Allatis his exemplis unusquisque facile intelleget in Miltiadis oratione conscribenda permulta Choricium hausisse ex Herodoto, communi Libanii et Choricii fonte. Tamen Antiochenum non plane neglexit sed nonnullis locis Cimonis orationem suum in usum convertit.

Nonnullos locos afferam, quos Choricius e ceteris Libanii

---

[1]) Verbis G. Werneri utor.

declamationibus derivavit. Velim inspicias: Lib. F V 318, 16 Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰς εὐεργεσίας καὶ διελθεῖν ἐν βραχεῖ, ἔδωκα . . . ἐτρεψάμην . . . μετήνεγκα, . . . ἔπαυσα . . . τίνες οὖν αἱ τούτων ἀμοιβαί; Chor. Ph_1 112, 33 Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰς ἐργασίας καὶ διελθεῖν ἐν βραχεῖ. ἀνέῳξα . . . μετήνεγκα . . ., ἀπείληφα, . . . ἐθεράπευσα et Chor. III 9, 22 Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι καὶ καταλέξαι τὰ πεπραγμένα. ἔλυσα . . . οὐκ ἠξίωσα . . . ἐσοφισάμην . . . ἐβιασάμην . . . τίνες οὖν αἱ τῶν ἱδρώτων ἡμῖν ἀμοιβαί[1]); Ξάνθιππος καὶ γραφὴ προδοσίας καὶ δικασταί. Similiter Lib. F VI 460, 17 Συλλογίσασθαι οὖν δὴ βούλομαι διὰ βραχέων καὶ δεῖξαι τὰ πεπραγμένα καθ' ἕκαστον. ἔπαυσα . . ., ἠλευθέρωσα . . ., ἐφύλαξα . . ., τίνες οὖν αἱ τούτων ἀμοιβαί; κατηγορία καὶ δίκη . . .

Choricii verba J III 6, 17 πολλὴ μὲν ἡ καταδρομὴ τῶν ῥημάτων . . . ἀπόδειξιν δὲ ζητῶν οὐδαμοῦ θεωρῶ manaverunt e Libanii loco F IV 439, 11 ἣ μὲν καταδρομὴ γενναία τοῦ λόγου . . . ἀπόδειξις δὲ ἢ μείζων ἢ ἐλάττων οὐδαμοῦ.

Affinitatem quandam cognoscis inter Choricium disserentem J III 3, 11 (Μιλτιάδης) εἰς δικαστήριον ἕλκεται μόλις βαδίζων ταῖς ἐκ τοῦ πάθους ὀδύναις. τῇ γὰρ Ἀθηναίων δημοκρατίᾳ ἐδόκει μηδὲ τὸν ἄκρον τῶν πολιτῶν ἀνεξέταστον περιέρχεσθαι et Lib. R 917, 5 ὁ δὲ πράξας ὁτιοῦν εἰς τοὺς λογιστὰς ἄγεται. καὶ οὐδὲν ἀνεξέταστον ἐν δημοκρατίᾳ.

R. Foerster refert Chor. III 13, 14 πόσοι τὸν κότινον πρὸς γενναίους ἀναδησάμενοι παλαιστὰς φαυλοτέροις ἀγῶνα συνάψαντες ad Lib. F V 551, 5 τὸν κότινον ταῖς ἱππικαῖς πολλάκις νίκαις ἀναδησάμενος.

Finita esset quaestio de Miltiadis declamatione, nisi nonnullae exstarent verborum coniunctiones ex Antiocheni scriptis excerptae. Velim conferas: Lib F V 308, 10 μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης Chor. J III 9, 16 μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης. — Lib. F V 312, 5 τὴν προσεδρείαν ἐμήκυνα Chor. III 10, 1 ἐμήκυνα τὴν προσεδρίαν. — Lib. F V 323, 1 οὕτω μικροψύχως ἔχω Chor. III 7, 3 οὕτω μικροψύχως ἔχειν. — Lib. F VII 424, 7 καταθεμένους τὰ ὅπλα Chor. III 5, 6 καταθεμένους τὰ ὅπλα.

[1]) Cf. Chor. B 39, 10 *τίνες οὖν ἐκ τῶν τοιούτων πράξεων ἀμοιβαί;* B 111, 6 *καὶ τίνες αἱ πρῶται τῶν ἀμοιβῶν.*

De declamatione Praxitelis.

Declamationem, in qua Choricius de Praxitelia Veneris statua disputat et Lacedaemoniorum virum quendam illum artificem quod statuam similem Phrynae finxisset, accusantem facit, praeter alias imprimis cum illis Libanianis declamationibus contuli, quibus similis quaedam materies tractatur — sive de meretricibus agitur sicut in antilogia de Laide non revocanda (F VI 463—492), in avari scortum amantis querela (F VII 58—72), sive de studio imitandi (μίμησις) disputatur sicut in oratione pro saltatoribus habita (F IV 406—498).

Quod speraveram Choricium de Phryne scribentem multis locis antilogiae de Laide non revocanda imitatorem me esse inventurum, frustra fuit. Nam illum locum, quem iam R. Foerster adnotaverat, Lib. VI 489, 5 Ἐπειδὴ δὲ Λαΐδι συνηγορῶν τῶν Ἀθηναίων ἐμνήσθης καὶ πολλὰς ἑταίρας ἔφης παρ' ἐκείνοις εὐδοκιμεῖν, τὴν Ἀσπασίαν ἐκείνην, τὴν Μυρρίνην, τὴν Θεοδότην καὶ ἄλλας πολλάς, τὴν δὲ Φρύνην ὡς δή τι θαυμαστὸν λέγων ἐν Δελφοῖς ἔφης ἑστάναι χρυσῆν vix Choricius scribens AJ 180, 6 ὁ δέ γε κωμῳδὸς τὴν Πλαγγόνα, Μυρρίνην τινὰ καὶ Δᾶον ὑποκρινόμενος imitatus est, et ego quidem nomina illa, quae in ore omnium erant, ad Timocl. Orestautocl. frg. com. II pag. 462, 25 K. περὶ δὲ τὸν πανάθλιον | εὕδουσι γρᾶες Μάννιον, Πλαγγών, Λύκα | Γνάθαινα, Φρύνη, Πυθιονίκη, Μυρρίνη . . . vel ad alterius comici verba spectare puto.

Neque quicquam Choricius in Praxitele avari scortum amantis querelae debet.

Sed paulo plura lucramur, si Praxitelis declamationem cum oratione Libanii pro saltatoribus habita conferimus. Nam ea quae dicit de Lycurgi legibus Choricius AJ 179, 2 νόμους ἔθηκε Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης ἡμῖν εἰς τοσοῦτον ἥκοντας ἀρετῆς, ὅσον Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου δοκεῖν. ὁ τοίνυν ἐκείνοις ἐναντία γράψαι φιλονεικῶν οὗτος, εἰπέ μοι, πείσας ἀπέρχεται κενοὺς ἀποκαλῶν νόμους τὰ γεγραμμένα πρὸς τῶν θεῶν; non tam ad Herodoti narrationem I 65 quam ad Libanii verba referenda sunt F IV 430, 15 οὐκοῦν ὁμολογεῖται Κρῆτάς τε νόμοις ὅτι καλλίστοις κεχρῆσθαι καὶ Λακεδαιμονίους εἴτε παρ' ἐκείνων λαβόντας εἴτε καὶ ἐκ Δελφῶν παρὰ τοῦ Πυθίου, . . . μᾶλλον δέ, εἴτε ὄντως θεοὶ τοὺς νόμους καὶ τούτοις κἀκείνοις ἔδωκαν εἴθ' ἡ τῶν νόμων ἀρετὴ τὴν τῶν θεῶν ἐπεσπάσατο φήμην. . . . Nam apud Herodotum

ἡ Πυθίη, apud Libanium et Choricium ὁ Πύθιος ipse legum auctor nominatur, et ἡ ἀρετὴ τῶν νόμων non ab Halicarnasseo, sed a Libanio commemoratur, ad cuius verba certe haec Choriciana spectant: νόμους εἰς τοσοῦτον ἥκοντας ἀρετῆς.

Si conferimus Lib. F IV 432, 5 τί δε; τἆλλα, πρὸς θεῶν, ἔμεινεν ἐφ' ὧνπερ πρότερον, . . . ποίησις ἀγαλμάτων . . .; ib. 14 τί δὲ ἡ Γλαύκου τοῦ Χίου τέχνη κατ' ἀρχὰς ἦν; τί δὲ ἡ Ζεύξιδος οὐ χρόνοις ὕστερον; πότε δὲ ἔδεισαν ἄνθρωποι περὶ τῶν ἀγαλμάτων μὴ τοῖν ποδοῖν χρώμενα φύγῃ; τῶν Δαιδάλου χειρῶν οὗτος ὁ φόβος ἔργον et Chor. AJ 178, 19 πάνυ γε, ὅταν ἡ καινότης ἄμεινον εὕρῃ τι τῶν εἰωθότων, οἷον ὁ Δαίδαλος τοῖς ἀγάλμασι πρῶτος διαστήσας τὼ πόδε ἔδοξε πλέον ἁμιλλᾶσθαι τῇ φύσει, ὁ Ζεῦξις ἄμεινον τῶν προλαβόντων κεράσας τὰ χρώματα σεμνοτέρας ἀπέλαυσε φήμης, propterea quod nusquam nisi apud utrumque Daedalum et Zeuxidem ut novae artis auctores collatos legimus, Choricii locum e Libanio haustum esse persuasum habebimus.

Choricii de Pane et Pindaro poeta verba AJ 182, 21 οὐδὲ τὸν Πᾶνα μελῳδίαι τέρπουσιν ἀσελγεῖς, ἐπειδὴ σοφοῦ ποιητοῦ πρὸς λύραν ᾄδοντος ἀκούσας ηὐφραίνετο, ὥστε καὶ ἐχρῆτο τῇ σύριγγι καὶ ὠρχεῖτο τὸ μέλος . . . magis pendere mihi videntur e Lib. F IV 429, 2 τοῦτο καὶ τὸ τῶν Πανῶν οὐχ ἕτερον ἀλλὰ σύριγγι χρήσασθαι καὶ ὀρχήσασθαι . . . τοσαύτη δὲ ἄρα κοινωνία λόγων τε καὶ ὀρχήσεως, ὥστ' ἐποίει μὲν ὁ Πίνδαρος, ὠρχεῖτο δὲ ὁ Πὰν τὸ ᾆσμα quam e Pind. frg. 95 B⁴, aut Aristid. pro IV viris t. II 231, 1 ed. Dind. aut e scholiis ad hunc locum t. III 564, 4 sq.

Choricius qui AJ 179, 21 sqq. uberius de artificum studio imitandi disputat, saltatorum quoque exemplo utitur eosque cum tragoedis et comoedis iungi vult, multasque personas, quae ab omnibus tractantur, enumerat: AJ 179, 27 sqq. τοῦτο πρόσεστι μὲν ὀρχηστῇ, πρόσεστι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας ὑποκριταῖς. ὑποκείσθω γάρ, εἰ δοκεῖ, ὁ μὲν ὀρχούμενος τὴν Θησέως γυναῖκα, ὁ δὲ τὴν Ἀγαμέμνονος κόρην ὑποκρινόμενος, ὁ δὲ εἰσιὼν τὴν Πλαγγόνα. οὐκοῦν ὁ μέν, εἰ τύχοι τὴν Φαίδραν οὐ καλῶς μιμησάμενος, ἑτέροις αὐτὴν ὑποδείκνυσι τεκμηρίοις, τὰ δὲ τεκμήρια γύναιόν ἐστι γεγηρακός, ἡ τιτθὴ τῆς Φαίδρας, καὶ νεανίσκος εὐπρεπὴς μὲν καὶ λίαν ἐρρωμένος, ἐγκρατὴς δὲ καὶ σώφρων, τὸ τῆς Ἀμαζόνος μειράκιον. ἐκ τούτων μὲν ὀρχηστὴς ὑποφαίνει τὴν Φαίδραν τοῖς θεωμένοις, κἂν μὴ λίαν σαφῶς τὴν Φαίδραν αὐτὴν ὑποδείξῃ, ὑποκριτὴς δὲ τραγῳδίας Ἠλέκτραν Ὀρέστην αὐτῇ προστιθεὶς καὶ Πυλάδην, ὁ δέ γε κωμῳδὸς

τὴν Πλαγγόνα, Μυρρίνην τινὰ καὶ Δᾶον ὑποκρινόμενος. Per totam Libanii orationem pro saltatoribus habitam saltatores cum tragoediarum et comoediarum histrionibus comparantur. Quare facile fieri potuit, ut Choricius illa verba scribens hanc Libanii orationem memoria teneret, imprimis illum locum quo ille saltatores tragoedos comoedos et virorum et feminarum partes agere necesse esse dicit (F IV 461 sqq.) et praeter multa alia illud Phaedrae et Hippolyti exemplum affert. Velim conferas imprimis hunc locum Lib. F IV 462, 12 Φαίδραν ὀρχηστὴς ἐποίησεν ἐρῶσαν, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἱππόλυτον προσέθηκεν, ἐγκρατῆ νεανίσκον. Βρισηὶς ἀπάγεται τῆς Ἀχιλλέως σκηνῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κηρύκων. εἶδες τὸ γύναιον, εἶδες καὶ τοὺς ἄνδρας. Etiam similitudo verborum opinioni nostrae favet. Nam a Libanio et Choricio Hippolytus νεανίσκος ἐγκρατὴς vocatur; uterque communi voce προστιθέναι utitur; Choricii verba ὁ δὲ εἰσιὼν τὴν Πλαγγόνα ex eadem Libanii oratione F IV 467, 16 ὁ μὲν τὴν Πλαγγόνα εἰσιών[1]) desumpta sunt.

Restat ut verba faciam de eis quae Choricius AJ 183, 3 sqq. narrat: Mars quod interfecit Halirrhothium Neptuni filium, qui Alcippae Martis filiae vim attulit, a Neptuno accusatur. Scripsit Libanius duas de hac re declamationes, „Neptuni actionem", (F V 412—431), et „defensionem Martis" ab illo accusati (V 431—448). Choricius, quamquam hanc narrationem apud multos alios scriptores[2]) legere potuit, tamen hoc loco non plane Libanium neglexit. Nam necessitudo quaedam intercedere mihi videtur inter Libaniana et Choriciana verba:

Chor. AJ 183, 5 ἦν Ἄρει θυγάτριον εὐπρεπές, Ἀλκίππην, οἶμαι, τοῦτο καλοῦσιν, εἴπερ ὑμῖν καὶ ὀνόματος μέλει. ταύτης ἐρᾷ τῆς Ἀλκίππης ὁ Ἁλιρρόθιος καὶ ποθήσας βιάζεται τὴν παρθένον.

Lib. V 433, 19 Ἔστι μοι θυγάτηρ Ἀλκίππη, ἣν καὶ ὑμεῖς ἴστε. ταύτην λέγω, τὴν περὶ τὰ μέγιστα ἠδικημένην, τὴν καλήν, οὐ γὰρ ἀρνοῦμαι. 418, 2 Ἁ. ἐρῶν αὐτῆς 426, 19 ἄνθρωπος ἡμίθεον ἐβιάζετο κόρην.

---

1) Cf. Lib. F III 102, 8 *ἐν ταῖς τραγῳδίαις ὁ τὸν τύραννον εἰσιών*; cf. Dem. de fals. leg. pag. 418 *τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι.*

2) Scriptoribus a R. Foerstero, Lib. V 412 a. 1 allatis addo Luc. pro salt. § 39, schol. Eur. Or. 1468.

ἔγνω τῆς θυγατρὸς τὴν βίαν ὁ Ἄρης καὶ τὸν ἠδικηκότα σωφρονίζει θανάτῳ. ἐντεῦθεν ὁ Ποσειδῶν, Ἁλιρροθίου γὰρ ἐγεγόνει πατήρ, δίκην ἐκείνῳ λαγχάνει. οὐκοῦν ἐκρίνετο τῆς Ἁλιρροθίου σφαγῆς ὡς τιμωρίαν ὑφέξων, εἰ φαίνοιτο δράσας ἄδικον φόνον, ὑπεῖχε δ' ἂν τιμωρίαν, ὡς μὴ παντὸς ὑπάρχων κύριος φόνου.

435,16 προσῆγε τὴν βίαν. 426,4 ἀδικεῖ με Ἁλ. (= 443, 12) δότω μοι δίκην. 432, 4 Ποσειδῶν . . . περὶ ὧν ἔλαχέ μοι δίκην 433, 6 ὁ τὴν δίκην μοι λαχών.

439, 9 νῦν δὲ δίκαιον ποιεῖ τὸν φόνον τὸ τετιμωρῆσθαι.

Haec erant, quae de Praxitelis declamatione mihi dicenda esse viderentur.

Iam vero ad ethologicas declamationes accedamus et primum ad infanticidam animum advertamus.

C. De declamationibus ethologicis.

De declamatione infanticidae.

Hanc infanticidae declamationem non Libanii (R 771—797) sed Choricii (B 205—238) esse iam Boissonadius (pag. 205 not. 1) contendit et nuper Georgius Pietsch (l. l. pag. 8 not.) argumentis novis confirmavit. Boissonadius dicit: „Verosimillimum est Choricium Libanianae de adulescentulo, quem morte vindicat pater a nefario tyranni amore, suam opponere voluisse declamationem de virgine formosa pariter a tyranno cupita, interfecta pariter a patre[1])“ (F VII 395—430).

Iam prima verba quae in utriusque hypothesi exstant, tanta sunt similitudine, ut Choricium Libanium certo sibi imitandum proposuisse censendum sit. Conferamus quaeso Lib. F VII 400, 1 Τύραννος ᾔτησεν ἐξ ἀστυγείτονος πόλεως μειράκιον ὡραῖον ἀπειλῶν πόλεμον, εἰ μὴ λάβοι. ἐδέξατο τὸν πόλεμον ἡ πόλις· ἐπῆλθεν ὁ τύραννος. πολιορκουμένης τῆς πόλεως ὁ πατὴρ ἀποκτείνας τὸ μειράκιον ἔρριψεν ἀπὸ τοῦ τείχους. ἀπελθόντος τοῦ τυράννου κρίνεται φόνου et Chor. B 205 Τύραννος ᾔτησεν ἐξ ἀστυγείτονος κόρην ὡραίαν ἀπειλήσας, εἰ μὴ λάβοι, πόλεμον. οὐκ ἔδωκεν ἡ πόλις. Ἀπῆλθον οἱ πρέσβεις ἄπρακτοι. Ἐπήνεγκεν ὁ τύραννος ἐπὶ τῇ πόλει πόλεμον. Ἐγγὺς ἦν ἡ

[1]) Cf. Calpurnius Flaccus decl. XXXVIII.

πόλις τοῦ πολιορκηθῆναι. Ὁ πατὴρ τοῦ παιδὸς ἀναβὰς ἐπὶ τὸ τεῖχος ἅμα τῇ παιδὶ ἀπέσφαξε ταύτην εἰς ὄψιν τοῦ τυράννου. Ἀπῆλθεν ὁ τύραννος λύσας τὴν πολιορκίαν. Γνοὺς δὲ τὴν τῆς κόρης σφαγὴν ἕτερος αὐτῆς ἐραστὴς ἀπέσφαξεν ἑαυτόν. Γράφεται τὸν πατέρα τῆς κόρης φόνου ὁ τοῦ ἐραστοῦ πατήρ. Μελετῶμεν τὸν τῆς κόρης πατέρα. Imitatio patet. Sed si accuratius Choricii argumentationem contemplamur, primo obtutu videmus valde Gazaeum operam dedisse, ut novi quoque aliquid adderet, ut exemplum afferam, iuvenem amantem huiusque patris accusationem.

Sed praeter hoc argumentum promptum e Libanio in declamatione ipsa nonnulli exstant loci, qui cum Libanianis valde congruunt.

Is, qui patriae profuerat, spe deceptus cives se esse consolaturos, ab illis accusatur Lib. F VII 409, 17 καὶ δὴ τοῦτον ὁρῶν προσιόντα τὸν χρηστὸν ἐνόμιζον ταὐτὸ τοῖς ἄλλοις ποιήσοντα ἥκειν καὶ παραμυθήσεσθαι. ὁ δὲ ἐπιστὰς καὶ βοήσας ἄγριον ἀνίστω, φησίν, ὦ πονηρότατε σύ, καὶ ἕπου δίκην δώσων Chor. B 208, 9 . . . οὐ δωρεὰν ὡς φιλόπολις, οὐ παραμυθίαν, ὡς πατὴρ ἀτυχής, ὁρῶ μοί τινα γινομένην, ἀλλὰ γραφὴν καὶ κατηγορίαν καὶ κρίσιν καὶ δικαστάς . . . Sed hic Choricii locus non tam ad hunc quam ad illum spectare mihi videtur, qui invenitur in Orestis defensione F V 374, 8 οὐ τοὺς συναχθομένους ἡμῖν συγκαλεῖν καὶ παραμυθίαν τινὰ πειρωμένους εὑρίσκειν, ἀλλὰ δικαστὰς καὶ κατήγορον φέρειν ἀνάγκη.

Choricius describens virginem pro patria interfectam B 209, 15 Ἔτι γὰρ οὖσα παιδίον τῆς ἡλικίας αὐτὴν οὔπω κρυπτούσης, ἐπειδὴ περιιοῦσα περίβλεπτος ἦν καὶ τοὺς ἁπάντων ἐφείλκετο πρὸς αὑτὴν ὀφθαλμούς, ᾐσχύνετο ὁρωμένη, ἠρυθρία καὶ μᾶλλον ἐπαινουμένη . . . (20) εὐχομένης ᾐσθόμην οὐ νέου καλοῦ τὴν ἰδέαν[1]), οὐ λαμπροῦ τὴν ἀξίαν, οὐ πλοῦτον πολὺν κεκτημένου τυχεῖν, ἀλλὰ κοσμίου καὶ σώφρονος aperte, etsi non accurate secutus est Libanii locum F VII 404, 9 (παῖδας) ᾔτουν δὲ καὶ ἀγαθοὺς καὶ μάλιστα δὴ σώφρονας. οἱ δὲ ⟨θεοὶ⟩ ἔδοσαν, ὡς οὐκ ἔδει, τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ὑμῶν ἐπαινούμενον, λαμπρὸν μὲν τὴν ἰδέαν, βέλτιστον δὲ τὸν τρόπον, τὸν αὐτὸν τῇ μὲν ὥρᾳ

[1]) Cf. Chor. H 235, 5 *καλός γε τὴν ἰδέαν* = Plat. Protag. 315 E *τὴν ἰδέαν πάνυ καλός*. — Cf. Malchin, l. l. pag. 33.

πάντας ὀφθαλμοὺς ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκοντα, τῇ δὲ σωφροσύνῃ παριόντα τὴν ὥραν. Etiam utriusque infantis pulchritudo ab omnibus percelebratur: Chor. B 209, 22 ἧκεν ἐπὶ τοὺς ὁμόρους ἀγγέλλουσα τὸ κάλλος ἡ φήμη (cf. B 214, 20; 228, 5) Lib. F VII 404, 14 καὶ τὸν δεῖνα εἰπὼν ἄν τις τὸν καλὸν προσέθηκεν (cf. F VII 427, 14; 405, 13; 418, 18; 428, 14; 409, 1). Iisdem coloribus et iisdem fere verbis Choricius in virtutibus filiae depingendis usus est atque Libanius.

Choricius et Libanius consentientes inter se narrant non ipsum tyrannum viso iuvene aut visa virgine ita amore inflammatum esse, ut illum sibi posceret, sed eorum qui circa eum erant, auctoritate. Velim conferas B 210, 1 Τοιγαροῦν οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον, ὡς πολλῇ προσκειμένους ἀκολασίᾳ, τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὑτὸν ἔχει φιλοπότας καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους πανταχόθεν αὐτῷ προξενεῖν ἡδονάς. Οὗτοι προπίνουσιν αὐτῷ τὴν παῖδα τὰ μὲν αὐτῷ χαριζόμενοι, τὰ δὲ τῇ πόλει μνησικακοῦντες . . . (7) Ὡς ἐν τρυφῇ τοίνυν καὶ φιλοτησίᾳ καὶ ἀτόποις ᾠδαῖς (δῆλον ἐκεῖνο ὅτι τοιοῦτον καιρὸν φυλάξαντες τῆς παιδὸς ἐμνημόνευσαν), εἰκότως ὁ μάταιος διεθερμαίνετο et Lib. F VII 405, 8 ἔγνωσάν τινες διὰ τοῦ τυράννου καταισχῦναι τὸ σῶμα . . . καὶ βαδίζοντος, ὡς εἰκός, παρ' ἐκεῖνον, σὺ δὲ τυραννῶν, ἔλεγον, καὶ δυνάμενος φοβεῖν καὶ θηρεύων ἡδονὰς τὰ μὲν οὐδενὸς ἄξια μειρακύλλια συλλέγεις, τοῦ καλλίστου δὲ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον οὐκ ἀπολαύσῃ . . .; . . . εἶτ', οἶμαι, διηγοῦντο περὶ τῆς τριχὸς . . . (18) τούτοις αὐτὸν κινοῦντες καὶ ἀνάπτοντες καὶ ποιοῦντες ὧν οὐκ εἶδεν ἐραστήν, πείθουσι.

Tyrannus voluptatis suae explendae causa legatos mittit bellum minaturos, si quid contra ipsius voluntatem agatur. Etsi singulorum locorum similitudo parva est, tamen series rerum talis esse mihi videtur, ut Choricium Libanii locos sibi imitandos proposuisse dicere possimus. Conferas

Chor. B 211, 2 Ταῦτα γὰρ ἅπαντα διεξῆλθον αὐτοῦ πρὸς τὸν δῆμον οἱ πρέσβεις	Lib. F VII 405, 20 πείθουσι τὴν ἀναίσχυντον ἐκείνην ἀποστεῖλαι πρεσβείαν καὶ ὅ τε δῆμος συνεληλύθει
B 211, 7 Οὕτω τὸν δῆμον ὑποθωπεύσαντες, ὡς ἑώρων ἀπειθοῦντα τοῖς λόγοις, πολέμου προσέθηκαν ἀπειλήν.	F VII 406, 19 καὶ ταῦτα προσθέντων ἐκείνων ὡς, εἰ μὴ τὸ σῶμα παραδοίητε, πολεμήσεσθε οἰόμενοι τῷ φόβῳ τῆς

B 212, 1 τοῖς ἐκείνου διεκελεύσασθε πρέσβεσι ταῦτα προστάττειν ἑτέροις, οἳ σωφροσύνης ὀλιγοροῦσιν. | ὑμετέρας περιέσεσθαι σωφροσύνης.

Porro haec quoque verba nescio an inter se cohaereant Chor. B 211, 10 δι' ἧς ἀπέστειλε δεῦρο πρεσβείας[1]) ἑκάτερον αὐτοῦ πάθος ἐδήλου, τῷ μὲν κόρην αἰτῆσαι τὸν ἔρωτα, τῷ δὲ πόλεμον . . . ἀπειλῆσαι τὴν ἐκ τῆς ἐξουσίας ὑπεροψίαν. Lib. F VII 428, 15 ἂν οὖν ὁ μὲν (scil. τύραννος) καὶ ὁρμᾷ καὶ πρεσβεύηται τὰ τοιαῦτα αἰτῶν καὶ ἀπειλῶν, ὑμεῖς δὲ αἱρῆσθε πολεμεῖν καὶ πολιορκεῖσθαι.

Tyrannus nuntio tristi allato magnopere iratus bellum statim parat seque urbem hostium primo impetu esse capturum contendit. Conferas quaeso: Chor. B 212, 19 Ἐν ἡδίσταις οὖν οὗτος ὑπάρχων ἐλπίσιν, ὡς ἤδη πικρὰν ἤκουσεν ἀγγελίαν, τὰς παρ' ἡμῶν ἀποκρίσεις, τί δεῖ λέγειν ὅσον ἀνιαρῶς διετέθη; ἤλεγξε γὰρ αὐτοῦ τὴν τῆς ὀδύνης ὑπερβολὴν ἥ τε τῆς παρασκευῆς ἀφθονία καὶ τῆς ἐφόδου τὸ τάχος. οὐ γὰρ ἔφθασαν εἰπεῖν ἐπανελθόντες οἱ πρέσβεις καὶ παρῆν αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν ἡγούμενος ἀναρπάσαι· Lib. F VII 407, 5 ὑμεῖς μὲν οὖν ἀπηλαύνετε τοὺς πρέσβεις, ὁ δ' ὧν ἐπήγγειλεν ἀτυχήσας εὐθὺς ἐπῄει τὰ ὅπλα, ἡνίκα τοὺς πρέσβεις ἀπέστειλεν, ἐν ταῖς χερσίν, ὡς εἰκός, ἔχων, ὅπως ὑμῖν ἀπαρασκεύοις ἐπίθοιτο[2]). καὶ αὐτίκα μεστὴ μὲν ἦν ἡ χώρα τῶν πολεμίων et Lib. F VII 419, 17 οὐ γὰρ ἔφθημεν δόντες ἀποκρίσεις καὶ κατακεκλείσμεθα.

Affinitas sensus certa intercedit inter locos Chor. B 213, 10 . . . τοσούτων περιθεόντων φόβων τὴν πόλιν καὶ πάντων τὴν πρόφασιν ἐκ τῆς ἐμῆς εἰληφότων οἰκίας et Lib. F VII 416, 13 ἐπολεμεῖτε ἑκόντες ὑπὲρ τῆς ἐμῆς οἰκίας. ἀπὸ τῆς αὐτῆς τοίνυν οἰκίας ἧκεν ἡμῖν ἡ τοῦ πολέμου λύσις.

Uterque scriptor narrat patrem, priusquam infantem necaret, diu multumque secum dubitasse: Chor. B 213, 11 Ἐπυνθανόμην οὖν, ὅ τι δέοι ποιεῖν ἐμαυτῷ καὶ πολλῇ συνειχόμην εἰκότως ἀμηχανίᾳ, πατρίδι καὶ θυγατρὶ δικάζειν λαχών Lib. F VII 408, 10 ἐμαυτῷ διελεγόμην, ὡς ἄν τις ἑταῖρος ἑταίρῳ Lib. F VII 416, 19 καὶ εἶπον πρὸς ἐμαυτὸν ἃ χρὴ καὶ συνεβούλευσα, ὧν οὐχ εὕρισκον καλλίω.

[1]) Cf. supra Lib. F VII 405, 20.

[2]) De eadem urbe dicit Chor. B 224, 19 *(πόλις) πρὸς ἀγῶνα καὶ πόλεμον ἀπαράσκευος οὖσα.*

Tyrannum omnibus membris captum et debilem domum redisse scribunt et Choricius et Libanius: Chor. B 215, 1 μόλις δ' οὖν αὐτὸν ἀνακτήσασθαι δυνηθεὶς ἀναχώρησίν τε σημάνας τοῖς ὑπηκόοις ἀπῄει, Lib. F VII 418, 11 'Αλλ' ᾤχετ' ἄν φησιν ἀπειπὼν πρὸς τοὺς πόνους ὁ τύραννος καὶ οὐκ ἦν δῆλον ὡς πάντως περιέσται.

Ad accusatoris interrogationem Lib. F VII 410, 3 φησὶ γάρ με τὸν υἱὸν ἀπεκτονέναι καὶ ἠρώτα . . . εἰ μὴ δεινόν Lib. F VII 415, 12 Οὗτος μὲν οὖν ἐρωτᾷ με, εἰ μὴ δεινὸν τὸ τεθνάναι τὸν παῖδα, ἐγὼ δὲ αὐτὸν ἀντερήσομαι, εἰ μὴ δεινὸν κατασκαφῆναι τὴν πόλιν haec Choricii verba quadrare videntur B 221, 14 Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δεινόν, ὅτι τοιαύτην ἀπέκτεινα· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν, ὅτι τοιαύτην ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνελεῖν ἀπετόλμησα.

Verborum conexum invenimus inter Chor. B 223, 4 νῦν ὅτε δουλείας ὁ φόβος ἡμῖν ἐκποδών, πᾶσαν ἄδειαν ἄγοντες λογίζεσθε ... et Lib. F VII 426, 15 καὶ παραθεὶς ... τὴν νῦν ἄδειαν τοῖς ἐκ τῆς πολιορκίας φόβοις.

Tyrannus, si cives voluntati eius obsecuti essent, non ut hostis, sed ut amicus domum mox reversurus fuisset. Conferas Chor. B 232, 14 Ἴσως τοίνυν καὶ τοιαύτην ἐρεῖ τις ὑπόνοιαν, ὡς, εἰ τὴν κόρην ἁπλῶς εἰλήφει πρὸς γάμον ὁ τύραννος δι' ἧς ᾔτησε τοῦτο πρεσβείας, εὔνους ἂν ἡμῖν καὶ φίλος ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἂν ἔδει πολιορκίας καὶ φόνου et Lib. F VII 421, 6 'Αλλὰ θῶμεν βούλεσθαι καθελόντα τὸ τεῖχος καὶ ἑλόντα τὸ μειράκιον μηδενὸς ἂν αὐτὸν ἐφάψασθαι τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἀπελθεῖν ἂν ὥσπερ ἑκόντων δεδωκότων φίλον καὶ σύμμαχον.

„Falsissime egisti", dicit utriusque petitor, „quod non populum, sed te solum in consilium vocasti"; et eandem responsionem rei apud Libanium et Choricium legimus: „fieri non potest, ut eodem tempore, quo urbs obsidetur, contio habeatur, in qua tot oratores tempus concertando verbis terant". Legitur:

Chor. B 234, 3 Ἆρά τις καθ' ἡμῶν ἔτι σοι περιλέλειπται προσβολή, ἢ πάσας ἀπεκρουσάμην;

„Ἔστι, φησίν, ἔστιν ἀντιλογία τις ἄμαχος. Αὔθαδες γάρ τι καὶ τυραννικὸν διεπράξω μὴ περιμείνας ἐκκλησίαν καὶ δῆμον ἐπιτρέποντά σοι τὸν φόνον".

Lib. F VII 424, 1 'Αλλὰ πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, τὸ δὲ μὴ μετὰ τοῦ δήμου γεγονέναι τὸ ἔργον αἰτιῶνται.

„Καὶ τί, φησί, ἐκώλυεν εἰπόντα ὃ ποιήσεις πρὸς αὐτὸν καὶ πείσαντα οὕτως ἐπὶ τὸ ἔργον ἐλθεῖν";

Καὶ τί ἂν οἴει τὸν ἄρχοντα τῶν πολεμίων ἐκκλησιαζόντων ἡμῶν διαπράξασθαι; ἡσυχίαν ἄγειν ἢ διακηρῦξαι τοῖς ὑπηκόοις ἐκεχειρίαν; εἶναι γὰρ ἄτοπον ἡμᾶς ἐκκλησιάζειν, αὐτοὺς δὲ πολιορκεῖν. Δεῖ οὖν ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα καὶ μὴ ταράττειν ἀνθρώπους ὑπὲρ σωτηρίας βουλευομένους. Ταῦτ' ἐκεῖνον οἴει ποιεῖν καὶ περιμένειν δημοτικὴν ἐκκλησίαν . . .; (17) Σύ τε τῶν πολεμίων ἡμῖν ὑπῆρχες ἐγγυητής, ὡς ἀνέξονται περιμένειν ῥητόρων φιλονεικίας καὶ δήμου θορύβους.

Ὅτι πρῶτον μὲν οὐχ ὁρῶντος ἦν, ὦ ἄνδρες, τὸν κατειληφότα καιρόν. οἷον γὰρ ἦν μεταφέρειν ὑμᾶς ἀπὸ τῶν πύργων ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ κελεύειν καταθεμένους τὰ ὅπλα λόγων ἀκούειν καθημένους καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἀφεῖναι κατασείειν τὸ τεῖχος, εἰς δὲ τὴν ὑπὲρ ἑνὸς σώματος βουλὴν ἄγειν ἐν ᾗ μακροὺς ἀνάγκη γενέσθαι τοὺς λόγους; πολλοὶ γὰρ ἂν παρῆλθον αἰτιασόμενοι.

Choricium hoc loco ad Libanium spectavisse propter sententiae et nonnullorum verborum similitudinem pro certo habeo.

In sequentibus quoque Choricius illius vestigiis ingredi perrexit. Nam exstant apud utrumque scriptorem haec: Chor. B 234, 22 Τῆς γὰρ ἔξω τροφῆς δῃουμένης, τῆς δὲ ἔνδον ἐπιλειπούσης ἑώρων μὲν ὡς οὐκ ἔνεστιν ἕτερον τρόπον ἐλευθέρως σωθῆναι[1]) τὴν πόλιν Lib. F VII 408, 13 τὴν μὲν περιεστηκυῖαν τὸ τεῖχος στρατιὰν ὁρᾷς καὶ τὸν μανίας γέμοντα τύραννον καὶ . . . ὡς οὐκ ἔστι σωθῆναι τῇ πόλει τοῦ κακοῦ προϊόντος.

Altera quaedam necessitudo est inter locos Chor. B 235, 16 Οὐκοῦν ἅπερ ἡμῖν ἐπιτρέψαι μόνον τὸν δῆμον ἐβούλου, ταῦτα καὶ δῆμος καὶ γύναια καὶ πλῆθος ἀγροίκων διεκελεύσατο et Lib. F VII 426, 5 πότερον δ' ἂν καὶ ἔδρασεν ὁ δῆμος; ἐπέτρεψεν ἂν κτεῖναι; τί οὖν ἠδίκηται πεπραγμένων, ἅπερ ἐπῄνεσεν ἄν;

Errares, si nullas exstare similes locutiones inter utramque declamationem putares. Inveni — etsi non multas — verborum coniunctiones hasce: Chor. B 228, 19 ἠγανάκτει μέχρι τοῦ τὸ ἄστυ κατενεγκεῖν. Lib. F VII 415, 16 ἀγανακτεῖς οὖν, ὅτι μὴ τὸ τεῖχος τουτὶ κατηνέχθη. — Chor. B 217, 3 καὶ δυοῖν ὁ καιρὸς ἀπῄτει με θάτερον, ἢ μόνην τὴν κόρην ἀποβαλεῖν, ἢ . . . Lib. F VII 414, 8 ἀπῄτει γὰρ ὁ καιρὸς τὸν υἱόν . . . (cf. Chor. B 63, 12 ὁ καιρὸς ὅτε . . . ἀπῄτει Lib. F VII 414, 6 εἰ καιρὸς ἦν

[1]) Cf. Chor. B 226, 20 *εἴπερ ἕτερον σωθῆναι τρόπον ἐνῆν.*

... ἀπαιτῶν). — Chor. B 216, 3 τῆς θυγατρὸς ὑπὲρ σωφροσύνης ... ἀνῃρημένης Lib. F VII 423, 17 εἰ γὰρ τρὶς ἀποθανεῖν ἐχρῆν ὑπὲρ σωφροσύνης (scil. τὸν υἱόν).

Ex reliquis Libanii declamationibus verborum coniunctiones Choricius in infanticidae declamatione memoria retinuit hasce: Chor. B 209, 25 καὶ τοῦτο εἶναι κέρδος τῆς μοναρχίας ἡγούμενος τὸ τὰ δοκοῦντα ποιεῖν. Lib. F V 306, 15 ἀνάξιον ἡγεῖτο ... καὶ τοῦτ' εἶναι κέρδος τῆς βασιλείας τὸ κακῶς τὸν πλησίον ποιεῖν. — Chor. B 236, 12 ἀνθ' οἵων ὑμῖν οἷα γεγένηται Lib. F V 307, 15 ἀνθ' οἵων οἷα κεκόμισμαι Lib. F I 386, 15 οἷος ἀνθ' οἵου γεγένηται cf. Chor. B 119, 18 ἐξ οἵων οἷα τὰ πράγματα γέγονε Lib. F V 513, 16 ἐξ οἵων οἷοι γεγόναμεν ib. II 304, 2 οἷος ἐξ οἵου ... γένοιτο. — Chor. B 217, 5 τί, πρὸς θεῶν, ἐπλημμέλουν; Lib. F V 315, 16 τί τοίνυν ἐπλημμέλουν;

De declamatione tyrannicidae[1]).

Argumentum huius declamationis Choricii hoc est: Lex erat, ut ei, qui tyrannum necavisset, quodlibet donum poscere liceret. Quod praemium ille vir obtinere vult, qui non tyrannum ipsum, sed eius filium de medio tulerat, et ut tyrannus rebus desperatis sibi manus inferret effecerat[2]). Quod in declamatione, quae

---

[1]) Tyrannicidae declamationes in scholis Graecorum et Romanorum rhetorum valde colebantur. Quod iam Iuv. sat. VII, 150 monet; cf. Lucian. bis acc. § 32, de salt. § 65 et Philostr. vit. soph. II 4 pag. 246 (ed. Kayser) et quae dicunt: Friedlaender, Sittengeschichte Roms, IV. Teil, 1910[8], pag. 22 et pag. 23 n. 5. Ad. Schmidt, Geschichte der Denk- und Glaubensfreiheit im ersten Jhdt., Berlin 1847, pag. 425, 455. Peter, Die geschichtl. Liter. über d. röm. Kaiserzeit bis Theodosius I. u. ihre Quellen, Leipzig 1897, I pag. 39. Henri Bornècque, les declamations et les declamateurs d'après Sénèque le père, Lille 1902, pag. 81 n. 1. — Hae sunt imprimis declamationes Quintiliani 253 269, 282, 288, 329, 345, 374, 382. Senecae exc. contr. I, 7; II, 5; III, 6; IV, 7; V, 8. Calpurnii Flacci I, XIII, XXII.

[2]) Gregorius Cyprius, Libanii sectator, qui duas antilogias adversus Antiocheni rhetoris declamationes scripsit (F VI 49—82, VII 142—179), etiam hanc Choricii declamationem novisse mihi videtur. Nam Gregorius Cyprius in declamatione edita e codice Leidensi 49 a Maur. Schmidt in indicibus lect. Ienae 1875/6 pag. 12 sq. et 1876 pag. 7 sq., cuius argumentum est hoc: *Φιλόσοφος ἀνελθὼν εἰς ἀκρόπολιν καὶ πείσας τὸν τύραννον ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ δωρεὰν αἰτῶν ἀντιλέγεται* haec verba Choricii in tyrannicidae declamatione respexisse videtur: B pag. 71, 15 sqq. *Ἤδη τοίνυν τινὲς τυράννους χρηστοὺς νουθετήσαντες καὶ πεπεικότες ἀπο-*

exstat in editione Reiskiana pag. 798—817 et inscribitur Φιλόπολις res similis tractatur, — mulier, quae tyrannum necaverat, freta ea lege, ut occisori tyranni quodcumque vellet praemium daretur, liberos postulat — quaestio nobis erit, utrum Choricius hanc declamationem in suum usum converterit necne. Sed quia haec declamatio a Libanio est abiudicanda (id quod R. Foerster VII 431 sqq. ostendit), quaestio illa in appendice tractabitur.

Itaque restat ut tyrannicidae declamationem cum reliquis Libanii scriptis conferamus.

Descriptio tyranni uxoris, quae videt filium interfectum B 54, 9 ὡς ἡ μὲν τεκοῦσα τὸν νέον κοπτομένη τὰς παρειάς, ἐπὶ γῆς καθημένη, καὶ τοῦ παιδὸς τὸ σῶμα περιχυθεῖσα, τὰ γυναικῶν ὁμοῦ καὶ μητέρων ἐφθέγγετο, respondere mihi videtur verbis, quae facit Libanius patris infanticidae in querela de tyranno morte filii perculso F VII 420, 12 οὐχ ἑωρᾶτε τὸν ἄνθρωπον ἄνωθεν οἷα ἕδρα περὶ τὸν νεκρὸν περιχυθεὶς καταφιλῶν, ἀκριβῶς ἕκαστον τῶν μελῶν καταθεώμενος, αἱμάττων αὑτὸν ἡδέως τοῖς τοῦ μειρακίου τραύμασιν; — Etiam reliqua verba, quae Choricius matrem dicentem facit B 54, 11 Οὐκέτι σε λέγουσα τέκνον συμπροϊόντα τῷ φύσαντι, οὐκέτι θεραπεύοντα τὴν τεκοῦσαν, οὐκέτι δορυφορούμενον ὄψομαι sapiunt Libanianam originem: F VII 427, 13 ἀπολώλεκα τὸν υἱὸν ἐκεῖνον τὸν καλόν, ἀπολώλεκα. οὐκέτ' αὐτὸν εἰς διδασκαλεῖον ὄψεται βαδίζοντα οὐδείς, οὐκέτ' ἐκεῖθεν ἀναστρέφοντα, οὐκέτ' ἐν παλαίστραις, οὐκέτ' ἐν γυμνασίοις.

In infanticidae declamatione prima verba[1]) debet Choricius Libanii declamatiunculae κοινὸς τόπος ὑπὲρ τυραννοκτόνου. Velim conferas R 921, 14 Ἀπειλήφαμεν, ὦ πολῖται, τὴν ἐλευθερίαν et Chor. B 51, 14 Ἀπείληφεν εὖ ποιοῦσα ἡ πόλις ἐλευθερίαν.

Choricius B 53, 6 ἀνέβην ἐπὶ τὸ τῆς δυναστείας χωρίον, ὅσον ἦν ἀποκρύψαι ξιφίδιον φέρων καὶ τῷ προσώπῳ συσκιάσας τὴν

θέσθαι τὴν ἐξουσίαν ἔτυχον δωρεᾶς. Καί, νὴ τοὺς θεούς, ἐπαινέτης μὲν εἰμὶ τοῦ νόμου καὶ συγχαίρω τῆς εὐνομίας τοῖς κεχρημένοις· δεῖ γὰρ τὰς ὁπωσοῦν πεπραγμένας ἀμείβεσθαι χάριτας· ἔστι δὲ τοῦ πεῖσαι δυνάστην ἀποθέσθαι τὸ σχῆμα πολὺ τιμιώτερον τὸ τελευτῆς ἀνάγκην αὐτῷ προξενεῖν, nam vides praeter eandem materiam etiam nonnulla argumenti verba congruere et totius Cyprii declamationis argumentatio, imprimis ea pars quae sequitur paginam 16, 25, similis est verbis quae proxime apud Choricium sequuntur (B 71, 20—72, 7),

[1]) Cf. supra pag. 6; 38.

γνώμην cum his Libanii locis conspirare mihi videtur: R 923, 9 καὶ τὸ ξίφος καθαρὸν μὲν ἔχων ἀνέβη et R 922, 27 λαβὼν δὲ ἐγχειρίδιον ὑπὸ μάλης ὥρμησεν ἐπὶ τὸν τῶν ἐλευθέρων δεσπότην et R 923, 26 ὁ δὲ ἐπὶ τὸν τύραννον ἐρχόμενος αἰφνιδίως τῷ λανθάνοντι πιστεύει μόνῳ. δεῖ γὰρ εἶναι τὰ ἄλλα γυμνόν, εἰ μέλλει τι δράσειν ἐκ τοῦ μὴ προκηρύττειν τὴν γνώμην.

Verba Libanii antecedentia R 923, 15 (τιμάσθω) καὶ ὁ νόμον θεὶς λυσιτελοῦντα καὶ ὁ χρήματα καὶ τριήρεις ἐπιδούς. δεῖ γὰρ ἅπαντας τῆς ἴσης τυγχάνειν ἀμοιβῆς, ὁ δὲ τοῦ τυράννου σφαγεύς, ὅσῳ μετὰ κινδύνων τὴν εὔνοιαν δεικνύει, τοσούτῳ μείζοσι κοσμείσθω ταῖς δωρεαῖς respondent verbis Choricii, qui similiter tyrannicidium ceteris erga rem publicam beneficiis anteponit B 73, 11 Εἰσὶ τρόποι παντοδαποὶ πρὸς ὄνησιν ἢ πρὸς εὐθυμίαν εὑρημένοι τῆς πόλεως, ἀριστεῖα καὶ χορηγίαι καὶ τριηρῶν ἐπιδόσεις καὶ τὰ τοιούτοις προσεοικότα· καθαίρεσις δὲ τυραννίδος πάσης μὲν ἥδιον εὐφροσύνης, πάσης δὲ λυσιτελέστερον ὠφελείας.

In ethopoeia, quae inscribitur: Τίνας ἂν εἴποι λόγους Μήδεια μέλλουσα ἀποσφάττειν τοὺς ἑαυτῆς παῖδας (R 1009 sq.), Medea liberorum cum patre similitudine magis ad liberos interficiendos incitatur R 1011, 12 ἀλλ' ἐοίκασι (scil. οἱ παῖδες) τῷ πατρί· τοῦτ' ἡδίω μοι ποιήσει τὸν φόνον aeque ac tyrannicida noster B 53, 10 Εἶτα κατανοήσας τὸν νέον πολλαχόθεν ὀργῆς ἐνεπλήσθην δυνάστου θεασάμενος παῖδα καὶ προσφερῆ τὴν ὄψιν ἐκείνῳ.

Similiter Niobe videns liberos necatos vocat R 1018, 21 Ἐγὼ μὲν λαμπάδα γαμήλιον ᾤμην προσάψειν τοῖς ἠϊθέοις καὶ ταῖς παρθένοις atque uxor tyranni filio interfecto B 54, 13 ᾤμην σοι δᾷδα γαμήλιον ἅπτειν, ᾤμην σοι ὑμέναιον ᾄδειν[1]).

Restat ut addam locutiones similes: Chor. 72, 20 Ἔοικα δὲ τὸ μέγιστον οὔπω διάφορον εἰρηκέναι Lib. F IV 285, 12 Ἔοικα δὲ τὰ μέγιστα δοκῶν λέγειν μηδέπω καὶ νῦν εἰρηκέναι τὸ μέγιστον. Chor. B 63, 4 καὶ τί δεῖ μακρολογεῖν Lib. F IV 481, 10 καὶ τί δεῖ μακρολογεῖν.

De declamatione iuvenis fortis.

Ut Polydamantis et Priami declamationes eiusdem argumenti vinclo artissime inter se cohaerent (cf. pag. 17), sic de-

---

[1]) Cf. Chor. Rh_2 500, 18.

clamationes, quae iuvenis fortis et avarus inscribuntur (Rh_2 481—525), sibi respondent[1]).

Iam Georgius Pietsch (l. l. pag. 81—86) satis demonstravit Choricium in avari declamatione Libanii oleaginae coronae petitoris abdicationem (F VII 73—109) in suum usum convertisse. Restat nobis ut perquiramus, num haec Libanii declamatio Choricio, cum „iuvenem fortem“ componeret, ante oculos fuerit. Quia apud Choricium a iuvene res non tam ad avaritiam patris quam ad pulchritudinem virginis pertinentes afferuntur, non est mirum quod Gazaeus paucos locos mutuatus est.

Verba patris filium abdicantis Chor. Rh_2 494, 10 Ζήτει σοι, τοίνυν φησίν, ἑτέραν οἰκίαν, καὶ τὸ κάλλος σε τρεφέτω τῆς γυναικός, οὐ γὰρ τῶν ἐμῶν ἀπολαύσεις ἔτι χρημάτων οὕτω μοι διαπτύων τὴν συμβουλήν spectant ad illa Libaniana, quibus filius a patre domo pellitur F VII 80, 1 Ἐπεὶ οὖν σοφώτερός ἐστι τοῦ πατρός, καὶ ὃν μὲν ἐγὼ τιμῶ βίον, τούτου κατέγνωκεν, αὐτὸς δὲ ἕτερον ἐξεῦρεν ἑαυτῷ, ζητείτω καὶ οἰκίαν ἑτέραν· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως δύνανται συνοικεῖν χρημάτων ἐπιθυμητὴς καὶ κενῆς δόξης ἐραστής.

Praemium, dum pater vivat, non filio, sed patri placere oportet: Chor. Rh_2 489, 6 καὶ μήν, εἰ γονεῦσιν ἐχρῆν ἅπαντα πείθεσθαι, οὐκ ἂν τοὺς ἀριστέας ὁ νομοθέτης ἐκάλει πρὸς ἐξουσίαν ἧς ἐθέλουσι δωρεᾶς, πάντως δ' ἄν, οἶμαι, προσέγραψεν· ὅτῳ δὲ τῶν ἀριστέων ἐπιτυγχάνει περιὼν ὁ πατήρ, τοῦτον τὸ δοκοῦν τῷ φύσαντι γέρας αἰτεῖν Lib. F VII 101, 13 ἔπραξάς τι καλὸν ἐν τῇ μάχῃ. τοῦτο ἔστι ἐμόν· καλεῖ σε πρὸς δωρεὰν ὁ νόμος; εἰπὲ πρὸς αὐτόν, ὡς ἔστι σοι πατήρ. μὴ λάβῃς ἐξουσίας ἔννοιαν ἔτι ζῶντος ἐμοῦ.

Ea, quae deinde apud Libanium sequuntur, verba patris Lib. F VII 102, 9 πῶς οὖν οἷόν τε ζῆν μὲν σὲ δι' ἐμέ, ἐμὲ δὲ μὴ ποιεῖσθαι σαυτοῦ κύριον; ἢ σοῦ μὲν ἐγὼ κύριος, σὺ δὲ τῆς δωρεᾶς; similia sunt Choricii verbis Rh_2 494, 8 σαυτοῦ κύριος εἶ, κἂν ἔτι σοι τύχῃ περιὼν ὁ πατήρ.

Verbis Lib. F VII 101, 8 μάθε δὴ νῦν, εἰ μὴ καὶ πρότερον

[1]) Simile argumentum: Vir fortis quod volet praemium optet, tractant Senec. X, 2; Quintil. decl. 4, 293, 304, 371; Calp. Flaccus 25, 26, 27, 35; Fortunatianus I, 4 (Halm, rhet. lat. min. pag. 84, 5); Iulius Victor 3, 13 (ib. pag. 383, 26); Syrianus et Sopater (Walz, rhet. gr. IV, 228, 6); Sopater (ib. VIII. 286, 4). — Lex illa affertur apud Lib. F VII 256, 5.

ἤδεις, ὅτι κύριοι τῶν παίδων οἱ γονεῖς οὐχ ἧττον ἢ τῶν οἰκετῶν Choricium dicentem Rh. 488, 31 οἶδα δὲ τὴν φύσιν οὐ τοῖς αὐτοῖς περικλείουσαν ὅροις δεσπότας τε καὶ γονεῖς· τοῖς μὲν γὰρ δέδοται βιάζεσθαι τοὺς οἰκέτας, γονεῦσι δὲ περὶ τέκνα πειθὼ πρέπει μᾶλλον ἢ βία sua opponere voluisse putaverim.

Necessitudo, quae intercedat inter iuvenem fortem et ceteras Libanii declamationes, in quibus de homine avaro disputatur, ut in avari mortis petitione (F VII 2—37), avari scortum amantis querela (F VII 38—72), non conspicitur.

Composuit Libanius duo progymnasmata, ψόγον πλούτου (R 978 sq.) et ψόγον πενίας, neque ex his Choricius quicquam mutuatus est; quare casui tribuo, quod legimus Chor. Rh. 490, 24 ὅλως ἐγκώμιον πλούτου καὶ ψόγον πενίας ἡμῖν καταλέγων.

Iam ventum est ad responsoriam patris avari, de qua non multa verba mihi sunt facienda, quod iam Georgius Pietsch de hac declamatione disseruit.

De declamatione avari.

Gravissimi ad rationem, quae intercedat inter Choricium et Libanium, cognoscendam iam saepius ii loci nobis visi sunt, qui initio declamationis Choricianae exstant. Quam rem statuere poteris, si avari declamationis initium contuleris cum verbis Libanii, quae leguntur in declamatione „Φιλάργυρος ἀποκηρύττει“. (F VII 79, 3 sqq. ∾ Rh. 505, 10 sqq.) Locos iam attulit G. Pietsch l. l. pag. 82.

Filium patri omnia debere legimus Chor. Rh. 506, 18 ὦ παῖ, τἀμὰ χρήματά σε πεποίηκεν ἄνδρα, τοῖς ἐμοῖς χρήμασιν εἰς παλαίστρας ἐφοίτας, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐγένου πολεμικός. ζήτει τοίνυν καιρὸν ἀμοιβῶν, ἵνα μοι πληρώσῃς ἣν ἐκένωσας οἰκίαν. Haec patris avari querela mea quidem opinione non solum ad illa Libanii verba F VII 101, 13 sq., quae affert G. Pietsch pag. 83, redit, sed etiam respicit Libanii locum, quo pater graviter queritur de sumptibus filii F VII 88, 3 ἐμοὶ δὲ ἦν ἀνάγκη μισθοδοτεῖν τε τῷ διδασκάλῳ τῶν τακτικῶν καὶ πρὸς τοῖς ἀσπιδοπηγείοις καθῆσθαι, καὶ τὸν δορυξόον ἐνοχλεῖν· ὠνῆσθαι πανοπλίαν οὐκ ἤρκει, ἀλλ' ἔδει καὶ τὸν τῆς ἀσπίδος ὀμφαλὸν ἐξαλείφειν χρυσῷ καὶ τῷ κράνει τὸν λόφον. οὕτω δ' ἐπ' ἐμοὶ φιλοπόνως ἐγυμνάζετο. ὅσα γὰρ ἐν τῷ πρόσθεν ἅπαντας ἔβοσκε, ταῦτα ἂν μόνος καταφαγὼν ἔτι προσεδεῖτο. οὕτω πολυβορώτατος ἡμῖν ὑπὸ τοῦ μελετᾶν ἐγεγόνει.

Apud utrumque scriptorem legimus hominem avarum nocte praecedente diem, quo filius praemium virtutis flagitare poterat, summis curis sollicitum lucis ortum exspectavisse: Lib. F VII 92, 4 ἔπειτα ὀνειροπολήσας τὴν δωρεὰν ἀνηγέρθην. καὶ οὐκέθ' οἷός τε ἦν ἀτρεμεῖν, ἀλλ' ἐστρεφόμην ἐπ' ἄμφω τὴν νύκτα ὅλην. ἀλεκτρυόνος οὐκ ᾄδοντος ἀκούειν ἐδόκουν. ἐλοιδόρουν τῆς νυκτὸς τὸ μῆκος· πολλάκις ἐξέπεμψα τὸν οἰκέτην σκεψόμενον τὴν ἕω et Chor. Rh_2 507, 11 ἐγὼ δέ, πῶς γὰρ ἂν ἴδοι τις μὴ καθεύδων ἐνύπνιον, οὐδὲ ὄναρ ἀπέλαβον τὴν ζημίαν, ὑπὸ δὲ τῆς ἀγρύπνου φροντίδος ἐπεπείσμην οὔποτε μακρὰν οὕτω νύκτα γενέσθαι καὶ πολλάκις ἀμέλει συγκαλυψάμενος τῶν ἀνηλωμένων ἀριθμὸν ἐποιούμην, εἶτα τὸ πρόσωπον ἀπεκάλυπτον ἰδεῖν ἐλπίζων τὴν ἕω. Quamquam Libanii verba e diversis Aristophanis versibus sumpta sunt (cf. nub. v. 4, 16, 27, 38), tamen statuentibus nobis hunc Choricii locum e Libanio fluxisse subsidio venit, quod prima Libaniani loci verba F VII 92, 4 ἔπειτα ὀνειροπολήσας τὴν δωρεὰν ἀνηγέρθην etiam altero loco Choricius usurpavit Rh_2 523, 5 ἐγὼ τοίνυν ἐξ ὧν ὁ παῖς εὐδοκίμησε, χρυσίον ὠνειροπόλουν[1]) et ea quae subsequuntur F VII 92, 15 sqq. cohaerere videntur cum Rh_2 523, 22 sqq.[2]).

Magnopere pater indignatur filium domum reverti donum ferentem, quod patri displiceat. Chor. Rh_2 507, 30 ὁ δὲ σεμνὸς ἀριστεύς, οἷος ἐκ τῆς ἑορτῆς, τοιοῦτος ἐκ τῆς μάχης ἐπανῆλθεν ἐρωτικὸς καὶ ταῦτά μοι κομίζων ἥκει τὰ λάφυρα. Haec verba optime consentiunt cum Libanianis F VII 94, 14 σὺ δέ, ὦ πατραλοία καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε, ἐτόλμησας ταῖς ἐμαῖς θύραις προσελθεῖν, τοιοῦτον στέφανον κομίζων, ὡς ἐμὸς ὢν ἔτι καὶ μετὰ τὴν καλὴν δωρεάν; ibid. 95, 8 'Αλλ' οὐκ ἐπὶ τοῖς ἠριστευκόσι κεῖται, φησίν· ἐγὼ δὲ ἀριστεύς.

Choricii verborum origo Rh_2 516, 15 sqq. ἔστιν, ὦ παῖ, καὶ στέφανος εὐπρεπὴς ἐξ ἴων καὶ ῥόδων πλεκόμενος καὶ τάχα παιδίῳ μήπω χρημάτων αἴσθησιν ἔχοντι δόξειεν ἂν αἱρετώτερος εἶναι στεφάνου χρυσοῦ certa est, postquam G. Pietsch (l. l. pag. 83) ea cum Lib. F VII 104, 9 contulit. Sed nonnulla etiam e verbis fluxerunt, quae paulo supra antecedunt F VII 104, 2 ἐγώ σοι δέκα ἂν ἔδωκα τοιούτους ⟨scil. στεφάνους⟩ τῶν ἐλαιῶν ἀφελών, κἂν εἰ τῶν τιμιωτέρων ἔχρῃζες ῥόδων. ῥᾷστον ⟨ἂν ἦν⟩ ἐκεῖθεν πλεξάμενον περιθέσθαι.

---

[1]) Cf. G. Pietsch, l. l. pag. 84. [2]) Cf. G. Pietsch, l. l. pag. 85.

Restat denique ut videamus, quid Choricius reliquis Libanii declamationibus avaritiam hominis cuiusdam tractantibus debeat (cf. supra pag. 48).

Atque recte contendere nobis videmur Choricium dicentem Rh_2 525, 4 ἕως κέκτησαι πλοῦτον, κέκτησαι φίλους, συγγενεῖς, ἐπαινέτας· ἂν δὲ ἀναλώσας λάθῃ, συναναλώσας ἅπαντα. τὸ δὲ μέγιστον, ἀρετὴ γὰρ τοῖς μὲν εὐποροῦσιν ἂν ἀπῇ, παρεῖναι δοκεῖ, τοῖς δὲ πενομένοις καὶ παροῦσα λανθάνει sua verba ad Libanii exemplum finxisse, qui dicit in avari mortis petitione F VII 10, 2 ὦ παῖ, μέχρις ἂν εὐπορῇς, ἀνήρ τε εἶναι τοῖς σαυτοῦ πολίταις δόξεις καὶ γιγνώσκειν ἅπερ χρὴ καὶ τὰ δέοντα λέγειν, ἡνίκ' ἄν τινι παραινῇς· ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃς, ἡ πενία σου βλάψει τὴν φρόνησιν καὶ οὐδὲ τὰ ἄριστα λέγων ἕξεις ποτὲ τὸν πειθόμενον. κοινὸν γὰρ τοῦτο ἀνθρώπων τοῖς εὐποροῦσι προσέχειν.

Choricius scribens Rh_2 524, 2 πρὸς τοῦτο τοίνυν ὁρῶντες παιδοποιοῦμεν γνησίους βουλόμενοι κληρονόμους καταλιπεῖν, μὴ καρτεροῦντες εἶναι χρημάτων ἐκτός, ἐπειδὴ τῇ τελευτῇ χωριζόμεθα τούτων, μηχανώμεθά πως καὶ μετὰ θάνατον τὴν ἀπόλαυσιν τοῖς ἐξ ἡμῶν πεφυκόσι παραδόντες τὸν κλῆρον non magis ad Libanii verba F VII 10, 17 πρὸς ταῦτα τοίνυν, ὦ παῖ, βλέπων, ἔλεγεν, ἐπειδὰν παραλάβῃς τὸν κλῆρον, πειρῶ μάλιστα παῖς ἐμὸς εἶναι. τοῦτο δὲ ἐν τῷ κατὰ τὴν γνώμην ἐοικέναι ⟨μοι⟩ ποιήσεις[1]). ὁ μὲν ἐτελεύτησεν, ὦ βουλή, τὸν βίον, . . . sese applicavisse videtur quam ad locum a Georgio Pietsch allatum F VII 81, 11 Οὐκ ἐπὶ ταύταις, ὦ παῖ, ταῖς προσδοκίαις οὔτε τὴν μητέρα σου ἠγόμην οὔτε σὲ ἐποιούμην.

Nec silentio praeterire licet, quod simili ratione apud utrumque scriptorem homo avarus narrat, quomodo divitias sibi comparaverit seque omnibus voluptatibus abstinuerit. Velim conferas: Lib. F VII 14, 4 . . . ἐκτησάμην, ἀλλ' ὀβολὸν ὀβολῷ προστιθεὶς καὶ δραχμῇ δραχμὴν καὶ ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς οὐδαμοῦ χαριζόμενος et Chor. Rh_2 506, 1 τὴν ἐπὶ τὸ κέρδος ἐπορευόμην κατὰ βραχὺ βραχέα συλλέγων καὶ τὰς αἰσχρὰς ἐπιθυμίας, ἃς ἡδονὰς ὀνομάζουσιν, ἀμοίρους ἡγούμην τέρψεως εἶναι.

Iam persuasum tibi fore spero legenti locos a Georgio Pietsch (l. l. pag. 86) collatos Chor. Rh_2 524, 29 τοῖς ἴχνεσιν

---

[1]) Cf. Chor. Rh_2 507, 28 *μῆτερ, . . . ἐγγυωμένη τὸν παῖδα κατὰ τὴν ἐμὴν φέρεσθαι γνώμην.*

ἀκολουθεῖς τοῦ πατρὸς πάντα χρημάτων δεύτερα κρίνων et Lib. F VII 86, 9 καὶ ἦν μοι πρὸς τοῦτον ἐκείνη συνεχὴς ὑποθήκη· ὦ παιδίον, τῶν ἰχνῶν ἔχου τῶν πατρικῶν Choricium Libanii verba imitatum esse; similia leguntur F VII 126, 9 κοινωνὸς ἔσται σου γὰρ τῆς ἐπιθυμίας καί σου δυνήσεται τῶν ἰχνῶν ἐχόμενος[1]) αὐξῆσαι τὸν κλῆρον.

Ex reliquis Libanii scriptis unum locum Choricius in suum usum convertit; conferas Rh_2 506, 10 εὗρον ὁμότροπον κόρην τάλαντα πολλὰ κεκτημένην, γυναικείων ἔργων τεχνῖτιν et Rh_2 507, 20 διελέχθην περὶ κόρης τινὸς ὡραίας τε γάμου καὶ πλούτῳ κομώσης et Lib. F VI 516, 12 διηγεῖτο περὶ κόρης τινὸς τῷ γένει διαφερούσης, ὥρᾳ λαμπρᾶς, τάλαντα πολλὰ κεκτημένης, σωφρονεῖν ἐπισταμένης, τὰ περὶ ἱστὸν πεπαιδευμένης.

De declamatione fortis.

Quamquam Libanius complures declamationes composuit, in quibus de viris fortibus praemium sibi petentibus agitur, ut in iuvenis fortis divitis apologia (F VII 234—259) et in oleaginae coronae petitoris abdicatione (F VII 73—109) et in declamatione (R 687 sq.), cuius argumentum incipit Δύο τις ἔχων παῖδας τὸν ἕτερον ἀπεκήρυξεν. ὁ ἐπὶ τῆς οἰκίας ἀριστεύσας . . ., tamen nihil fere in hac Choricii declamatione inest, quod ad Libanium referri possit; neque id miramur, quod viri fortes in illis Libanii declamationibus longe aliud praemium flagitant atque in hac Choriciana, ubi dux praemium reicit. Materiam igitur ad imitandum idoneam Libanius Choricio non praebuit.

Neque vero omnia sunt praetereunda. Haec sunt verba Choricii Ph_1 107, 1 ἄλλο μὲν ᾔτησα τὸν δῆμον οὐδέν, οὐ σίτησιν, οὐ λειτουργίας ἀτέλειαν, οὐ γραφήν, . . . quae sunt referenda ad Libanii locos: F VII 242, 15 Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν ἀριστέων σιτήσεως τυχεῖν ἢ ἀτελείας δεόμενοι, ἑαυτοὺς οὐ τὴν παρέχουσαν ὠφελεῖν σπουδάζουσι πόλιν F VII 245, 20 καλοῦντος δέ με τοῦ κήρυκος τῇ κοινῇ τοῦ δήμου φωνῇ καὶ λαβεῖν ὅσα ἤθελον ἐπιτρέποντος, οὐ στεφάνους ἔχειν, οὐκ ἀτέλειαν ἤθελον, οὐ χαλκῆς τυχεῖν ἐδεόμην εἰκόνος F VII 381, 16 τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν ἕκαστος ἕν τι λαβὼν ἐγένετο ζηλωτός, σοὶ δ' ἂν ἅπαντα συλλαβόντες ἔδομεν, σίτησιν, ἀτέλειαν, γῆν πολλήν, ταλάντων

---

[1]) Lib. F III 221, 2 *τῶν αὐτῶν ἰχνῶν ἐχόμενος.*

πλῆθος, εἰκόνας πολλαχοῦ τῆς πόλεως F VII 426, 17 σίτησιν ἢ χαλκῆν εἰκόνα ἢ στέφανον παρὰ τῶν πολιτῶν αἰτήσω; F VI 106, 12 δότε μοι τὸν κείμενον ἀντὶ στεφάνου, δότε μοι τὸν υἱόν, νῦν γὰρ αὐτὸν οὕτω δύναμαι καλεῖν, ἀντὶ σιτήσεως, δότε μοι τὸν νεκρὸν ἀντὶ εἰκόνος R 924, 17 οὐ γὰρ ἐπαχθὲς οὐδὲν αἰτήσει. ποῦ γάρ, εἰπέ μοι, θαλλοῦ στέφανος ἢ κήρυγμα; ποῦ δὲ εἰκὼν ἢ σίτησις ἐν πρυτανείῳ; μᾶλλον δὲ καὶ γῆν εἰ βούλεται καὶ χρήματα λαμβάνειν, λήψεται ἀπὸ τούτων ὧν ἔδωκε. F VI 95, 17 καὶ τίς ἂν πρέποι Καλλαίσχῳ μετὰ τοιοῦτον ἔργον δωρεὰ πλὴν ταυτησί; στέφανον λάβω καὶ ἀνακηρυχθῶ λαβὼν ἐφ' ἅπερ ἔλαβον, ὦ Ἀθηναῖοι, ξίφος; ἀλλ' ἐν πρυτανείῳ σίτησιν συνειδώς μου τῇ χειρὶ ταῦτα ἃ σύνοιδα; ἀλλὰ πλέθρα γῆς; R 692, 23 ὅμως, ἔφην, ἐπειδήπερ αἰτεῖν κελεύετε τὰ συνήθη μέν, ὦ πάτερ, καὶ δι' ὧν τὸ λαμπροὺς εἶναι περιγίγνεται οἷον πλέθρα γῆς πεφυτευμένης ἢ τάλαντα ἀργυρίου ἢ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ ἢ χαλκῆν εἰκόνα. R 711, 18 οὐ πλέθρα γῆς ᾔτησεν, οὐ σίτησιν, οὐ στῆναι χαλκοῦς. His cum ultimis Libanii locis velim conferas Choricii locum in iuvenis fortis declamatione Rh_2 491, 12 ἤδη δέ τις ὅλην τρεψάμενος φάλαγγα καὶ παρὰ τῶν νόμων ἀκούσας, ὡς οὐδὲν ὅ τι οὐ λήψῃ, γῆς μὲν πλέθρα καὶ σίτησιν καὶ πᾶν εἰς χρήματα φέρον περὶ ἐλάττονος ἔθετο, ὁ δέ, γράψατέ με, φησίν . . .

Ad ea, quae in iuvenis fortis divitis apologia leguntur verba, quibus ἀριστεύς necessitate modo coactus res a se in bello gestas narrat F VII 243, 16 νῦν δὲ ἡ πονηρὰ τούτου βουλὴ καὶ ἡ παράδοξος κατ' ἐμοῦ τῆς τυραννίδος γραφὴ ἀναγκάζει με συντόμως τά τε περὶ τὸν πόλεμον ὅπως εἶχεν εἰπεῖν καὶ μεθ' ἧς ταῦτα ᾔτουν διηγήσασθαι γνώμης Choricii verba, quae antecedunt, spectare videntur Ph_1 106, 30 ἀλλὰ γὰρ πάλιν ἐπιβουλεύεις τῇ πόλει διελθεῖν ἀναγκάζων με τὰ δεινά . . .

De formula Ph_1 112, 33 Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰς ἐργασίας καὶ διελθεῖν ἐν βραχεῖ. quae certo e Libanio desumpta est, iam pag. 34 egi.

Verbis viri de patria bene meriti F VII 428, 8 μή με ἀποκτείνητε, ὦ ἄνδρες, . . . εἴ ποτε, ὃ μὴ γένοιτο, καιρὸς ἔλθοι τὴν ἴσην ἀπαιτῶν μεγαλοψυχίαν. ταυτὶ δὲ ἀπεύχεσθαι μὲν χρή, προσδοκᾶν δὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας certe usus est Choricius Ph_1 107, 29 Μικροῦ με τὸ μέγιστον τῶν ἐμῶν ἀπέδρα δικαιωμάτων, ἀποκνῶ δὲ τοῦτο διεξελθεῖν μὴ πρότερον, ὦ παρόντες, εὐξάμενος· μὴ γένοιτο μὲν πόλεμον ἡμῖν ἕτερον ἐπελθεῖν . . . (33) δεῖ δὲ ὅμως

εὔχεσθαι μὲν ἀεὶ τὰ βελτίω, προσδέχεσθαι δέ τι καὶ ἀνθρώπινον γίνεσθαι, ἄλλως τε ὅταν καὶ τύχῃ τις ἤδη κινδύνου πεῖραν λαβών.

Verborum coniunctionem Chor. Ph_1 106, 10 οὐ παύσεται τροφεῖα νομίζειν αὐτῇ (scil. τῇ πόλει) ὀφείλειν non tam ad Lib. R 922, 25 ὁ δὲ γενναῖος οὑτοσὶ καὶ δημοτικὸς καὶ εὔψυχος μόνος ἀπέδωκε τὰ τροφεῖα τῇ πόλει referendam esse puto quam ad Isocr. Archid. pag. 138 ἀποδῶμεν τροφεῖα τῇ πατρίδι. Ad huius scriptoris, quem etiam alibi in suum usum convertit, locum Choricius se applicasse mihi videtur scribens B 7, 2 καὶ τὰ τροφεῖα καλῶς ἀπέδωκε τῇ πατρίδι. Loci Lycurgi Leocr. 154, 53 ἀπέδωκε τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι et Lysiae fun. § 70 ἐτελεύτησαν τῇ μὲν πατρίδι τὰ τροφεῖα ἀποδόντες[1]) sunt quidem per se simillimi, sed scriptorum, quorum studio Choricius minus operam dedit.

Nunc quoniam Choricium Libanii declamationibus usum esse cognovimus, quaerendum est, quomodo Choricius in apologia mimorum Antiocheni vestigia presserit.

Caput II.
De apologia mimorum.

Ut in R. Foersteri Libanii editione (IV 405—498) „agmen claudit orationum ἀντιλογία pro saltatoribus quae cum diatribarum genere cognata est, ita ut apte ab ea transitus fiat ad declamationes", sic ego quoque declamationibus Choricii apologiam mimorum succedere et antecedere orationibus iussi, cum ad orationum genus proxime accedat. Rationem intercedere inter hanc Choricii apologiam et Libanii orationem πρὸς Ἀριστείδην ὑπὲρ τῶν ὀρχηστῶν R. Foerster cognovit et locos qui similitudinem quandam habere viderentur, in notas rettulit[2]). Libanius sese orationem Aristidis, quae ipsa periit, sibi refutandam sumpsisse nec fere alia impugnare, nisi quae Aristides contra saltatores dixerat, ipse commemorat F IV 423, 8 sq. Sed „rhetor Adrianensis[3]) Lacedaemonios suasoria hortatus erat, ut panto-

---

[1]) Cf. Aesch. Sept. 477. Plat. Rep. VII pag. 502 B. Eur. Ion. 852.

[2]) F IV 449, 11; 453, 13; 455, 5; 480, 15; 489, 5; 494, 13; 497, 10, 12, 16.

[3]) Verbis Foersteri utor; cf. comm. acad. Rostochiens. 1878, pag. 3.

mimos et mimos expellerent, quod civitati funesti essent (cf. Lib. F IV 427, 2), et Libanii pantomimorum defensio est haec de qua nunc agimus oratio; mimorum patrocinium Libanius se in aliud tempus reservare dicit (F IV 427, 10 sq.); quod num re vera ab eo susceptum sit nescimus et fortasse haec ipsa res Choricium permovit, ut apologiam mimorum scriberet"; sed hanc similitudinem ex imitatione fluxisse etiam magis Foerstero dubium est. Ego quoque num Choricius, qui in oratione semel Aristidis mentionem facit (Gr. 50, 8), etiam hanc Aristidis orationem ante oculos habuerit, pro certo dicere nolo: tanta totius orationis dispositio et ordinatio, quanta inter Aristidem et Libanium exstat, inter Choricium et Libanium itaque inter Aristidem et Choricium non intercedit, et verisimilius mihi quidem videtur Choricium, cum mimos tueretur, non tam Aristidem accusantem quam Libanium defendentem imitatum esse. Utrum Libanius nonnulla delibaverit e dialogo περὶ ὀρχήσεως, cuius auctor sive Lucianus sit sive non[1]), an Libanius et auctor ille dialogi fonte communi usi sint, in ambiguo R. Foerster reliquit. Iosephus Mesk (Wiener Studien, XXX, 1908, pag. 59—74) quaestionem solvere conatus dicit pag. 74: „Allein soviel dürfte doch gewonnen sein: die ungefähre Feststellung von Aufbau und Inhalt der Tänzerrede des Aristides . . . und die Klärung des Verhältnisses der Schrift des Libanius zum pseudolucianischen Dialog in dem Sinne, daß sich Libanius vermutlich nicht an den Dialog allein anlehnte, sondern dieselbe Quelle benützte wie dieser." Quae cum ita sint, nobis quoque opus est diiudicare, num e dialogo illo magis hauserit Choricius quam e Libanio necne. Choricius quoque adversarium impugnat[2]), quamquam nomen eius nunquam affert. Sed satis praefatus sum.

Uterque rhetor ab auditoribus petit, ut dent ipsi veniam, quod loquatur pro re inferiore; neque vero esse ignominiam verbis succurrere eis, quos quo modo illam malam existimationem accepissent nesciat. Chor. Gr. 39, 20 Μηδεὶς ὑμῶν, ὦ παρόντες, ὄνειδός μοι νομίσῃ τὴν ὑπόθεσιν φέρειν, εἰ πάντα μιμεῖσθαι τῶν λόγων ἀσκούντων τοῖς ὄνομα κεκτημένοις τὴν μίμησιν ἐπικουρήσων ἀφῖγμαι· ὅσῳ γὰρ ἀδίκως ἐν αἰσχρᾷ γεγόνασιν ὑποψίᾳ,

[1]) Cf. F IV 407 adn. 1.

[2]) Cf. H. Reich, Der Mimus, Berlin 1903, pag. 206 n. 1.

τοσούτῳ μᾶλλον αὐτῶν ὑπερασπίσαι προήχθην. ... Δεήσομαι δὴ πάντων ὑμῶν ἣν οὗτοι συνήθη ποιοῦνται πρὸς τὰ θέατρα δέησιν ἱλαρῶς ἀκοῦσαι τοῦ λόγου μὴ πρὸς τὴν οὐκ οἶδ' ὅπως κατέχουσαν βλέποντας δόξαν, ἀλλὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀκριβῶς δοκιμάζοντας φύσιν. Cf. Lib. F IV 420, 3 Οἶδα μὲν ὅτι καὶ τῶν φίλων τοῖς σεμνοτέροις καὶ πᾶσιν ὅσοι πρὸς ἡμᾶς οὐχ ἡδέως ἔχουσιν τοῖς μὲν εὐθυμεῖσθαι, τοῖς δὲ αἰσχύνεσθαι δώσομεν, εἰ πράγματι χείρω δόξαν οὐκ οἶδ' ὅπως λαβόντι συναγορεύειν ὑποσταίημεν... ib. lin. 8 ἐπεὶ δὲ οὐ πανταχοῦ τὴν ὀρθὴν κρίσιν ὁρῶμεν νενικηκυῖαν, οὐδὲν δεινὸν λόγῳ βοηθεῖν τοῖς οὐκ ἐν δίκῃ ψεγομένοις. ib. 422, 10 μικρὸν χρόνον ἀποστήσαντες ὑμᾶς αὐτοὺς ἧς νῦν ἔχετε δόξης περὶ τῶν ὀρχουμένων καὶ δεξάμενοι μεθ' ἡσυχίας τὸν λόγον... παύσασθε πονηρὸν νομίζοντες, ὃ μὴ τοιοῦτόν ἐστιν.

Deinde uterque illam artem non esse malam testantes producit deos: Libanius Musas, Panem, Bacchum, Iovem (§ 12—15), Choricius Minervam, Venerem, Neptunum, Martem, et similiter atque Libanius F IV 429, 8 ἆρ' οὖν ἢ ταῖς Μούσαις ἂν ἐπῆλθεν ὀρχεῖσθαι περὶ τὴν κρήνην, εἰ τῶν αἰσχρῶν ἕν τι τοῦτο ἦν, ἢ τὸν αὐτοῦ θίασον ὁ Διόνυσος κατὰ νοῦν αὐτῷ ζῆν ἡγεῖτο ζῶντα ἐν ὀρχήσει ἢ τὴν ὄρχησιν ναυτικὴν κατεδέχετο, εἰ πονηρόν τι ἑνεώρα; interrogat Choricius Gr. 41, 17 Θεῶν οὖν μιμουμένων τίνα τρόπον ἀνθρώποις ἔγκλημα γίνεται μίμησις;

Libanius multas et praeclaras urbes enumerat, in quibus ars saltatorum excolatur; eodem argumento utitur Choricius; uterque praecipue commemorat rem publicam Lacedaemoniorum Lib. F IV 431, 9 τὸ δὲ μέγιστον, ἐν Λακεδαίμονι γὰρ αἱ μὲν ἄλλαι πράξεις ταῖς ἡλικίαις διήρηντο, τὸ δὲ ὀρχεῖσθαι διὰ πάντων ἤρχετο καὶ τοῦτο περιειλήφει γέροντάς τε ὁμοῦ καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἐν μέσῳ. Chor. Gr. 52, 6 Πόθεν οὖν τὸ πρᾶγμα κακῶς δίκαιον λέγειν; ὡς εἰ πρὸς εὐκοσμίαν ἐπίβουλον ἦν, οὐ πάροδον εἶχεν ἐν Λακεδαίμονι — φασὶ δὲ τοὺς ἄνδρας μηδὲν ἄσχημον πράττειν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τρόπων κοσμιότητι καλλωπίζεσθαι μᾶλλον ἢ τῇ περὶ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρίᾳ. Sed velim conferas [Luc.] salt. § 10: Λακεδαιμόνιοι μὲν ἄριστοι Ἑλλήνων εἶναι δοκοῦντες παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρυατίζειν μαθόντες — ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενον — ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιοῦσιν et quod a dialogi auctore et Choricio virtus Lacedaemoniorum laudibus tollitur, haud scio an Choricius praeter Libanium etiam hunc dialogi locum inspexerit.

Verbis sequentibus saltatores Socratis philosophi gratia et auctoritate sustentari Libanius narrat (§ 18) aeque atque Lucianus[1]); similiter Choricius Platonem philosophum Sophronis poesi mimicae valde favisse dicit.

Deinde ars saltatorum a Libanio cum reliquis artibus comparatur; si F IV 432, 5 τί δέ; τἄλλα, πρὸς θεῶν, ἔμεινεν ἐφ' ὧνπερ πρότερον, . . . χαλκευτική, ζωγραφία, ῥητορική, μουσική, ποίησις ἀγαλμάτων comparaveris cum Chor. Gr. 41, 21 Ὁρᾶτε τοίνυν, ὅσαι τέχναι τὸ πλῆθος ἔργον ποιοῦνται τὴν μίμησιν· ῥητορική, ποίησις, ἡ τὸν χαλκὸν ἐξ ὕδατος ἔμψυχόν πως δοκεῖν εἶναι μηχανωμένη, ὀρχησταί, πλάσται, ζωγράφοι, Libanii locum Choricium novisse e similitudine et sensus et verborum intelleges.

Crimen, quod saltatoribus ab adversario eorum datur Lib. F IV 439, 9 Νὴ Δία, λύμη γὰρ πόλεών εἰσι καὶ οἴκων, καὶ ὅστις εἰς αὐτοὺς βλέπει, διόλωλε καὶ τὸ μὴ τούτων ἀπηλλάχθαι κακῶν ἔσχατον. ibid. 440, 3 οἶμαι γάρ, εἴ τις δύο ποιήσειε μερίδας τῶν ἐν ἀνθρώποις ἁπάντων κακῶν, τὴν μὲν τῶν τούτοις προσόντων, τὴν δὲ τῶν τοῖς ἄλλοις, μηδαμοῦ τἄλλα ἂν εἶναι δόξαι πρὸς ταῦτα, diluit Libanius (§ 32—36) primum dicens praeter saltatores etiam alios homines nefarios esse F IV 440, 10 τίς γὰρ ἂν συγχωρήσαι τῶν ἄλλων ἁπάντων ὅσα παρ' ἀνθρώποις τολμᾶται πλείω τὰ τούτων εἶναι καὶ μείζω; . . . 441, 11 πόθεν ποτὲ ἐπῆλθέ σοι πάντα πονηρὸν μετριώτερον ὀρχηστοῦ νομίσαι; Similiter Choricius verbis adversarii Gr. 43, 8 Ἀλλὰ βίος, φησί, τοῖς πλείοσιν ἀσελγὴς καὶ γέμων ἐπιορκίας, ὥστε, κἂν αὐτὸ μὴ θῶμεν φαῦλον εἶναι τοὐπιτήδευμα, τῷ βίῳ κακίζεται τῶν μετιόντων opponit haec: Τί γὰρ ὧν ἐπιτηδεύουσιν ἄνθρωποι πάντας ἔχει τοὺς μετιόντας ἀμέμπτους; Δοκίμαζε πάσας, εἰ βούλει, τὰς τέχνας· . . . (7) Τίνα τούτων ὁρᾷς ἀνεγκλήτους ἅπαντας ἔχουσαν τοὺς αὐτῇ κεχρημένους; Deinde affert Libanius magistratus urbanos spectaculis adesse saltatoresque donis ornare F IV 442, 11 οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ τῶν πόλεων φύλακες, ὅταν τοὺς μὲν λῃστὰς πέμπωσιν ἐπὶ τὸ βάραθρον, τοὺς δὲ ὀρχηστὰς ἐν τῷ θεάτρῳ καθήμενοι δωρῶνται, τί σοι δοκοῦσι ποιεῖν; similia legimus apud Chor. Gr. 53, 7 Τοιγαροῦν τελεῖται μὲν ἐν βασιλείοις, πάρεστι δὲ τὸ βασιλικὸν ἅπαν συνέδριον προκαθημένου τοῦ τὰ σκῆπτρα λαχόντος . . . ibid. l. 11 Μισθὸν δὲ τῆς θυμηδίας αὐτοῖς βασιλεὺς νέμει φιλοτιμίας ἐκείνῳ πρεπούσας.

[1]) Cf. Helm, Lucian u. Menipp, pag. 367, 3 et n. 2.

Sicut Libanius adversario exponit fieri non posse, ut, si omnes saltatores homines essent nequissimi, legibus uti eis liceret huiusque rei exemplum affert (pag. 444, 8 sqq.), ita Choricius leges mimis praesidium dare exemplo quodam illustrat (Gr. 51, 23 sqq.).

Sed uterque rhetor concedit nonnullos esse, in quos probra illa iure iactentur: Lib. F IV 444, 16 Σὺ δ' ἰσχυρίζῃ, φησί, πάντας σωφρονεῖν; ⟨οὐκ⟩, ἀλλ' οὐδὲ πάντας γε πορνεύεσθαι φαίην ἄν. εἰ γὰρ δὴ τὴν κρίσιν ἀπὸ τῶν λεγομένων ποιεῖσθαι προσήκει, περὶ μὲν τῶν, ὡς οὐκ ἐφύλαξαν τὴν ὥραν, λεγόντων ἔστιν ἀκούειν, εἰσὶ δὲ οἳ καὶ μάλα εἰς σωφροσύνην ἐπαινοῦνται. Similiter Chor. Gr. 44, 23 Ταῦτά μοι δοκῶ λεγούσης ἀκούειν ἐκείνης. Εἶναι μὲν γὰρ ἔνια τῶν τελουμένων παιγνίων ἐν οἷς ἐπιορκία τίς ἐστιν, οὐκ ἀντιλέγω· οὐ μὴν διὰ ταῦτα φαίην ἂν αὐτὸ χρῆναι τὸ πρᾶγμα κακίζειν, ἀλλὰ μὴ δεῖν ὅλως ἄγεσθαι ταῦτα.

Tamen alios esse contendunt Libanius et Choricius, qui ulla reprehensione careant, quin etiam digni sint qui in celeberrimarum mulierum et liberorum societatem sese conferant: Lib. F IV 445, 4 φασὶ δέ τινα ἐν Παλαιστίνῃ τοσαύτην ἄσκησιν πεποιῆσθαι κοσμιότητος ὥσθ' ὑπὸ τῶν ἄκρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας εἰσάγεσθαι καὶ μηδαμοῦ δοῦναι χώραν αἰτίᾳ. Chor. Gr. 51, 16 Ἀλλὰ μὴν αὐτῶν ἂν ἴδοις τῶν μίμων τινὰς ἐλευθέρως οὕτω διακειμένους ὥστε τῶν ἀστειοτέρων ἐς τὰς οἰκίας πυκνῶς εἰσιόντες ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα οὐδὲν ἄτοπον οὐδαμοῦ πράξαντες ὤφθησαν.

Probabile esse putamus Choricium etiam e Libanii loco F IV 446, 12 Πῶς οὖν ἅπαντες ὀρχησταὶ πόρνοι; ἕως γὰρ ἂν εἷς ἐν τῇ τέχνῃ φαίνηται σεσωφρονηκώς, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχει τὸν ὀρχούμενον πεπρακέναι τὴν ὥραν lucrum cepisse, cum eadem sententia insit verbis eius Gr. 75, 2 Εἰ μὲν οὖν ἐκεῖνον μέμψεως ἐξαιρεῖς, πῶς ὅλον αὐτὸ διαβάλλεις τὸ πρᾶγμα; τὸ γὰρ ὅλως αἰσχρὸν οὐδένα τῶν μετιόντων ἄμεμπτον ἔχει et Gr. 44, 16 Εἰ μὲν γὰρ ὁ τῆς τέχνης ἀπῄτει σκοπὸς ἐπιορκεῖν τε καὶ ἀκολασταίνειν, ἦν ἂν τελέως ἀμήχανον μῖμον ὀφθῆναί τινα τούτων ἀπηλλαγμένον.

Vides Choricii verba Gr. 71, 8 Παραδέδωκέ τις ἀτόποις ἐπιθυμίαις τὸν λογισμόν; οὐδαμῶς αὐτὸν μεταρρυθμίσαι δυνήσῃ . . . Σώφρων ἔφυ τις ἕτερος; οὐ μετατίθης τὸν ἄνδρα, κἂν διαρραγῇς ᾄδων αἴσχιστα μέλη. Ἂν δὲ πύθῃ τὴν πρόφασιν, ἀποκρινοῦνταί σοι ταύτην ἄνδρες σοφίαν μὲν ἄλλος ἄλλην ἐπιδειξάμενοι, πάντες δ' ἄμαχον

εἰρηκότες τὴν φύσιν εἶναι. Εὐριπίδης μὲν γὰρ ὁ Σοφοκλέους τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει σοφώτερος, . . . Πίνδαρος δὲ τόδ' ἔφη που λέγων . . . 72, 10 Ὥσπερ οὖν Πίνδαρος ᾄδων οὐ ποιεῖ σωφρονεῖν τὸν ἀκόλαστον, οὕτως ᾄδοντες μῖμοι τὸν ἐγκρατῆ καὶ σεμνὸν πρὸς αἰσχρὰς οὐ μεταφέρουσιν ἡδονάς cum Libanianis F IV 448, 15 εἰ δὲ οὐ τέχναις τὸ σωφρονεῖν καὶ μὴ διώρισται, τὸ δὲ τῆς φύσεως ὁποτέρως ἂν ἔχῃ κρατεῖ, τί τὴν ὄρχησιν ἀντὶ τῶν τρόπων μισοῦμεν; ἐγὼ γὰρ καὶ τῇ Πινδάρου ψήφῳ περὶ τῆς φύσεως ἕπομαι κράτιστον αὐτὴν ὁριζομένῃ πανταχοῦ καὶ τῇ γε Εὐριπίδου πειθόμενος οὐκ αἰσχύνομαι. τί οὖν Εὐριπίδης λέγει, . . . 450, 1 . . . τὴν αὐτὴν τῷ Σοφοκλεῖ φωνὴν ἀφιείς; λέγει γὰρ δήπου κἀκεῖνος . . . (4) μάτην οὖν προσάγεις τὰς μαθήσεις ὡς μετακινήσων τὴν φύσιν. ὅ τι γὰρ ἐκείνη δέδωκε, τοῦτο πάγιον[1]) ἕστηκε καὶ οὐ τοῖς ἔθεσιν εἴκουσιν αἱ φύσεις, ἀλλ' ἡ τούτων ἰσχὺς ἀνωτέρα τῶν ἐθῶν. τί οὖν ὁ λόγος σημαίνει; ὁ φύσει σωφροσύνῃ χαίρων οὐκ ἂν ὀρχούμενος γένοιτο πόρνος, ὁ φύσει ῥέπων εἰς ἀκρασίαν οὐκ ἂν ἀγόμενος εἰς σωφροσύνην ἐπιδοίη adeo cohaerere, ut non modo totum illum sententiarum conexum e Libanio sumpsisse, sed etiam eorundem poetarum auctoritatem Gazaeum mutuatum esse dicere possimus; hic verba Pindari, ille Sophoclis plane explicat (cf. Lib. τί οὖν ὁ λόγος σημαίνει; : Chor. οὔτε δεινότης φησί — τοῦτο γὰρ ἡ κερδὼ σημαίνει τῷ ποιητῇ —).

Neque aliter statuemus de locis Lib. F IV 452, 1 Τὰς γὰρ κόμας, φησίν, ὑπὲρ τὴν Φαίδραν ἠσκήκασι. τί μᾶλλον ἢ κατὰ Θετταλοὺς τοὺς τῷ Σπερχειῷ τρέφοντας τὰς τρίχας; et Chor. Gr. 74, 7 Λοιπὸν τοίνυν ἡμῖν πρὸς τὸ τῆς κουρᾶς εἶδος καὶ τὸ ῥαπίζεσθαι μεταβήσῃ ψόγον ἐξ ἀμφοτέρων οἰόμενος μίμοις κατασκευάζειν. Ἑκατέραν δέ σου κατηγορίαν εἰς ἀποκρούεται μῖμος, ὃν ἀπαιτεῖ τρέφειν τε κόμην ἡ τέχνη καὶ ῥαπίζειν τοὺς ἄλλους. ib. 75, 6 Εἴ τις, ὦ δαιμόνιε, ψόγος ἐκ τοιαύτης ὑπῆρχε κουρᾶς, οὐκ ἂν οἱ σοφώτατοι πάντων Αἰγύπτιοι ταύτην ἀσκεῖν εὐθὺς ἐκ παίδων ἠξίουν, . . . Nam quod apud Lib. F IV 455, 14 οὔτε σχῆμα στολῆς οὔτε κουρᾶς εἶδος invenitur, hic Gazaeum magis ad hunc quam ad alterum fontem sese applicasse puto, fortasse ad eundem, quo Io. Chrysostomus vol. VII pag. 422 D[2]): Ἄλλος

---

[1]) Cf. Chor. Gr. 72, 16 *οὕτω πάγιον ἀποφαίνονται πάντες εἶναι τὸ πεφυκός.*

[2]) Cf. Reich, l. l. pag. 116 n. 3.

δέ τις γεγηρακὼς ὑπεναντίας τούτῳ τὰς τρίχας ξυρῷ περιελὼν καὶ ἐζωσμένος τὰς πλευράς, πρὸ τῶν τριχῶν ἐκτέμνων τὴν αἰδῶ πρὸς τὸ ῥαπίζεσθαι ἕτοιμος ἕστηκε, πάντα λέγειν καὶ ποιεῖν παρεσκευασμένος de mimis disserens usus est.

Sed Libanii verborum, quae subsequuntur (§ 52—56), vestigia mea quidem sententia certo pressit Choricius. Iuxta igitur ponam utriusque locos: Gr. 58, 5 Οὐ γὰρ συναλλοιοῦται τοῖς ἐσθήμασιν ἡ ψυχή, κἂν συνᾴδοντά τις τῷ σχήματι φθέγξηται· οὔτε γὰρ ἀνδρεῖον ἡ λεοντῆ τὸν Ἀριστοφάνους ἐποίει Ξανθίαν οὔτε δειλὸν ἡ γυναικεία στολὴ τὸν Πηλέως· κἂν ἐγὼ τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς γραμματικῆς ἀποθέμενος ἀναλάβω στρατιώτου σκευήν, οὐ γενήσομαί τις πολεμικός [1]) et Lib. F IV 453, 12 εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυε τὰ τῆς ἀμπεχόνης εἴδη καὶ τὰς μεταβολὰς ὁ τρόπος ἐκεῖθεν ἐλάμβανεν, ἕρμαιον ἂν ἦν τοὺς ἐπ' οἰκήματος τούτους ἐνσκευάσασθαι κατὰ τὸν Ἡρακλέα καὶ τῇ λεοντῇ καὶ τῷ ῥοπάλῳ [2]) μεταστῆσαι τὸν βίον. ἀλλ' οὐκ ἔστιν . . . ib. pag. 455, 3 δύο τοίνυν ταῦτα πάντες ὁμολογοῦσιν ἄριστόν τε τῶν ἐπὶ Τροίαν ἡκόντων εἶναι τὸν Ἀχιλλέα καὶ τοῦτον αὐτὸν εἰς παρθένου δόξαν αὑτὸν καταστῆσαι τοῖς σχήμασιν ἀφανίσαντα τὴν φύσιν. καίτοι προσῆκεν, εἰ τὰ τοιαῦτα βλάπτειν ἴσχυε, φαυλότατον ἐλθεῖν εἰς Τροίαν ἡγεῖσθαι τὸν Ἀχιλλέα. Vides apud Choricium eadem exempla nobis occurrere, quibus, ut vestem saltatorum innoxiam esse probaret, Libanius usus est.

Praeterea si paulo infra legimus Libanii verba F IV 456, 14 (ἡμεῖς) ἀναπαύλης εἵνεκα πρὸς τὸ θέατρον ἰόντες καθήμεθα σκοποῦντες, εἴ τι κάλλους ἔπεστι τοῖς δεικνυμένοις, κἄν τις ἀπὸ τῆς ὀρχήσεως τέρψις εἰς τὴν ψυχὴν εἰσέλθῃ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἡδίους ἀπερχόμεθα γεγενημένοι καὶ πάλιν τῶν ἐπιπόνων ἁπτόμεθα φροντίδων βουλῆς, προνοίας, λόγων, ἔργων, nobis in mentem venit illius Choricii loci Gr. 69, 14 οὕτω καὶ σύμμετρος ἐκ τῆς θέας ἀνάπαυσις σπουδαιότερον ἔχεσθαι τῶν ἔργων παρασκευάζει ὥστε τοὺς ἐργαζομένους διπλοῦν εἰκότως μισθὸν ἐποφείλειν τοῖς μίμοις, εὐφροσύνης τε καὶ σπουδῆς . . .

---

[1]) Cf. Malchin, l. l. pag. 51.

[2]) Cf. [Luc.] § 27 sq. *καὶ μέχρι μὲν Ἀνδρομάχη τις ἢ Ἑκάβη ἐστί, φορητὸς ἡ ᾠδή, ὅταν δε Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονῳδῇ ἐπιλαθόμενος αὑτοῦ καὶ μήτε τὴν λεοντῆν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ ῥόπαλον ὃ περίκειται, σολοικίαν εὖ φρονῶν εἰκότως φαίη ἄν τις τὸ πρᾶγμα.* Necessitudo intercedit cum Libanio, non cum Choricio.

Neque veri est dissimile maximum illud Libanii argumentum, saltatores non plane effeminari posse, quod eos, qui feminarum partes agant, statim etiam virorum personas suscipere necesse sit (§ 65—71), Choricium memoria tenuisse, cum simili argumentatione pro mimis uteretur scribens Gr. 58, 19 Εἰ δὲ λέγεις κατὰ βραχὺ τὴν μίμησιν ὑποσαίνουσαν τὴν ψυχὴν ἐντὸς παραδύεσθαι καὶ γίνεσθαι φύσιν, ὀρθῶς ἂν εἴποις, ἡνίκα τις ἕν τι καὶ μόνον ἀσκεῖ καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸν λογισμὸν ἐκδίδωσιν ὅλον· εἰ δέ τις εἴδη παντοδαπὰ σχηματίζεται καὶ πρὸς ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταπηδᾷ καὶ τὸ παρὸν ἔτι μιμούμενος ἐννοεῖται τὸ προσδοκώμενον, ὁ δὲ τοιοῦτος οὔτε τοῖς σεμνοτέροις γίνεται σχήμασι κρείττων οὔτε τοῖς ἑτέρως ἔχουσι χείρων. Quibus similia Libanius habet imprimis F IV 462, 3 εἰ δὲ δείκνυσι νῦν μὲν ταῦτα, νῦν δὲ ἐκεῖνα καὶ πυκνὴ μετάστασις ἐφ' ἑκάτερον καὶ πρὶν δεῖξαι τὴν γυναῖκα καθαρῶς, ἀπεπήδησεν εἰς ἄνδρα, τί τέμνων δίχα τὴν ὄρχησιν καὶ τὰ μὲν παραλείπων, τὰ δὲ προφέρων διορύττεις τὸ πρᾶγμα;

Accedit quod saltatorum artem Libanius cum tragoediis, comoediis, Homeri opere comparat iisque comprobat; si saltatores hominibus nocerent, multo magis illorum poetarum carmina hominibus damno esse; quare theatra omnia claudi opus esse. Eadem argumentatione Choricius utitur. Idem Homerum, tragoediarum et comoediarum auctores imprimis Menandrum magis accusari quam mimos vult[1]). Sed scriptorum ipsorum verba audiamus.

Lib. F IV 466, 6 . . . Ἀριστείδης καὶ ποιητὰς ἐλαύνων ἐλέγχεται, τὸν Ὅμηρον, τὸν Αἰσχύλον, τὸν Εὐριπίδην, τὸν Σοφοκλέα, τὸν Μένανδρον, πολλοὺς ἑτέρους. πῶς; ὅτι πάντες οὗτοι μιμοῦνται γυναῖκας καὶ τότε μάλιστα ἐπαινοῦνται, ὅταν μάλιστα μιμῶνται καὶ τὸ πρόσφορον ἑκάστῃ σωθῇ. καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον μιμοῦνται τῶν ὀρχηστῶν, ὅσῳ λόγος συγκείμενος μείζων κινήσεως ἀφώνου.

Chor. Gr. 73, 1 Μῖμος γὰρ ἅπας, κἂν ἄγαν εὔφωνος ᾖ, τὰ δεύτερα φέρει τραγῳδίας ὑποκριτοῦ, ὃς νῦν μὲν εἰσέρχεται παῖδα φ⟨ονέ⟩α μητρὸς ⟨ὑποκρινόμενος⟩ . . .

Εἰ τοίνυν ἐκείνων ἀτοπώτερα ταῦτα καὶ μίμων φωνῆς ἡ τούτων καθέστηκε κρείττων, διχόθεν οὗτοι μίμων ἐλέγχονται βλαβερώτεροι, ὥστε μίμων ἐκβεβλημένων συναπελαύνονται τούτοις οἱ μείζονα βλάπτοντες.

---

[1]) Cf. Reich, l. l. pag. 227 et 228.

ib. 16 Λέγε δὴ παρελθών· διεφθείροντο μὲν ὑπὸ τραγῳδίας οἱ πάλαι, διεφθείροντο δὲ ὑπὸ κωμῳδίας.

Ὅμηρος δὲ ἀπώλλυ τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸ τῆς Ἑλλάδος αὑτὸν Βρισηίδα θρηνοῦσαν μιμούμενος καὶ Πηνελόπην καὶ Ἀφροδίτην τετρωμένην.

λέγε δεῖν καὶ νῦν κεκλεῖσθαι μὲν ποιηταῖς διδασκαλεῖα, κεκλεῖσθαι δὲ τοῖς ὑποκριταῖς τὸ θέατρον,

ἵνα μὴ τραγῳδὸς εἰσελθὼν Πασιφάην μιμήσηται τὴν ἐξοκείλασαν εἰς ἀλλόκοτον ἔρωτα,

μηδ' αὖ κωμῳδὸς τὰς παρὰ τῷ Μενάνδρῳ τικτούσας καὶ πολλὰ ἕτερα.

(21) Πάνυ τοίνυν εἰκότως ἂν ἐμαυτοῦ καταγνοίην, εἰ κωμῳδίας πολλαχοῦ μνημονεύσας τοῦ λόγου ἐκεῖνο παραλιπεῖν καρτερήσω.

48, 19 Εἶεν, τοὺς Ὁμήρου δὲ μύθους ποῦ τάξομεν, ⟨ἐν⟩ οἷς τετόλμηται μοιχεία θεῶν . . .;

73, 11 Τί οὖν ἐντεῦθε συμβαίνει; κεκλεῖσθαι τὰ θέατρα[1])

Pasiphae commemoratur pag. 48, 11.

56, 12 Ἢ καὶ τῶν Μενάνδρῳ πεποιημένων προσώπων Μοσχίων μὲν ἡμᾶς παρεσκεύασε παρθένους βιάζεσθαι.

Videmus Gazaeum Libanium non constanter et serviliter secutum esse, sed occasione data modo hoc modo illo loco verba eius sua fecisse.

Clisthenis, quem Libanius multos viros effeminatos enumerans primo loco commemorat Lib. F IV 473, 11 Πρὶν δὲ γενέσθαι τήνδε τὴν ὄρχησιν, τὸν τῶν ἱερέων, εἰπέ μοι, καὶ προφητῶν βίον ἐβίουν ἅπαντες; καὶ ὑπὸ τούτων ἐγένοντο θηλυδρίαι Κλεισθένης, Φιλόξενος, Ἀμυνίας . . ., a Gazaeo quoque mentio fit ad eandem rem comprobandam Gr. 58, 32 Ὥσπερ γὰρ Ἀθηναίους οὐδὲν ἡ κωμῳδία βλάπτειν ἐδόκει πρὸς σωφροσύνην μνήμην ποιουμένη Κλεισθένους οἷαν ὁ τούτου βίος ἀπῄτει . . . Uterque exempli causa profert Romam urbem: Lib. F IV 472, 5 ἐπέβης δὲ καὶ Ῥώμης, ἐν ᾗ τὸ τῆς ὀρχήσεως ἔντιμον et Chor. Gr. 56, 1 ἴωμεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην τῷ λόγῳ . . . Φαίνεται τοίνυν αὕτη μάλιστα μίμοις χρωμένη[2]) et Aegyptiorum populum (Lib. F IV 472, 4; Chor. Gr. 75, 8)[3]).

---

[1]) Cf. Lib. F II 176, 5 *κλείσωμεν βραχὺν χρόνον τὸ θέατρον καὶ δεηθῶμεν τῶν ὀρχηστῶν τουτωνὶ καὶ μίμων μεταδοῦναι . . . τῶν παρ' αὐτῶν ἀγαθῶν.*

[2]) Cf. [Luc.] salt. § 20. [3]) Cf. [Luc.] salt. § 19.

Choricius scribens Gr. 70, 11 Βλάψειέ γε, φησίν, ὦ θεοί, αἰσχρῶν γὰρ ᾀσμάτων ἀκρόασις — μίμοις δὲ ταῦτα σύνηθες ᾄδειν — ὅσῳ ἂν ἐμμελέστερον ἔχῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ταῖς τῶν ἀκουόντων ἐπιβουλεύει ψυχαῖς πλείονα μνήμην τῆς εὐφωνίας ἐργαζομένης· χὤσα μὲν πράττουσιν ἢ φθέγγονται μῖμοι μόνους βλάπτειν τοὺς παρόντας ἰσχύει, τὰ δὲ τούτων ᾄσματα καὶ κόρην οἴκοι καθημένην κοσμίως εἰς ἀκράτειαν μεταφέρει τῶν ἔξω τὰ τοιαῦτα πυκνὰ μελῳδούντων οὐδὲ ταύτην ἐώντων ἀνήκοον εἶναι memoria tenuit Libanii locum F IV 476, 18 Τῶν γὰρ ᾀσμάτων ἐπιλαμβάνεται καὶ τοῦ χοροῦ, τοῦ μὲν ὡς . . ., τῶν δὲ ὡς μαλθακώτερον ἐχόντων καὶ βλαπτόντων εἰς ἀνδρείαν ib. 480, 15 τῶν γὰρ δὴ παίδων τινὲς διακονοῦντες δεσπόταις εἰς ἀγορὰν τρέχοντες κἀκεῖθεν οἴκαδε τῶν ᾀσμάτων, ἅττα ἂν διασώσωνται διὰ τῶν στενωπῶν σπεύδοντες ᾄδουσιν, ὥστε καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις ἀκούειν ἀνάγκην ἀκούειν εἶναι καὶ τῇ συνεχείᾳ παρὰ τοῖς οὐκ ἐθέλουσιν ἀκούειν τὴν μνήμην ἐνίοτε πήγνυσθαι. Eadem sententia in Aristidis oratione περὶ τοῦ μὴ δεῖν κωμῳδεῖν legitur, cuius verba non magis cum Libanio conspirare videntur quam Libanii cum Choricio. Velim legas Arist. II 199, 15 ed. Keil. εἶεν, ἀλλ' εἰς δόξης λόγον θαυμαστά, ὅταν ἐν τοῖς βαλανείοις, ὅταν ἐν τοῖς στενωποῖς, ὅταν κατ' ἀγοράν, ὅταν ἐν ταῖς οἰκίαις γύναια, παιδάρια, πᾶς τις ἐφεξῆς τοιαῦτα ἐπιμελῳδῇ[1]);

Uterque scriptor, postquam crimen adversarii, quod rhetor ipse ludis illis non adesset Lib. F IV 485, 3 sq. et Chor. Gr. 64, 7 sq., dissolvit[2]), verba facit de discipulis suis, denique etiam equorum cursus in auxilium vocantur, ita ut secundum locum teneant et succurrant saltationi vel mimicae arti Lib. F IV 486, 7 οὐ δὴ τῆς ὀρχήσεώς ἐστι κακία τῶν καιρῶν ἡ φυλακή· καὶ γὰρ τὰς τῶν ἵππων ἁμίλλας[3]), αἷς οὐδαμοῦ μέμφῃ, βλαβερὸν ἡγοῦμαι τοῖς νέοις, εἰ μεταφέροιεν ἑαυτοὺς ἐπ' αὐτὰς ἀπὸ τῶν λόγων Chor. Gr. 65, 5 . . . οὐ μίμοις τοῦτο γίγνεται ψόγος· ἢ γὰρ ἂν ἀποβάλλοιμεν ἱπποδρομίας καὶ κυνηγέσια . . . ὥστε νόμῳ πόλεως ἀκολουθοῦντες οὐ θεώμεθα μίμους, ἀλλ' οὐ δεδιότες μή τι βλάβος ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐμπέσῃ.

---

[1]) Cf. Mesk, l. l. pag. 62.

[2]) Cf. Lib. IV 485, 9 *ὅθεν δὴ καὶ τοῖς πολλοῖς δύσκολος εἶναι δοκῶ.* Chor. Gr. 65, 3 *εἰ διδασκάλων τις ἀθέατος εἴη δύσκολος εἶναι καὶ δυσάρεστος ὑποπτεύεται.*

[3]) Cf. Chor. Gr. 67, 4 *ἐν ταῖς τῶν ἵππων ἁμίλλαις*; cf. ib. 62, 17. — cf. Lib. F II 327, 9.

Ne id quidem casui tribuere velim, quod sicut Libanius hac de sua ipsius persona parte absoluta ad alterum orationis caput[1]) transitum facit, in quo demonstretur saltationem civibus non solum non damno, sed etiam usui esse F IV 487, 5 Οἷς μὲν οὖν εἶχον αὐτὸς ἐξελέσθαι τῆς συκοφαντίας τὸ πρᾶγμα, ταῦτά ἐστι, γένοιτο δ' ἂν ἴσως καὶ μείζων βοήθεια τοῖς ὀρχησταῖς ἀπὸ βελτίονος ῥήτορος· αἰσχυνοίμην δ' ἄν, εἰ ψόγου πόρρω καταστήσας τὴν ὄρχησιν μὴ καὶ τῷ τῆς εὐφημίας μέρει προσήκουσαν ἐπιδείξαιμι, ita Choricius quoque in subsequenti paragrapho interrogatione usus Gr. 66, 1 Βούλει τὴν ἐκ τοῦ πράγματος ὄνησιν ὀρθῶς ἐξετάσαι; de mimorum utilitate copiose scribit.

Eodem sensus vinculo coniuncti sunt loci Lib. F IV 490, 4 καὶ μᾶλλον ἄν τις εὕροι λόγους σπουδαίους μετ' οἴνου συντεθέντας ἢ σωθεῖσαν ὄρχησιν ἐν σώματι μὴ τῆς γαστρὸς κολαζομένης. οὔτε γὰρ λαβεῖν ἔστι τὸ πρᾶγμα τὴν ἀρχὴν ἢ δι' ἐγκρατείας καὶ λαβόντι τοῦτ' αὐτὸ τῶν κτηθέντων φυλακτήριον et Chor. Gr. 70, 6 Εἶτα λέγεις λίχνους καὶ φιλοπότας εἶναι τοὺς μίμους. Καίτοι τῷ καταλόγῳ τῶν γνωρισμάτων, ἐξ ὧν ἔφαμεν χρῆναι μῖμον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὸ φωνασκεῖν συνηρίθμηται, ὥστε δεῖν ἑκατέρου νοσήματος ἀπηλλάχθαι, ὅπως αὐτῷ μὴ βλάψῃ τὴν εὐφωνίαν σιτίων πλῆθος καὶ μέθη.

Si contulerimus Lib. F IV 493, 7 θεῶν τις ἐλεήσας τὴν τῶν πολλῶν ἀπαιδευσίαν ἀντεισήγαγε τὴν ὄρχησιν et Chor. Gr. 47, 6 καί μοι δοκῶ τὸν Διόνυσον, . . . τὴν ἡμετέραν ἐλεήσαντα φύσιν . . . ib. 11 δοκῶ δή μοι ταῦτ' ἐκεῖνον οἰκτείραντα τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐτραπέλοις τοιαύτην ἐμβαλεῖν ἐπιτήδευσιν, Choricium e Libanio hausisse statuemus, praesertim cum ea quae proxime leguntur Chor. Gr. 47, 8 ἄλλοι γὰρ ἄλλους ἀνιῶσι φροντίδες, τὸν μὲν παίδων ἀποβολή[2]), τὸν δὲ πένθος γονέων, ἕτερον θάνατος ἀδελφῶν, ἄλλον χρηστῆς γυναικὸς τελευτή, πολλοὺς ἔνδεια δάκνει χρημάτων, πολλοὺς ἀτιμία λυπεῖ — δοκῶ δή μοι . . . ἐκεῖνον . . . τοιαύτην ἐμβαλεῖν ἐπιτήδευσιν, ὅπως ταύτῃ παραμυθοῖντο τοὺς ἀθύμως διακειμένους spectent ad Lib. F IV 494, 13 βούλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχύσεις ψυχὴν λύπῃ βεβαπτισμένην ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾴω καταστῆσαι; λαβὼν ἄνθρωπον ἐστερημένον [ἢ] φιλτάτων ἢ χρημάτων ἢ περιυβρισμένον ἢ πεπληγμένον ἄγε πρὸς τὸ θέατρον, δεῖξον αὐτῷ δι' ὀρχηστοῦ παλαιὰς βασιλείας καθῃρημένας καὶ κουφιεῖς, non ad

---

1) Mesk, l. l. pag. 70.

2) Cf. Chor. B 52, 12 *ἀτύχημα παίδων ἀποβολήν.*

[Luc.] salt. § 79. — Praeterea Choricii verba cum Libanianis sunt conferenda Lib. F VI 583, 1 ἑτέρῳ μὲν γὰρ χρημάτων ἀποβολὴ ἀνιαρόν, ἑτέρῳ παίδων ἀποβολὴ πρὸς θάνατον ἡγήσατο, ἐμὲ δὲ ταῦτα μὲν οὐχ οὕτως ἀνιᾶν πέφυκεν.

Velim conferas quae in oratione pro saltatoribus subsequuntur Lib. F IV 495, 2 ἀπένεγκε τὴν διάνοιαν ἀπὸ τῶν τυράννων εἰς κώμους καὶ πανηγύρεις καὶ τάχα ὄψει τὴν κατήφειαν ἀπιοῦσαν cum Chor. Gr. 66, 17 κἀνταῦθα μὲν οὐδεὶς σύννους οὕτω καὶ κατηφής, ὃς οὐ φαιδρότερος ἔσται[1]).

Etiam sub finem orationis conspirant Libanius et Choricius, quod uterque artem, quam tuetur, cum palaestra confert. Legimus Lib. F IV 497, 10 Παλαιστὴς μέν γε παλαιστὴν ἤδη κατέαξε καὶ παγκρατιαστὴς ἐν τῷ πόνῳ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξεκόπη καὶ τὸν ἀντίτεχνον ἡνίοχος ἀνατρέψας ἀπώλεσεν, ἵππου δὲ ἤδη φόνος καὶ πόλιν ὅλην διέστησε καὶ πρὸς λίθους καὶ πῦρ καὶ σφαγὰς προήγαγεν· ὄρχησις δὲ κακὸν οὐδὲν οὔτε ἔτεκεν οὔτε μὴ τέκῃ, Chor. Gr. 75, 12 Εἰ δὲ τῷ ῥαπίσαντι φαυλίζεις τὴν ἐπιτήδευσιν, πῶς θεασόμεθα πύκτας, ὧν αἱ πληγαὶ καὶ φόνον πολλάκις εἰργάσαντο . . . Τί δ' ἂν εἴποις περὶ τῶν ἰθύνειν τοὺς ἵππους εἰδότων, οἳ πολλάκις τύπτειν ἀλλήλους ἐξάγονται . . . Τί δὲ φήσομεν, πρὸς θεῶν, ἂν ἀθλητὴς τὸν ἀντίπαλον καταβάλῃ; τί δ', εἰ δρομεὺς τὸν ἐναντίον ὑποσκελίσει, ib. 76. 11 Τοῦτο καὶ μίμοις καὶ παγκρατιασταῖς καὶ δρομεῦσι κἀθληταῖς λέγειν ἁρμόσει ἑκάστου τὴν ἐκ τῆς ἰδίας προβαλλομένου τέχνης πληγήν et Chor. Gr. 66, 13 Ἵππων μὲν οὖν ἀγῶνες ἐκμαίνουσι μᾶλλον ἢ τέρπουσι τὰς τῶν θεωμένων ψυχὰς καὶ πολλὰς ἤδη καὶ μεγάλας ἀνέτρεψαν πόλεις, μῖμοι δὲ τέρψιν ἀπράγμονα καὶ στάσεως ἐλευθέραν καὶ ταραχῆς ἐπιδείκνυνται . . .

At satis demonstrasse mihi videor Choricium in oratione pro mimis Libanii saltatorum apologiam fontem habuisse. Accedit quod nonnullae locutiones Choricianae cum Libanianis consentiunt, ut Lib. F IV 485, 13 καὶ νουθεσίαις οἰκείων καὶ φίλων οὐδὲν ἐνδιδούς Chor. Gr. 66, 8 νουθεσίαις οἰκείων ἢ φίλων οὐδὲν ἐνδιδούς. — Lib. F IV 456, 6 τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐτραπέλους Chor. Gr. 47, 11 τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐτραπέλοις. — Lib. F IV 444, 2 καὶ τὴν . . . προσηγορίαν οὐκ ἀρνούμενοι Chor. Gr. 45, 20 εἰ μὴ τὴν προσηγορίαν ἀρνοῖτο. —

---

[1]) Cf. Chor. Gr. 30, 3 *κατηφῆ καὶ σύννουν*; Rh_2 506, 26 *κατηφῆ καὶ σύννουν εἶδον.*

Lib. F IV 463, 1 τὴν ἠλακάτην, τὸν ἄτρακτον. Chor. Gr. 70, 24 ἢ τὴν ἠλακάτην καὶ τὸν ἄτρακτον ἀπορρίψασα.

Denique addo Choricii locum non e Libanii pro saltatoribus oratione, sed ex aliis Antiocheni scriptis haustum. Conferas Lib. R 1053, 1 Τὰς ἑορτὰς ἄνθρωποι φιλοῦσιν, ὅτι αὐτοὺς ἀπαλλάττουσι μὲν πόνων τε καὶ ἱδρώτων, παρέχουσι δὲ παίζειν καὶ εὐωχεῖσθαι . . . μίαν δὲ οἶδα κοινὴν ἁπάντων ὁπόσοι ζῶσιν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν· γίγνεται δὲ ἐνιαυτοῦ τοῦ μὲν πεπαυμένου, τοῦ δὲ ἀρχομένου et Chor. Gr. 53, 2 οὐδὲ βασιλεὺς γὰρ ἀποδοκιμάζει τὴν θέαν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ χειμῶνος ἀκμήν, ἐν ᾗ Ῥωμαῖοι τὴν πάτριον ἄγουσιν ἑορτὴν ἐνιαυτοῦ τοῦ μὲν πεπαυμένου, τοῦ δὲ ἀρχομένου, . . . ἡδίω τὴν εὐωχίαν ἡγεῖται θεάματι γίνεσθαι μίμων.

Caput III.

De orationibus.

Omnibus exemplis, quae supra attuli, perpensis nemo iam dubitare poterit quin Libanii imitatio in declamationibus aperta et dilucida sit. Sed plane aliter res se habet, si singulas Choricii orationes cum Libanianis contuleris. Quam rem ita esse iam Richardus Foerster cognovit, cum scriberet F I 74 „Etiam ratio scriptorum qui Libanium imitandum sumpserunt inde a Choricio usque ad Gregorium Cyprium habita quam opem ferre posse videatur, minor est in Vita, ut omnino in orationibus, quam in declamationibus, quae pro potissimo illis fuerunt exemplari“. Ego quoque, quamquam singulas utriusque scriptoris orationes perscrutatus sum et imprimis laudationes Marciani, episcopi Gazaei, Summi ducis, Aratii et Stephani praeter ceteras cum laudationibus Libanianis, quae inscribuntur: Ἀντιοχικός (F I 412—535), Εἰς Ἰουλιανὸν αὐτοκράτορα ὕπατον (F II 1—45), Προσφωνητικὸς Ἰουλιανῷ (F II 46—82), Βασιλικὸς εἰς Κωνστάντιον καὶ Κώνσταντα (F IV 201—296), comparavi, et Choricii epitaphios in Mariam et Procopium cum orationibus funebribus [Μονῳδία ἐπὶ Ἰουλιανῷ (F II 183—221), Ἐπιτάφιος ἐπὶ Ἰουλιανῷ (F II 222—371)], orationem in Iustiniani imperatoris

Brumalia habitam cum Libanii oratiuncula Εἰς τὰς καλάνδας (F I 391—398) contuli, perpaucos modo invenire locos potui, quibus Choricium Libanii opera in suum usum convertisse demonstrari possit.

A. de laudationibus.

Quod primae Marciani episcopi laudationis maximam partem occupat descriptio ecclesiae S. Sergii sacrae, Choricius in hac oratione perpauca e scriptis Libanii sumere potuit.

Quamquam omnes fere oratores in laudationibus ea re consentiunt, quod oratoris verba factis satis facere non posse praemittunt[1]), tamen verba Choricii B 80, 1 ἐπεὶ δὲ τῶν λόγων ἡ φύσις φιλότιμος οὖσα τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀρετὰς οὐ δυναμένη πρὸς ἀξίαν κοσμεῖν ἐγκωμιάζειν ἐπιθυμεῖ, ἔδει κοινῇ συνελθόντας, ὅσοι τῇδε παιδεύειν ἐπιχειροῦμεν, διανείμασθαι τὰ σὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ λαβόντα τὸ μέρος ἕκαστον ὅλον αὐτὸν εἰς τοῦτο κενῶσαι. Καὶ μόλις ἂν οὕτως ἠρκέσαμεν μίαν σοι πάντες εὐφημίαν συνθεῖναι propter similitudinem quandam verborum ad Libaniana referenda esse puto F IV 211, 15 εἰ μὲν γὰρ ἐνῆν διελεῖν τὸ ἀγώνισμα καὶ ἐν μέρει πρὸς ἑκάτερον ἀποδοῦναι καὶ νῦν μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ τὸ ὄφλημα διαλῦσαι, μικρὸν δὲ ὕστερον ἐπὶ τὴν ἑτέραν μερίδα μετελθεῖν, οὐδ' οὕτω μὲν ἂν πρὸς τὴν ἀξίαν ἠρκέσαμεν[2]).

De Chor. B 81, 5 sq. et nota Boissonadii velim legas ea, quae infra (pag. 71) exponam.

Choricii de urbe Gaza locum B 81, 12 Τὴν γὰρ ἐνεγκοῦσαν[3]) ὁρῶν περιβόλων ἀσθενείᾳ προκειμένην ἀεὶ τῇ προαιρέσει τῶν πολεμίων εἰς ἅλωσιν iam Rich. Foerster cum Antiocheni verbis comparavit F IV 126, 12 δῆλον γάρ, ἐντεῦθεν ἀρξῃ τῶν ἄθλων ὑμνῶν πόλιν ἀρχαίαν καὶ τῆς Ῥωμαίων προβεβλημένην ἀρχῆς.

Eo loco, quo τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν ἑορτῶν καὶ τὴν χρείαν, ὑπὲρ ἧς ὅλως εὕρηνται, describere voluit Choricius (B 82, 7 sqq.), Libanii ἔκφρασιν πανηγύρεως (R 1111 sq.) in usum vocavit:

---

1) Cf. E. Pflugmacher, Locorum communium specimen, Gryphiae 1909, pag. 13.

2) Cf. ibid. pag. 213, 7 *οὐκ ἐξαρκέσομεν πρὸς ἀξίαν.*

3) De Choricii verbis *τὴν ἐνεγκοῦσαν* cf. v. Dis l. l. pag. 18/19.

R 1111 Πανηγύρεων δὲ μελλουσῶν μὲν πόθος ἀνθρώποις, παρουσῶν δὲ ἡδονή, πεπαυμένων δὲ μνήμη.

B 83, 1 Καὶ γὰρ ἤδη προσϊουσῶν[1]) ἐπὶ γλυκείας ἐλπίδος ὀχούμεθα, καὶ πεπαυμένων σύλλογοί τε καὶ λόγοι περὶ αὐτῶν πανταχοῦ.

Καὶ γὰρ αὖ τὸ μεμνῆσθαι καθίστησι τοὺς ἀνθρώπους ἐγγὺς τῶν ἔργων αὐτῶν. ἔχει δέ τινα καὶ ὠφέλειαν ἡ μνήμη· περὶ γὰρ πανηγύρεως λέγοντα καὶ περὶ θεῶν ἀνάγκη λέγειν, οἷς αὐτὰ ποιεῖσθαι κατεδείχθησαν. ὧν προσϊουσῶν (cf. Chor. 83, 1 προσϊουσῶν!)[1]) παρασκευάζονται μὲν μετ' εὐθυμίας ἄνθρωποι.

B 82, 9 Γυμνάσιον μέγα πρὸς ἄσκησιν ἀρετῆς μνήμη τῶν ὁσίως βεβιωκότων. Ἐν γὰρ τῷ λέγειν τε καὶ ἀκούειν ... συνεθιζόμεθα δήπου παρόμοια τοῖς λεγομένοις φρονεῖν. Εἰ τοίνυν τὴν μὲν ὠφέλειαν ἡ μνήμη προξενεῖ τῶν τοιούτων, τὴν δὲ μνήμην ἡ τῶν ἱερῶν ἀνανεοῦται κατασκευή, . . .

Μετὰ τοίνυν τῆς ὠφελείας καὶ πλείστην ἡμῖν συνεισφέρουσιν εὐθυμίαν.

1113, 9 Καὶ συνεκτείνεται τῷ χρόνῳ τῶν ἑορτῶν αἵ τε θυμηδίαι καὶ τὸ τῆς γνώμης φαιδρόν.

B 82, 22 καὶ μέτρον μὲν αὐταῖς ὀλίγαι πολλάκις ἡμέραι, τὸ δὲ τῆς εὐφροσύνης ἐπὶ πλεῖστον ἐκτείνεται.

1112, 29 Οἱ δὲ ἐν ἀγορᾷ συγκαθήμενοι διαλέγονται σὺν φαιδρότητι· κατηφὴς δὲ οὐδείς, ἀλλὰ ἀνεῖται πρὸς εὐφροσύνην τὰ πρόσωπα . . . καὶ πᾶν ὅ τι λυπηρὸν ἐν δευτέρῳ γίνεται.

B 82, 18 ἵνα δὲ γένηταί τις ἐκεχειρία τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν καὶ ὅπως αἱ λῦπαι παύωνται κατατείνουσαι καὶ χαλῶσι, τὸ χρῆμα τῶν πανηγύρεων ἐξευρέθη, δεινὸν ἀποσβέσαι συμφορὰς καὶ πραῢναι.

Etiam in splendida illius diei festi illuminatione verba B 101, 8 οὐ δύντος ἡλίου φῶς ὅπῃ βούλει τοσοῦτον, ὡς ὅλον αὐγῆς ἐμπλῆσαι τοῦ ἄστεος τὸν αἰθέρα mea quidem sententia ad Libaniana respicere manifestum est R 1112, 36 ἔνθα δὴ πολλοὶ μὲν λαμπτῆρες, ὡς ἐμπεπλῆσθαι φωτὸς τὸ ἄστυ. Quibus addo similia haec: B 104, 1 ἀστῶν δὲ καὶ ξένων συρρεόντων ἐπὶ τὴν θέαν et Lib. R 1112, 9 τῶν ὁμόρων συρρεόντων ἐπὶ τὰ δρώμενα. (Cf. Chor. B 103, 4 Τίς οὖν οὕτως κατηφής [Lib. R 1112, 30 κατηφὴς δὲ οὐδείς], . . . ὃν οὐ καταθέλξει τὰ δρώμενα;)

[1]) Sic legendum esse puto.

Restat ut afferam locutionem iam a Rich. Foerstero adnotatam Chor. B 87, 15 ἐπιστρεπτέον δὴ τὸν λόγον ὅθεν ἐξέβημεν Lib. F IV 272, 8 ἐπιστρεπτέον δὴ τὸν λόγον πρὸς τὴν ἑσπέραν . . . Addo Chor. J I 21, 21 ἐπιστρεπτέον δὴ πρὸς τοὺς νέους τὸν λόγον.

Nunc me converto ad alteram Marciani episcopi Gazae laudationem, de qua idem valet, quod de priore supra pag. 66 dixi; continetur ea S. Stephani ecclesiae descriptio. Paucos igitur locos ad Libanium referendos esse puto. Choricius B 113, 9 ἀνὴρ γὰρ ἐν ὅπλοις τραφείς, ἐφ' οἷς ἐτόλμησε πρῶτον ἐπιστροφῆς μὴ τυχὼν πρὸς ὅλην ἀπερυθριᾷ πονηρίαν certo in suum usum convertit Lib. F V 281, 10 (ἄνθρωποι) ὅπλα ἐν ταῖς χερσὶν φέροντες, ἐφεστηκότες τῇ τῶν λελυπηκότων γῇ, σαφῶς εἰδότες ὡς, εἰ μὴ τὰ πρῶτα τῶν ἀδικημάτων ἐπιστροφῆς τύχοι, φανεῖται ταχέως καὶ δεύτερα.

Deinde fabulae, quam narrat Choricius B 116, 20 sq., Boream amasse Pityn, duplex est forma apud Libanium (R IV 1108), cum quo nonnulla ita congruunt, ut narratio eius e Libanio, non e lexico mythologico fluxisse censenda sit. Conferas B 116, 20 Τεθέαταί τις τυχὸν ἐν ὑμῖν τὸ δένδρον τὴν πίτυν, ἥτις εἰ μὲν κόρη τὸ πρότερον ἦν (εἰσὶ γὰρ οἳ τοῦτο μυθολογοῦσιν), ὁ δὲ Βορέας αὐτὴν ἐρωτικῇ ζηλοτυπίᾳ διέφθειρε, καὶ δεινῶς ἐλεοῦσα τὸ πάθος ἡ Γῆ φυτὸν ἀνῆκεν ὁμώνυμον τῇ παρθένῳ cum Libanii narratione et priore R 1108 Ἤρα τῆς Πίτους ὁ Πάν, ἤρα δὲ καὶ ὁ Βορέας· ἦν γὰρ κόρη πρότερον ἡ Πίτυς . . . (8) καὶ Βορέας ἀλγεῖ . . . καὶ διέφθειρε τὴν κόρην. ἡ Γῆ δέ, καὶ γὰρ ᾤκτειρε τὸ πάθος, ἤμειψεν εἰς φυτὸν τὸ σῶμα et altera (3) καὶ ζηλοτυπεῖ μὲν ἐπὶ τούτοις Βορρᾶς . . . Γῆ δὲ ἐλεοῦσα τὸ πάθος ἀνῆκε δένδρον ὁμοίως περὶ τοὺς ἐραστὰς διακείμενον et intelleges Choricium Libanii narrationes iam in corpus, quod hodie habemus, redactas legisse.

Ea, quae Choricius in hac oratione de illuminatione Gazae facta dicit B 121, 12 Πολλὴ μὲν οὖν ἐν ὑαλίνοις ἀγγείοις ἡ φλὸξ πανταχοῦ περιλάμπουσά τε τὴν νύκτα καὶ παρέχουσα ταύτῃ πρὸς τὴν ἡμέραν ἐρίζειν . . . καὶ βασκαίνουσαν τῇ νυκτὶ τὴν ἡμέραν ἐποίουν πυρὸς ἀπολαυούσης τοσοῦτον καὶ δυναμένης πρὸς αὐτὴν ἐκ φωτὸς ἁμιλλᾶσθαι. Boissonadius cum Libanii loco R 1112, 36 supra allato comparavit, e quo non tam arte pendent, quam verba prioris panegyrici, quae supra pag. 67 attuli. Neque aliter iudicabis de Choricii verbis B 124, 5 sq., quae Boissonadius (pag. 124 n. 2) cum Lib. R 1111, 2 comparari voluit.

Alium locum ex hac Libanii oratiuncula haustum addo. Conferas B 123, 4 Πολίτης γὰρ ξένον παραλαβὼν ὅ τι θέας ἄξιον ὑποδείκνυσι. Πόσοις μὲν γίνεται φιλίας προοίμιον ὁ καιρός, πόσοις δὲ παλαιὰν ἑταιρείαν βεβαιοτέραν συνίστησιν et Lib. R 1112, 24 Καὶ δέονται πολῖται ξένων παρὰ σφίσιν εὐωχεῖσθαι. καὶ ἐν τῷ πότῳ φιλίαι μὲν ἀρχαῖαι βεβαιοῦνται μειζόνως, αἱ δὲ ἀρχὴν λαμβάνουσιν. ἐξιστάμενοι δέ, οἱ μὲν τοὺς ξένους παραλαμβάνοντες δεικνύουσιν, ὅ τι ἐν τῇ πόλει θέας ἄξιον.

Restat ut afferam locutiones Chor. B 113, 23 δύο μοι πρὸς εὐφημίαν εἰσὶν ἀφορμαί Lib. F IV 268, 12 οὐδεμίαν παρέχων εἰς εὐφημίαν ἀφορμήν. — Chor. B 115, 15 ἡ συμφωνία τῶν ἔργων Lib. F V 233, 14 τῇ συμφωνίᾳ τῶν ἔργων.

In panegyrico in Aratium et Stephanum habito cum nihil insit, quod ad Libanium possit referri, progredior ad Summi laudationem.

Qua in oratione unus locus fortasse Libanium spectat. Chor. B 25, 8 Ἄτοπον μὲν ἴσως ἐγχείρημα δόξει καὶ θράσους μεστόν, εἰ νῦν, ὅτε κρείττους ἔδει μοι γενέσθαι τοὺς λόγους, . . . ἐλάττονα γλῶτταν ἥκω σοι φέρων ὀλίγου καιροῦ τὴν εὐφημίαν ἐργασαμένην. Πλὴν ἐπειδή, κἂν βραδέως ἐκτίσω τὸν ἔπαινον. νικῶμαι τῷ μεγέθει τῶν ἀρετῶν . . . Lib. F II 238, 3 Ἀεὶ μὲν οὖν ἔγωγε τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐγχειρῶν ἐγκωμιάζειν ἐλάττους εὗρον τοὺς ἐμοὺς λόγους τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων[1]), καί, μὰ τοὺς θεούς, οὐδεπώποτε ἠχθέσθην. εἰ φίλου βασιλέως ἀρετὴ νικῴη τὴν τοῦ φιλοῦντος σοφιστοῦ δύναμιν.

Haec habui, quae de laudationibus dicerem. Iam ad epitaphios accedamus.

B. De epitaphiis.

Quamquam Choricius in epitaphio in Mariam Marciani matrem habito non magis se Christianum prodit quam in laudationibus Marciani episcopi, tamen res, quas Mariae mortuae laudi facere non potest quin tribuat, tantopere a rebus in Libanianis in Iulianum epitaphiis allatis distant, ut vix miremur, quod nullum locum e Libanio desumptum invenimus. Itaque iam animum advertamus ad epitaphium in Procopium magistrum habitum.

---

[1]) Cf. Isocr. panegyr. 4, 13 ἴσους τοὺς λόγους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐξευρεῖν. Hyper. epit. 1, 2 τὸν λόγον ἐλάττω φαίνεσθαι τῶν ἔργων τῶν γεγενημένων.

Ac ne in hac quidem funebri oratione multa Libanii vestigia detegere potuimus. Nam praeter locum B 12, 6 ἀλλ' εἴ πού τινας ἑορτῆς ἀγομένης εἱστίασεν, ἁβροτέραν μὲν τῆς συνήθους ἐτέλει τὴν εὐωχίαν, ἤσθιέ τε[1]) πλέον τῶν εἰωθότων οὐδέν. ἐσχηματίζετο δὲ τοῦτο ποιεῖν τοὺς παρόντας προτρέπων[2]). καὶ τὸν τῶν σιτίων καιρὸν οὐ πρὸς τρυφὴν ἁπλῶς καὶ γαστρὸς ἡδονὴν ἐδαπάνα, διηγήμασι δὲ σοφοῖς ὁμοῦ καὶ τερπνοῖς ἡδίω τὴν θοίνην τοῖς ἑστιωμένοις ἐποίει, qui leviter pendere mihi videtur e Lib. F II 310, 6 ἐπεὶ καὶ ἑστιῶν ὄχλον σύμμικτον κατὰ τὸν νόμον πίνειν ἄλλοις ἐπιτρέπων αὐτὸς λόγους ἀνεμίγνυ τῷ πότῳ τοσοῦτον τῆς θοίνης μετέχων, ὅσον μὴ δοκεῖν ἀπεσχῆσθαι. τίς γὰρ οὕτω πώποτε γαστρὸς ἐκράτησε τῶν ἐν οἰκήματι μικρῷ φιλοσοφούντων; τίς οὕτως ἄλλοτε ἄλλων ἀπέστη σιτίων . . .; tantum mihi verba facienda sunt de descriptione illius celeberrimi Antiochiae suburbii, quod Daphne vocabatur.

Choricius huius loci amoeni bis mentionem facit B 7, 6 ἡ μὲν Ἀντιόχου τὸν ὁμώνυμον χῶρον τῆς Ἀπόλλωνος ἐρωμένης, ὅπου χαρίεντα καὶ διαφανῆ καὶ πότιμα νάματα, πλάτανος δὲ πολλὴ καὶ κυπάριττοι πλείους ἀμφιλαφεῖς τε καὶ ὑψηλαὶ καὶ ὀρνίθων ᾠδαὶ καὶ αὖραι τὰ σώματα διαψύχουσαι. Ἡ μὲν οὖν Ἀντιόχου δέλεαρ ἔχει τὸ ἄλσος et B 26, 20 οὗτος ὁ καιρὸς οὐδὲ τῶν Ἀπόλλωνος ἐφείσατο παιδικῶν, οὐ τὸ κάλλος τῆς ἐρωμένης ἠλέησε τοῦ θεοῦ, οὐ τὸν Ζέφυρον ἠρυθρίασε πράως ἀεὶ περιπνέοντα τὸ χωρίον, οὐ τῶν ὀρνίθων ᾤκτειρε τὰς φωνάς, ὅσοι τοῖς δένδρεσιν ἐφιζάνοντες ᾄδουσιν ἡδὺ καὶ τερπνόν[3]), τότε δὲ ἴσως ἐλεεινόν, εἴ τις ἄρα κακῶν ὄρνισι πέφυκεν αἴσθησις. Libanius illud suburbium commemorat his locis: F I 290, 19 οὐδὲ γὰρ εἰ Δάφνην ταύτην τὴν οὕτω καλὴν καὶ δένδρεσι καὶ κήποις καὶ πηγαῖς καὶ καταγωγαῖς ἀηδὲς εἶναι λέγοις χωρίον. περιέσῃ τῆς ἀληθείας. F I 520, 4 κυπαρίττων πλῆθος καὶ πάχος καὶ ὕψος, ἀτραποὶ σκιεραί, χοροὶ μουσικῶν ὀρνίθων, πνεῦμα σύμμετρον, ἀρωμάτων ἡδίους ὀσμαί, καταγωγαὶ σεμναί . . . Apud Platonem similem amoenorum locorum descriptionem saepius legis, ut legg. I 625 B καὶ μὴν ἔστιν γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαυμάσια καὶ λειμῶνες ἐν οἷς ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἄν. Phaedr. 230 B ἥ τε γὰρ πλάτανος αὕτη μάλ' ἀμφιλαφής τε καὶ ὑψηλή, τοῦ τε ἄγνου

---

[1]) Scribo: δέ. [2]) Sic scribendum est e codice Matr. N—101.

[3]) Cf. Plat. Prot. 358 A *εἴτε γὰρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν.*

τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον πάγκαλον, καὶ ὡς ἀκμὴν ἔχει τῆς ἄνθης, ὡς ἂν εὐωδέστατον παρέχοι τὸν τόπον· ἥ τε αὖ πηγὴ χαριεστάτη . . . Phaedr. 229 B χαρίεντα γοῦν καὶ καθαρὰ καὶ διαφανῆ τὰ ὑδάτια φαίνεται. (legg. IV 705 C πλάτανος et κυπάριττος simul commemorantur.)

Vides Choricium et Libanium ea re consentientes, quod uterque illud Antiochiae suburbium similibus laudibus tollit; sed verborum similitudo maior inter Platonem et Choricium est quam inter Libanium et Choricium. Quare Gazaei verba B 81, 6 ὥσπερ ἐν ἄλσει ποικίλῳ καὶ τὰς ὄψεις κηλοῦντι τῶν εἰσιόντων ἔστι μὲν τὰ συντελοῦντα τὴν χρείαν, εἰσὶ δὲ κυπάριττοι κύκλῳ καὶ πλάτανοι καλὸν ὑπηχοῦσαι καὶ ἄκαρπον εὐθυμίαν εἰσάγουσαι τῷ κεκτημένῳ τὸν χῶρον, et B 210, 13 ἴστε δήπου τὸν χῶρον. πλάτανοί τέ εἰσι καὶ κυπάριττοι καὶ πηγὴ καλὴ καὶ διαφανής[1]) non ad Libanium, sed ad Platonem, communem utriusque sophistae fontem, referenda esse censeo.

Denique addo locutionem similem Chor. B 5, 15 εἰς ἔρωτα λόγων ἐγείρων Lib. F II 240, 14 ἐκίνει πρὸς ἔρωτα λόγων.

Quibus expeditis ad orationes nuptiales transeamus.

C. De epithalamiis.

Libanius orationes nuptiales non composuit, et quamquam sophista Gazaeus in epithalamiis fabulas antiquas cumulavit, tamen frustra vestigia rhetoris Antiocheni quaeres. Sed unum exemplum Richardo Foerster, praecept. ill., monente afferam. Ab utroque rhetore Γάμος in personam magni et vetustissimi dei constituitur[2]): Chor. J I 19, 19 Πόθεν δὴ τῆς εὐφημίας τὴν ἀρχὴν ποιητέον; ἢ δῆλον, ὅτι τῷ Γάμῳ τὸ γέρας ὀφείλεται. τί γὰρ ἐκείνου πρεσβύτερον; ibid. 20, 12 ἔδει δὲ μᾶλλον ἐν ἑκατέρᾳ ποιεῖν ἡλικίᾳ τὸν Γάμον, νέον, ὡς ἀκμάζουσι πρέποντα, καὶ πρεσβύτην, ὡς ἁπάντων πατέρα. Videas Lib. F I 312, 17 καὶ ἃ δὴ τὸν Γάμον ὑμνεῖν ἐν γάμοις εἰώθαμεν, ὡς ὄντα πατέρα ἀνθρώπων, τά τε τούτου τοῦ θεοῦ τά τε τῆς Ἀφροδίτης μάταια ἂν ἦν . . . F II 542, 1 οὕτως ὁ μὲν γαμεῖ φεύγων τὸν Γάμον, ὁ δὲ ἄγαμος ἐβίω θύων τῷ Γάμῳ F VI 516, 10 μὴ μόνος ἀτίμαζε τὸν Γάμον, ἔφη, θεὸν ὄντα καὶ θεῶν μέγιστον F VI 524, 9 οἰμώζων καὶ καταρώμενος τῷ Γάμῳ καὶ τῷ πρώτῳ πρός με μνησθέντι τῆς γυναικός.

---

[1]) Cf. B pag. 81 n. 5.

[2]) Cf. Nonn. Dion. XL 402. — Philoxen. (frg. 13 Bergk) *Γάμε, θεῶν λαμπρότατε.*

D. De dialexi in Brumalia Iustiniani habita.

Priusquam ad disputationis finem veniamus, restat ut de dialexi in Brumalia Iustiniani facta agamus. Qua in oratiuncula non inveni, quae Libanii orationi εἰς τὰς Καλάνδας (F I 392—398) et ἐκφράσει τῶν Καλανδῶν (R 1053) aut reliquis orationibus declamationibusque deberentur. Sed Choricii verba J II 5, 10 καὶ οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος αὐτά, φασί, μωμήσαιτο tantopere cum Lib. F VI 127, 3 οἷα μηδ' ἂν ὁ Μῶμος μωμήσαιτό φασιν[1]) consentiunt, ut meram proverbiorum[2]) communionem superare videantur.

Iam ad finem pervenimus. Atque exemplis multis confirmasse nobis videmur, quanta studia Choricius in singulis Libanii scriptis collocaverit. Omnibus diligenter perpensis ad hanc necesse est opinionem veniamus: primum quidem Choricius valde delectatus est declamationibus Libanii, quarum eas maxime perlegit et in suum usum convertit, quibus similis materia tractaretur. Hae sunt declamationes ad bellum Troianum pertinentes, quibus Gazaeus imprimis in Patrocli declamatione usus est; deinde in infanticidae et tyrannicidae declamationibus multi loci e Libanio sumpti exstant; denique in declamationibus iuvenis fortis, avari, fortis communia non desiderantur. Pauca Libanii vestigia in historicis declamationibus indagare potui. Quo magis studium Libanii in apologia mimorum elucet. In orationibus praeter perpaucos locos memoriam eius non exhibet, etsi non est neglegendum occasionem illius imitandi ei fuisse rarissimam. Omnino Choricius Libanium non serviliter imitatus est, sed permulta mutavit vel e suo addidit.

---

1) Cf. Lib. F II 43, 7; epist. 1047.

2) Cf. Roscher, M. L. II 2, 3117. — Th. Rein, Sprichwörter und sprichw. Redensarten bei Lucian, Tübg. 1894, pag. 11. — Helm, Lucian und Menipp, 1906, pag. 148. — Salzmann, Sprichwörter u. sprichw. Redensarten bei Libanius, Tübg. 1910, pag. 10.

Appendix.

De ratione, quae intercedit inter Choricii tyrannicidam et φιλόπολιν Pseudolibanianam.

Declamationem inscriptam Νόμος ἦν μετὰ τοῦ τυράννου καὶ τοὺς παῖδας ἀποσφάττεσθαι, ἕτερος νόμος τὸν τυραννοκτόνον ὅ τι βούλοιτο αἰτεῖν. γυνὴ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα ἀποσφάξασα εἰς δωρεὰν αἰτεῖ τοὺς παῖδας. μελετῶμεν τὸν ὑπὲρ τῆς τυραννοκτόνου λέγοντα, in qua simile argumentum tractatur atque in Choricii tyrannicida: Νόμος τὸν ἀποκτείναντα τύραννον ὅ τι βούλεται γέρας αἰτεῖν. Ἀνέβη τις εἰς ἀκρόπολιν ἐγχειρίδιον φέρων, ὡς ἀναιρήσων τὸν τύραννον. Ἔτυχε καὶ παρών. Ἀνεῖλεν ἐκείνου τὸν παῖδα μόνον ὄντα τῷ φύσαντι. Ὁ πατὴρ τὸ συμβὰν θεασάμενος ἡττήθη τοῦ πάθους ὅσον ἑαυτὸν ἀποσφάξαι. Ἐντεῦθεν ὁ κτείνας τὸν νέον οἷα δὴ τῷ τυράννῳ σφαγῆς αἴτιος γεγονὼς τυχεῖν ἀξιοῖ δωρεᾶς. Ἑτέρου τινὸς ἀντιλέγοντος μελετῶμεν τὸν αἰτοῦντα τὴν δωρεάν, Richardus Foerster gravissimis causis commotus a Libanio abiudicandam esse contendit[1]) atque ab eodem auctore quo XL compositam esse coniecit[2]). Aetatem Libanio multo posteriorem auctori harum de-

[1]) vol. VII, 431 sqq.

[2]) Permultas causas a Foerstero allatas liceat copiosius persequi:

a) Hiatus ab auctore declamationis XLIII eisdem fere legibus et eodem fere numero locorum admittitur atque ab auctore declamationis XL. Sed magna differentia inter has declamationes et Libanianas exstat, quarum e numero e. c. Menelaum, Ulixem, Achillem, Orestem (cf. Pietsch, l. l. pag. 48 sqq.) elegi. Quam rem ex hoc conspectu cognosces:

Titulus declamationis	Summa paginarum (ed. Reiske)	Loci, quibus vocales concurrunt post													
		ε	ο	ι	ᾰ	ῡ	ᾱ	η	ει	ευ	αι	art.	οι	ου	ω
[Lib.] XLIII	19	7	1	2	28	—	2	5	1	1	31	10	1	4	2
[Lib.] XL . .	31	5	5	2	20	—	—	6	2	1	53	5	2	4	3
Menelaus . . .	12	28	7	1	8	—	1	1	—	—	16	9	—	—	—
Ulixes	32	107	12	13	44	2	-	9	1	4	46	27	—	—	—
Achilles	33	92	6	11	26	—	—	8	—	—	27	24	—	—	—
Orestes	23	14	1	12	10	—	—	6	6	—	43	12	—	-	—

Velim respicias imprimis vocalium concursus post ε (7 et 5 : 28 + 107 + 92 + 14), post *οι, ου, ω*, quos apud auctores declamationum, non apud Libanium invenimus.

b) Argumenta quaedam et verborum coniunctiones declamationis XLIII optime ad auctorem declamationis XL quadrant; conferas quaeso pag. 324, 13 *καὶ θερμὸν ἔτι τὸ ξίφος καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λύθρου ἐναποστάζουσιν* et 343, 16

clamationum R. Foerster vindicat, ego eum etiam post Choricium vixisse contendo hisce causis commotus. Proprietates illae syntacticae a Richardo Foerster allatae (VII 318 et 432) taleque

ταυτηνὶ δεξιὰν ἐπικεχρωσμένην ἔτι τῷ τῶν παίδων λύθρῳ προτείνειν ∾ 472, 9 δεῖξον ἡμαγμένην τῷ τοῦ τυράννου λύθρῳ τὴν χεῖρα, ibid. l. 14 πρότεινε μετὰ τῆς χειρὸς τὸ ξίφος ἔτι τοῦ τυραννικοῦ προσαποστάζον αἵματος. — pag. 347, 4 ὡς δ' οὐδὲν οὐδ' οὕτω τοῖς λόγοις ἐπέραινον, . . . καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν μιμοῦμαι τοὺς σοφωτέρους οἳ πρὸς τοὺς καυτῆρας καὶ τὴν τομὴν ἀφορῶσιν, ἐπειδὰν εἰς οὐδὲν αὐτοῖς τὰ φάρμακα τελευτήσῃ ∾ 447, 3 ὡς δὲ δεύτεροι καὶ τρίτοι κατεγελῶντο λόγοι καὶ ἡ μὲν ἐπ' ἀνηνύτοις ἔλεγεν . . . κατὰ τοὺς τῶν Ἀσκληπιαδῶν σοφωτέρους τῆς ἐπῳδῆς καταγνοῦσα καὶ τῶν φαρμάκων ἐπὶ τοὺς καυτῆρας καὶ τὴν τομὴν ἀπιδεῖν ἔγνω. — pag. 358, 7 ἀλλὰ τίνα τῶν τῆς αὐτῆς πόλεως, ἀλλὰ τίνα τῶν ἐξ ἀστυγείτονος ∾ 456, 5 οὐ πάντες τῆς αὐτῆς πόλεως, ἀλλ' οἱ μὲν τῆς ἡμετέρας, οἱ δ' ἐξ ἀστυγείτονος. — pag. 364, 4 καὶ τὰ τῆς ἐλπίδος φαιδρὰ παῖδας ἑτέρους . . . ὄψεσθαι καὶ πάππος μετὰ καὶ τοῦ πατὴρ ἀκοῦσαι ∾ 469, 8 ἀλλ' εἶχεν ἂν ἐλπίδας ἐξ ἑτέρου πατρὸς καὶ πάλιν μήτηρ ἀκοῦσαι. — pag. 364, 21 τάφος ἦν ὁ γάμος ἐκεῖνος καὶ Πυριφλεγέθων αἱ δᾷδες καὶ Κωκυτὸς ὁ ὑμέναιος ∾ 447, 1 τὰ εἰς Ἅιδου κολαστήρια Ἀχέροντας, Πυριφλεγέθοντας, Κωκυτούς. — pag. 334, 9 ἐπὶ τὴν τῆς γυναικὸς ἀπάτην ὥρμησε . . . καὶ δῶρα προὔτεινε καὶ ὑποσχέσεις προὐβάλλετο et 349, 2 δῶρα πολλὰ τὰ μὲν παραυτίκα προὔτεινε, τὰ δὲ μετ' οὐ μακρὸν ὑπισχνεῖτο ∾ 445, 10 οὕτω τοὺς πολλοὺς ἐξαπατήσας, τοὺς μὲν ὑποσχέσεσι κλέψας, τοὺς δὲ χρήμασι διαφθείρας, ἐπ' αὐτὴν ὥρμησε τὴν ἀκρόπολιν. — pag. 339, 5 εἰ μὲν οὖν ἔχεις τι καὶ σὺ τούτων εἰπεῖν . . . ∾ 450, 18 εἰ μὲν οὖν ἔχεις τι καὶ τούτων εἰπεῖν. — pag. 363, 14 παῦσαι καὶ σύ, πρὸς θεῶν, ὦ κατήγορε ∾ 470, 3 παῦσαι, πρὸς τῆς παρούσης δημοκρατίας, ὦ κατήγορε. — pag. 341, 17 ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην σέ . . . ∾ 463, 3 Ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην . . . — pag. 339, 7 καίτοι τίς οὐκ οἶδεν ὡς ∾ 466, 10 καίτοι τίς οὐκ οἶδεν ὡς, . . . — pag. 345, 15 θυγάτηρ καὶ νοῦ πολλοῦ γέμουσα καὶ φρενῶν ∾ 458, 20 ἄνθρωπος εὖ ἔχων νοῦ καὶ φρενῶν. — pag. 358, 1 ἦ γὰρ οὐκ αἰσχύνῃ, πρὸς τῆς Δίκης αὐτῆς . . . ∾ 467, 18 καὶ σὺ νῦν οὐκ αἰσχύνῃ . . . ὦ πρὸς τῆς Φύσεως αὐτῆς. — pag. 333, 1 δᾷδας γαμηλίους ὑπανῆπτον ∾ 469, 14 ὑπανάψει δᾷδα γαμήλιον. — pag. 333, 2 καὶ τῆς θαυμασίας ἐκείνης παιδός ∾ 440, 20 τῆς θαυμασίας ταυτησὶ γυναικός . . . — pag. 334, 18 τῆς μιαρᾶς ἐκείνης ἐπιβουλῆς ∾ 445, 1 τῆς μιαρᾶς ταυτησὶ βουλῆς . . . — pag. 335, 4 τῷ τῆς πόλεως καλῷ ∾ 447, 18 τοῦ τῆς πόλεως καλοῦ. — pag. 343, 15 τοῦ ξίφους ἐφάψασθαι, 359, 17 ἐφηψάμην ξίφους ∾ 470, 9 ἐφήψατο τοῦ ξίφους. — pag. 358, 5 κατὰ τοὺς τῶν θηρῶν ἀγρίους ∾ 467, 20 καὶ τῶν θηρῶν τοὺς ἀγρίους. — pag. 359, 18 ὥπλισα τὴν δεξιάν, ἀλλ' ἔνθα καὶ ὁ νομοθέτης τὸν δήμιον ∾ 451, 16 τότε τὸν δήμιον ὅπλιζε, 460, 16 τὸν δήμιον ἐφοπλίζει et 447, 12 ἡ μὲν τὴν χεῖρα . . . ὥπλισεν. — pag. 363, 18 καὶ νόμων φιλανθρωπότερος ∾ 460, 11 καὶ νόμων ἁπάντων φιλανθρωπότατος. — Eadem enuntiati structura reperitur pag. 327, 7 εἰ μὲν οὖν . . . ἐγὼ κρίνομαι . . . (12 ἡκέτω μὲν μετὰ ξίφους ὁ δήμιος, ὁ δὲ βέλτιστος εὐθυνέτω et 450, 18 εἰ μὲν οὖν ἔχεις . . . ἡκέτω μὲν ὁ παθὼν . . . ὁ δὲ δῆμος οὐ φείσεται.

corruptum et multis vitiis affectum genus dicendi ante Choricii aetatem non inveniuntur. Hae declamationes, in quibus non simplicitas et gratia, sed asperitas et verbositas regnant[1], tironis opuscula mihi esse videntur[2], qui Sopatri argumenta fere integra usurpavit et vestigia illius premens tractavit[3]). Mea quidem opinione fieri non potest ut consensio, quae inter declamationem XLIII et Choricium exstat, ita explicetur, ut Choricius illam declamationem tironis modo compositam in suum usum converterit. Contra auctorem declamationis Choricium ante oculos habuisse eumque excerpsisse, quin etiam corrigere studuisse nunc demonstrare conabor. Sed quoniam etiam Lucianus sive verus sive personatus declamationem „τυραννοκτόνος“ scripsit, restat ut perquiramus, num Choricius et declamationis auctor ex hoc communi fonte hauserint.

Quamquam in argumento Lucianeo Ἀνῆλθέ τις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον· αὐτὸν μὲν οὐχ εὗρε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποκτείνας κατέλιπε τὸ ξίφος ἐν τῷ σώματι. ἐλθὼν ὁ τύραννος καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ἤδη νεκρὸν τῷ αὐτῷ ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. αἰτεῖ ὁ ἀνελθὼν καὶ τὸν τοῦ τυράννου ἀνελὼν γέρας ὡς τυραννοκτόνος et in Choriciano (v. pag. 73) usque ad verborum fere formam communia legere licet, tamen etiam inter Gazaeum et auctorem declamationis conexus conspicitur. Neque verbum ἀποσφάξαι, quod Choricio et auctori declamationis commune est, neque verba similia εἰς δωρεὰν αἰτεῖν : αἰτοῦντα τὴν δωρεάν, ὅ τι βούλεται γέρας αἰτεῖν : ὅ τι βούλοιτο αἰτεῖν in Luciani argumento exstant, sed ἀποκτείνειν et αἰτεῖ γέρας. Denique respondent apud Gazaeum et Pseudolibanium etiam ultima verba μελετῶμεν τὸν αἰτοῦντα : μελετῶμεν τὸν λέγοντα.

Sed ad rem ipsam accedamus. Declamationis auctor scribens in protheoria F VII 439, 21 τὸ δὲ τὰ τῆς τυραννίδος πάντα ἐκτραγῳδεῖν περιττόν, ἔγνωσται γὰρ οὐχ ἧττον τοῦ λέγοντος τοῖς ἀκούουσιν, ἄλλως τε καὶ λυπήσει μᾶλλον· τὸν δῆμον ἤπερ ἐφέλξεται data

---

1) Verbis Richardi Foerster utor.

2) Declamationum auctor iterum iterumque argumenta et verborum coniunctiones repetit: VII 326, 11 ∾ 340, 3: 326, 13 ∾ 337, 12; 333, 1 et 333, 14 ∾ 339, 9; 329, 4 ∾ 348, 5; 332, 20 ∾ 363, 22; 336, 11 ∾ 345, 1; 347, 15 ∾ 350, 16; 347, 18 ∾ 351, 11; 334, 11 ∾ 349, 14. — VII 449, 16 ∾ 463, 19; 445, 19 ∾ 455, 15; 444, 18 ∾ 458, 21; 453, 12 ∾ 465, 15; 445, 6 ∾ 456, 11.

3) Cf. Foerster VII 320 et 433 et locos sub textu eius adnotatos.

opera perstringit Choricii protheoriae verba B 51, 2 ἔνθα καὶ τῆς ὑπαρχούσης τῷ τυράννῳ μνημονεύσει κακίας τῇ πονηρίᾳ τοῦ τελευτήσαντος τὸν αἴτιον τοῦ φόνου κοσμῶν. Πείσεται δὲ τοῖς λεγομένοις ἀσμένως τὸ πλῆθος· ἥδιστα μὲν οὖν καὶ πλείονα τῶν ἐκείνῳ προσόντων ἀκούσεται. Quae res eo fit dilucidior, quod auctor declamationis in ultimis protheoriae verbis eadem vocabula λυπεῖν et ἐφέλκεσθαι adhibet, quibus Choricius in fine protheoriae utitur B 51, 12 ἀπίθανον γὰρ παιδίον βραχὺ τεθνηκὸς οὕτω πατέρα λυπεῖν ὅσον ἐφέλκεσθαι πρὸς ἰδίαν σφαγήν.

Consensio primorum declamationis Chorícianae verborum B 51, 14 Ἀπείληφεν εὖ ποιοῦσα βεβαίαν ἡ πόλις ἐλευθερίαν οὐδὲ κληρονόμον ὑφορωμένη τυράννου· καὶ μία πρᾶξις δύο τοιούτους ὑμῖν καθεῖλε δεσπότας, ξίφει μὲν τοῦ τυράννου μειράκιον, αὐτὸν δὲ τῇ σφαγῇ τοῦ παιδός et declamationis auctoris F VII 449, 5 . . . καὶ τὸν πολλοὺς ἀνελόντα μόνη μετὰ καὶ τοῦ ξίφους κατεστρατήγησε καὶ δι᾽ ἑνὸς φόνου τὰ κάλλιστα τῶν πώποτε τροπαίων ἀνείλετο. καὶ μιᾷ χειρὶ τρεῖς καθεῖλε τυράννους, στοργὴν ἐξ αἵματος, ἀνανδρίαν ἐκ γένους, καὶ τὸ τελευταῖον. μέγαν, φοβερὸν ὁπλίτην, ἄνδρα, τύραννον non ita explicanda est, ut Gazaeus verba illius auctoris respiciat, sed illum Choricii verba imitatione valde depravasse iam ex eo apparet, quod στοργὴ ἐξ αἵματος et ἀνανδρία ἐκ γένους vocantur τύραννοι, quae res minus apta mihi esse videtur[1]).

Quae ratio intercedat inter Lucianeam, Chorícianam, Pseudolibanianam caedis ipsius narrationem, haec docet comparatio:

Reliquis omnibus desperata erat libertas atque inexpugnabilis tyrannis videbatur. At illum tyrannicidam nihil ista deterruerunt:

Luc. § 6	Chor. B 53, 1	F VII 448, 6
τοιγαροῦν οὐδ᾽ ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γεννικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ᾽ ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία καὶ ἄμαχος ἡ τυραννὶς ἐδόκει πρὸς	Δύο δὴ τυράννων, τοῦ μὲν ὑπάρχοντος. τοῦ δὲ γινομένου, οἱ μὲν ἄλλοι ἐσχετλίαζον μόνον. οὐδὲ τοῦτο πράττοντες ἀδεῶς,	Καὶ ἡμῶν μὲν οὐδεὶς τοῦτο τῶν μισούντων ἐτόλμησε, τῶν ὑβριζομένων, τῶν ἀδικουμένων, τῶν κακῶς παρ᾽ ὅλην τὴν τυραννίδα πασχόντων, οὐ τῶν

[1]) Choricii, non auctoris declamationis verba quadrant ad Luc. tyr. § 1. Etiam ea, quae subsequuntur, cohaerent cum Luciano. Conferas Chor. B 51, 17 sq. et Luc. § 17.

Luc.	Chor.	decl. auct.
τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως.		ἀριστέων, οὐ τῶν στρατηγῶν, οὐ τῶν ὁπλιτῶν . . . (13) ἔχεις τινὰ τούτων εἰπεῖν εἰς τοῦτο τόλμης ἐλθόντα ὁ γενναῖος καὶ νῦν τοὺς νόμους ἀκριβούμενος; ἀλλ' οὐδὲ τούτων οὐδεὶς πρὸς τοσοῦτο τόλμης ἐλθεῖν ἐθάρρησεν.

De eadem re Lucianus et auctor declamationis uberius, Choricius brevius loquitur. Sequentibus verbis:

Luc. § 7	Chor. B 53, 4	F VII 448, 16
ἀλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτα ἐφόβησεν οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκνησα οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδειλίασα	ἐγὼ δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν κατάλυσιν ἐμελέτων, νύκτωρ δὲ ταύτην ὠνειροπόλουν,	ἡ γενναία δὲ αὕτη καὶ μόνον τὸ σῶμα γυνή, τὴν δὲ ψυχὴν ἀνδρώδης, τῷ ὄντι δὲ μᾶλλον καὶ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ψυχὴν ἐλευθέριος

tyrannicidae in periculo suscipiendo fortitudo ab omnibus laudatur.

Iam ascendit in arcem ibique tyrannum interficit:

Luc.	Chor.	decl. auct.
μόνος δέ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα . . . μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῄειν τοῦ συμμεμαχημένου καὶ τὸ μέρος συντετυραννοκτονηκότος	ὁπλίσας οὖν τὴν ψυχὴν δημοτικοῖς λογισμοῖς ἀνέβην ἐπὶ τὸ τῆς δυναστείας χωρίον, ὅσον ἦν ἀποκρύψαι ξιφίδιον φέρων	ἐγχειρίδιον ὑπὸ μάλης λαβοῦσα[1]) καὶ τὸ δωμάτιον εἰσελθοῦσα οὗπερ ἐτρύφα καθ' ἡμῶν ἐκεῖνος
πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτὴν ἔχων, ἀλλαξόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς.	καὶ τῷ προσώπῳ συσκιάσας τὴν γνώμην καὶ τοὺς ἐκείνου δορυφόρους καραδοκήσας ἑτέρωσέ πη τὴν διάνοιαν ἔχοντας	καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν τοῦ τυράννου σφαγὴν μετὰ καὶ τῆς χειρὸς ἀποτείνουσα, τῇ δὲ γνώμῃ πρὸς ὑμᾶς ἀφορῶσα τὸν δῆμον[2])

---

[1]) Cf. Plat. Gorg. 469 D *λαβὼν ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδιον*; cf. Lib. Callaesch. or. F VI 92, 13.

[2]) Cf. Lib. Call. or. F VI 92, 15.

Luc.	Chor.	decl. auct.
ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ φρουρίᾳ καὶ τρεψάμενος οὐ ῥᾳδίως τοὺς δορυφόρους καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἱέμην ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχύν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν καὶ ἐπιστὰς τῷ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ καὶ ἰδὼν γέννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν, ὅμως ἀπέκτεινα.	οὐδαμοῦ τὴν θήραν ἑώρων κύκλῳ περιάγων τὸ βλέμμα. Εἶτα κατανοήσας τὸν νέον, πολλαχόθεν ὀργῆς ἐνεπλήσθην, δυνάστου θεασάμενος παῖδα . . . (14) Ἐγένετο δέ μοι προσθήκη θυμοῦ καὶ τὸ τοῦ τυράννου διαμαρτεῖν. Τοσαύταις ἐγὼ κινηθεὶς ἀφορμαῖς καιρίαν ἐπιφέρω πληγήν.	καὶ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα στοργῇ τὴν ὑπὲρ τῶν νόμων ἀντιθεῖσα σπουδὴν παίει καιρίαν τὸν ὑφ' οὗ παιόμενος ὁ δῆμος ἠνείχετο. καὶ μιᾷ πληγῇ τὸν μὲν εἰς τοὔδαφος μετὰ καὶ τῆς ὅλης τυραννίδος κατέβαλε, τοὺς δὲ νόμους πεπτωκότας ἀνέστησε καὶ τὸν πολλοὺς ἀνελόντα μόνη μετὰ καὶ τοῦ ξίφους κατεστρατήγησε καὶ δι' ἑνὸς φόνου τὰ κάλλιστα τῶν πώποτε τροπαίων ἀνείλετο.

Quamquam Choriciana descriptio, si res respicimus, arte cum Luciano cohaeret, tamen nulla exstat verborum similitudo. Contra sunt nonnulla argumenta non Luciano et Choricio, sed Choricio et auctori declamationis communia. Declamationis auctor cum scriberet ἐγχειρίδιον ὑπὸ μάλης λαβοῦσα, similiter ac Choricius ἀνέβην . . . ὅσον ἦν ἀποκρύψαι ξιφίδιον φέρων participio usus magis e Choricii verbis pendere videtur quam e Luciani μετὰ τοῦ ξίφους ἀνήειν, praesertim cum etiam apud Choricium legatur B 49, 19 ἀνέβη τις εἰς ἀκρόπολιν ἐγχειρίδιον φέρων. Deinde domus, quam intrat tyrannicida, a Choricio et scriptore illo commemoratur F VII 448, 19 καὶ τὸ δωμάτιον εἰσελθοῦσα et B 53, 6 ἀνέβην ἐπὶ τὸ τῆς δυναστείας χωρίον, a Luciano non item. Accedit quod uterque scriptor mentionem facit iniuriarum, quas cives in domo illa tyranni accepissent: decl. auct. δωμάτιον, οὗπερ ἐτρύφα καθ' ἡμῶν ἐκεῖνος, Chor. θεασάμενος . . . καὶ τοῦτον ἐν ἀκροπόλει χωρίῳ τυραννικῷ. Ἐν οἷς

γὰρ ἀδικούμεθα τόποις (cf. F VII 448, 7 οὐδεὶς . . . τῶν ὑβριζομένων, τῶν ἀδικουμένων), ἐν τούτοις πλέον ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικήσαντας ὀρεγόμεθα. Deinde in Luciani quidem narratione custodes superantur ac satellites opprimuntur, apud Choricium et declamationis auctorem nihil de vi legimus. Tum tyranni filium generose se defendentem et resistentem multis vulneribus interfectum esse Lucianus narrat; apud Choricium et scriptorem declamationis illud tyrannicidium similibus verbis commemoratur F VII 449, 1 παίει καιρίαν . . . καὶ μιᾷ πληγῇ[1]), Chor. B 53, 15 καιρίαν ἐπιφέρω πληγήν. Si Choricii et auctoris declamationis narrationes ita comparamus, ut utra prior sit quaeramus, Choricius narrationem capitulatim et breviter reddere, scriptor ille narrationem Gazaei quasi illustrare et supplere videtur.

Vinculo certo affinitatis loci coniuncti esse videntur: F VII 472, 6 ἀνάβαινε πρὸς τὸ βῆμα . . . δεῖξον ᾑμαγμένην τῷ τοῦ τυράννου λύθρῳ τὴν χεῖρα ibid. lin. 14 πρότεινε μετὰ τῆς χειρὸς τὸ ξίφος ἔτι τοῦ τυραννικοῦ προσαποστάζον αἵματος[2]) et Chor. B 54, 3 Καταβὰς τοίνυν ἐμήνυσα τὸ πραχθὲν δεικνύων τὸ ξίφος αἵματος γέμον δικαίου[3]). Hoc quoque loco declamationis auctor Choricii pedisequus infelix apparet. Nam apud Choricium in ipso tyrannicidio τὸ ξίφος suo iure γέμον αἵματος commemoratur; sed ad iudicium constituendum satis multum temporis intercederet necesse erat. Quod tum τὸ ξίφος προσαποστάζον τοῦ αἵματος nominatur, id cui probabitur?

Declamationis auctor sequentibus verbis, quibus mulierem tyrannicidam depingere vult F VII 472, 21 Τάχα που καὶ στήλην σοι λαμπροτέραν ἡ πόλις μετὰ καὶ τῶν παίδων ἐπιψηφιεῖται; καὶ ξιφηφοροῦσαν ὡς ἡμετέραν γράψομεν Δήμητραν, superare conatur locum Choricii B 75, 15 οὐ λήψεσθε κόρον θεώμενοι τὴν γραφήν· ἡ γὰρ εἰκὼν ὁ τύραννος ἔσται, κἀγὼ καὶ τοῦ κρατοῦντος ὁ παῖς· ἐγὼ προσάγων τὸ ξίφος . . . Τὸν ἀντιλέγοντα μὴ γράψῃ μόνον ἡ τέχνη.

---

[1]) Cf. F VII 456, 2 *ἐκεῖνος μὲν καιρίαν ἐδέχετο τὴν πληγήν*; cf. Aesch. Agam. 1343.

[2]) Cf. F VII 474, 2 *τὸ ξίφος αὐτοῖς ἐπιδείκνυε.*

[3]) Cf. Gregorius Cyprius, l. l. pag. 16, 11 *ἄγε μοι τὸ ξίφος ἀνάτεινον ὅσοι πρὸς τὴν σφαγὴν ὑπουργῆσαν* (corr. ὅ σοι), *ἴσως ἔτι στάζει φόνου τυραννικοῦ, δεῦρο πρότεινον καὶ τὴν χεῖρα ᾑμαγμένην.*

Verbis mulieris tyrannicidae, quae facit videns maritum a se occisum F VII 470, 15 (καὶ πεσόντι προσέλεγε)· ταῦτά σοι τῆς καλῆς τἀπίχειρα τυραννίδος, τοῦτό σοι τῶν πολλῶν φόνων ἀντίποινον. ἐξέβης τοὺς ἀνθρωπείους ὅρους τῇ τῶν τρόπων ὠμότητι· οὐκοῦν κἀγὼ παρόψομαί σου τὸν ζυγόν· πολλοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων ᾕμαξας. οὐκοῦν δέχου καὶ σὺ πρὸς τῆς γυναικὸς τὴν σφαγήν a natura uxoris plane abhorrentibus haec Choriciana depravata sunt B 56, 13 Καί μοι δοκῶ τὴν Δίκην αὐτὴν τοῦτο βραβεῦσαι τὸ χρῆμα· πολλοὺς γὰρ ἐκεῖνος ἀκρίτως διαφθείρας τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ λίαν πάσχειν ἐλάττω ἔμελλεν ὧν διεπράξατο, μιᾶς αὐτὸς ἀντὶ πολλῶν ψυχῆς ζημιούμενος, ἕτερον αὐτῷ σωφρονισμὸν δι' ἐμοῦ, τοῦ παιδὸς ἐξεῦρε τὴν τελευτήν.

Antecedentibus verbis F VII 469, 19 Ἀλλὰ δεῖ πάντως καὶ μείζω τιμωρίαν τὸν τύραννον ὑπέχειν. οὐκοῦν ἐκείνῳ μὲν τοῦ κακῶς ἐθέλειν ἄρχειν τὸ τεθνάναι κάκιον ὑπερβολὴ τιμωρίας ἐλείπετο declamationis auctor improbat atque corrigit verba Choricii B 72, 12 Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπασι τούτοις ἀναιρούμενος μὲν δίδωσι δίκην ὧν ἥμαρτε, κἂν ἐλάττω τῆς προσηκούσης, ἀλλ' ὅση γε δυνατή· ἀποβαλὼν δὲ μόνον οὕτω τὴν ἐξουσίαν οὐδὲ τὴν ὅσην ἔνεστι δοῦναι τιμωρίαν ὑπέχει. Neque casui tribuerim, quod, quae media exstant inter locos nunc a me allatos (F VII 470, 15 et 469, 19) verba, F VII 470, 1 ταύτῃ δὲ τὸ μὴ καὶ τοὺς παῖδας, τὸ μόνον παραμύθιον, ἀποσεσυλῆσθαι sensu congruunt cum Chor. B 57, 10 ἀνῃρημένου δὲ τοῦ παιδὸς οὐ ῥᾴδιον ἦν τὸν πατέρα φέρειν οὐδὲ μιᾶς αὐτῷ φαινομένης ἔτι παραμυθίας.

Res, quas narrat Choricius de tyranni muliere B 64, 5 Μικροῦ με παρῆλθε τοῦ τυράννου τὸ γύναιον, ἐν ἀκροπόλει συνδιάγουσα τῷ παιδί· βαρεῖα δὲ μάλιστα δούλοις γυνὴ μὴ παρόντος ἀνδρὸς βοῶσά τε καὶ λοιδοροῦσα καὶ τῶν ὁτιοῦν προστάξειεν ὀξέως βουλομένη πληροῦσθαι. κἄν τι παρημελημένον θεάσηται, τοῦτο πρὸς τὸν σύνοικον ἀναφέρει, καὶ τὴν ἐκείνου φησὶ θεραπείαν τοὺς οἰκέτας ὑπεριδεῖν εὐνοίᾳ μὲν δῆθεν τῇ περὶ τοῦτον. θυμουμένη δὲ μᾶλλον ὅτι τοῖς αὐτῆς οὐ διηκόνησαν ἐπιτάγμασιν, τοιαῦτα διαβάλλει καὶ διαβάλλουσα πείθει καὶ μὴ πείθουσα πάντα κινεῖ, a declamationis auctore mea quidem sententia consulto in maius auctae sunt F VII 466, 10 καίτοι τίς οὐκ οἶδεν ὡς, ὁπότε τυραννοίη τις, δευτέραν δορυφορίαν τὴν συνοικοῦσαν αὐχεῖ καὶ πολλῷ μείζω τῆς ἔξωθεν τῆς τῶν σωματοφυλακούντων, κἂν δορυφόρος τι πρὸς ὀργὴν ὑπέγρυξεν, ἡ δὲ προεμήνυσε, κἂν δοῦλός τι πρὸς ἐπιβουλὴν ὑπετον-

θόρισεν, ἡ δὲ προεσήμηνε, κἂν ἐγγενής, κἂν πρόσοικος, τῇ δὲ πρὸς τὸ οὖς ἐνέπεσεν, εὐθὺς ὁ τύραννος ᾔσθετο;

Causam, cur tyrannicida in arce non custodita tyrannum opprimere potuerit, Chor. B 61, 8 σὺ δὲ λίαν εὐκόλως τὰ γεγονότα κατώρθωσας ἀφυλάκτου τῆς ἀκροπόλεως οὔσης τῶν ὑπηκόων ῥαθύμως φρουρούντων, οἷον εἰκὸς ἐν ἀπουσίᾳ δεσπότου declamationis auctor mutavit aliamque attulit, fortasse ut rem verisimiliorem redderet F VII 445, 12 ἐπ' αὐτὴν ὥρμησε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μὲν ἀφύλακτα τοῦ χωρίου καταλαβὼν ἅτε δὴ πρὸ πολλοῦ τὴν ἔφοδον καιροφυλακήσας.

Quibus omnibus exemplis perpensis — etsi singulorum locorum vis non semper tanta erat, ut declamationis auctor manifesto imitator deprehenderetur, tamen nullum argumentum erat, quo sententia contraria posceretur — iure contendere possumus declamationis auctorem aut aemulari aut corrigere Choricium studuisse. Neque huic opinioni obloquuntur loci similes, quibus uter prior, uter alter sit, primo quidem obtutu non apparet. Quos afferre liceat.

Haud dubie F VII 458, 19 τίς γὰρ ἂν οὕτω φιλοκίνδυνος ἄνθρωπος εὖ ἔχων νοῦ καὶ φρενῶν, ὡς τηλικούτοις μὲν ἐπιτολμᾶν πράγμασι, καὶ ὑπὸ μέσα τὰ τῶν δορυφόρων ὠθεῖσθαι ξίφη καὶ τὸν περὶ ψυχῆς τρέχειν καὶ ταῦτα πάντα κινδυνεύειν . . .; et Chor. B 62, 13 Πλὴν ἐπειδὴ φιλοκίνδυνος εἶ τῷ λόγῳ, φέρε σοι δείξω μετὰ κινδύνου πραχθὲν ἐμοὶ τὸ κατόρθωμα; Ἀνήρ, εἰπέ μοι, δημοτικὸς εἰς μέσους ἐμβαλὼν δορυφόρους, ὅπως τὸν ἐκείνων ἀποκτείνῃ δεσπότην, ἀσφαλῆ μετελθεῖν ἀγῶνά σοι φαίνεται magis inter se cohaerent quam cum Luciano tyr. § 16 τί γάρ, εἰ δορυφόρον ἕνα, τί δέ, εἰ ὑπηρέτην τινὰ τοῦ τυράννου ἀπέκτεινα, τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον, οὐ μέγα ἂν ἔδοξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ πόλει, ἐν μέσοις τοῖς ὅπλοις φόνον τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τοῦ τυράννου φίλων;

Verba declamationis auctoris F VII 449, 10 Καὶ διὰ τοιαύτης παραδόξου σφαγῆς τὰ πάντα πᾶσιν ἀποδεδωκυῖα μίαν αὐτὴ καὶ ταύτην χάριν αἰτεῖται δικαίαν. ὁποία τις αὕτη; οὐ πλέθρα γῆς, οὐκ ἀπὸ πρυτανείου σίτησις, οὐκ ἄλλο τῶν πρὸς κέρδος οὐδέν, ἀλλ' ἣν ἂν φρονοῦντες θαυμάσαιεν ἄνθρωποι et F VII 453, 8 αἰτείτω, φησίν, ὁ τύραννον ἀνελὼν ἀγρούς, σῖτον, ἀτέλειαν, χρήματα, κτήματα, ξύμπαν ὅ τι καὶ θέλει. παρὰ τοῦ δήμου λήψεται . . . non minus ad Chor. B 75, 11 ἄλλοι μὲν ἄλλων τυράννων ἄλλας

ῥυσάμενοι πόλεις, ὁ μὲν σίτησιν εἴληφε γέρας, ὁ δὲ λειτουργίας ἀτέλειαν, ἐγὼ δὲ τῶν φερόντων κέρδος οὐδέν, ἆθλον δὲ τῶν εἰργασμένων αἰτῶ κοινὴν εὐδοξίαν, ἐμοί τε καὶ τῇ πόλει δωρούμενον, εἰκόνα τὰ πεπραγμένα δηλοῦσαν, quam ad eos Choricii et Libanii locos spectant, quos supra pag. 51 sqq. attuli.

Restat ut addam nonnullas verborum locutiones utrique scriptori communes: Chor. B 54, 20 ἐρριμμένον τὸν νεανίσκον ἐκπεπληγμένοι F VII 457, 7 κείμενον τὸν τύραννον ἐκπεπληγμένοι. — Chor. B 58, 25 καὶ τὴν χεῖρα πρὸς φόνον ὁπλίσαντα F VII 447, 12 ἡ μὲν τὴν χεῖρα ὡς κατὰ τυράννου ὥπλισεν. — Chor. B 66, 11 τὸν μὲν (scil. παῖδα) ἐλεεινῶς ἐρριμμένον ἰδὼν F VII 468, 7 τοὺς παῖδας κατὰ γῆς ἐρριμμένους ἰδεῖν. — Chor. B 65, 13 τίνας οὖν οἴεσθε τὸν οὕτως δυστυχῶς διακείμενον ἀφεῖναι φωνάς; F VII 461, 16 τίνας ἂν ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνον ἀφεῖναι δοκεῖτε τὰς φωνάς;

Vita.

Natus sum Carolus Henricus Rother a. d. VI Id. Apr. anni MDCCCLXXXVII Vratislaviae patre Carolo matre Hadviga e gente Ulke, quibus adhuc vivis gaudeo. Fidem profiteor catholicam. Primis litterarum elementis in schola publica imbutus puer XI annorum Vratisliaviense ad St. Matthiam gymnasium adii; cum benevolentissimis per novem annos usus praeceptoribus testimonium maturitatis accepissem, vere anni MCMVII universitatem Viadrinam petii studiis philologicis operam daturus et per bis senos menses civis adfui. Vere anni MCMVIII in universitate Tubingensi horum adii scholas virorum doctissimorum:

Bohnenberger, de Fischer, Gundermann, Herzog, Kornemann, Noack, Schmid.

Ubi postquam annum degi, hanc sedem Musarum rursus petii, quae mihi dedit hos professores doctissimos:

Baumgartner, Cichorius, Foerster, Gercke, Koch, Kuehnemann, Kuekenthal, Schrader, Seltmann †, Siebs, Skutsch, Wendland, Ziegler.

Proseminarii philologici Vratislaviensis et Tubingensis sodalis fui. Sexto semestri mihi contigit, ut in seminarium philologicum Vratislaviense reciperer, cuius ex exercitationibus a viris clarissimis *Foerster, Gercke, Skutsch* institutis magnam cepi utilitatem. Ad exercitationes seminarii philosophici benigne me admiserunt *Baumgartner, Kuehnemann,* archaeologici *Foerster, Noack,* historici *Cichorius, Kornemann,* theodisci *Bohnenberger.*

Quos viros omnes gratissimo colam semper animo, imprimis *Foersterum,* qui me ad huius libelli argumentum convertit neque unquam opusculo perficiendo curam impendere desiit.

Theses.

I. Vas illud Panathenaicum quod reperitur in Museo Silesiaco technologico Vratislaviensi annis a. Chr. n. 535—530 factum esse contendo.

II. Menander poeta comicus copulam ἐστίν in enuntiatis primariis persaepe, in enuntiatis secundariis rarissime omisit.

III. Meineckius (de fontibus quos Cicero in libello de fato secutus esse videatur, Prg. v. Marienwerder 1887) errat, cum Ciceronem Posidonium secutum esse putat. Tota fere Ciceronis disputatio ex opere quodam Antiochi Ascalonitae sumpta est.

IV. Choricius e veterum scriptorum numero imprimis Platonem, e recentioribus aeque atque Libanius Aelium Aristidem exemplar sibi proposuit.

V. Gregorium Cyprium Choricii declamationem „τυραννοκτόνος“ inscriptam novisse contendo.

Vratislaviae, typis R. Nischkowsky.